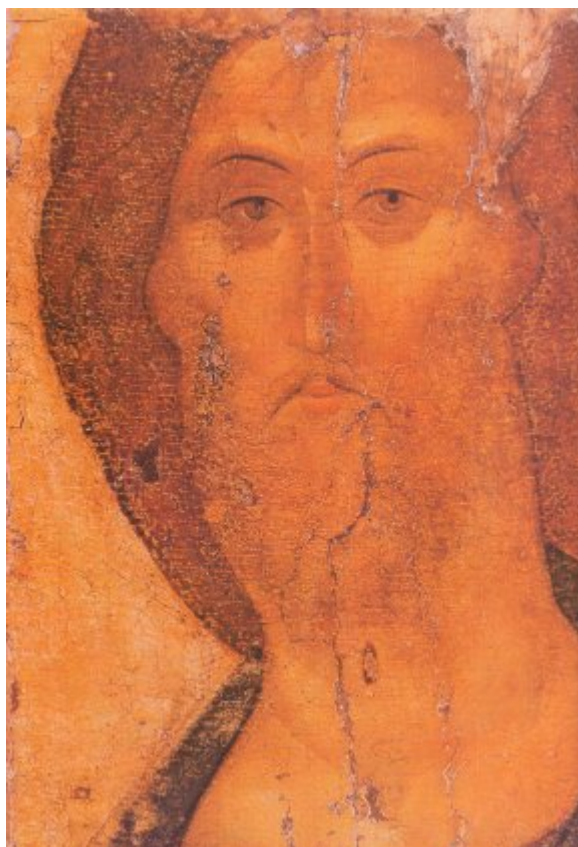

A MONÁSZ Felnőttoktatási Intézet jegyzete.
Első év /
A spirituális tanok és gyakorlatok globális ismerete 5.:

Kereszténység és keresztény misztika

Összeállította: Gyimóthy Gábor
Római katolikus teológus, mentálhigiénés szakember, grafológus

Tartalom

I. Jézus Krisztus	3.old
Háttér	3.old
Galileai működés	4.old
Főparancs	4.old
A titok napfényre kerül: példázatok	4.old
Kincsre lelni: Isten Országáról szóló hasonlatok	6.old
Isten Országának jelei: Csodatételek, gyógyítások	9.old
Kereszthalál és feltámadás	12.old
II. A keresztény hit alappillérei	16.old
III. A Biblia	17.old
IV. Korai közösségek	19.old
Essznusok	19.old
Kumrán	19.old
Egyiptomi szerzetesek	19.old
V. Az egyháztörténet felosztása	20.old
VI. Keresztény misztika	22.old
Leírás	22.old
Létrás Szt. János	23.old
Szt. Ágoston	26.old
Templomos lovagok	30.old
Assisi Szt. Ferenc	34.old
Eckhart mester	39.old
Keresztes Szt. János	40.old
Avilai Szt. Teréz	44.old
Loyolai Szt. Ignác	47.old
VII. A XX. Sz. misztikája	50.old
Pió atya	50.old
Teréz anya	51.old
Roger testvér	52.old
VIII. Lelki útmutatók, eszközök	52.old
Anselm Grün	52.old
Gyökössy Endre	53.old
Anthony de Mello	54.old
XI. Idézetek	56.old
X. Irodalomjegyzék	62.old
XI. Elérhetőség	63.old

Kereszténység és keresztény misztika

Összeállította: Gyimóthy Gábor

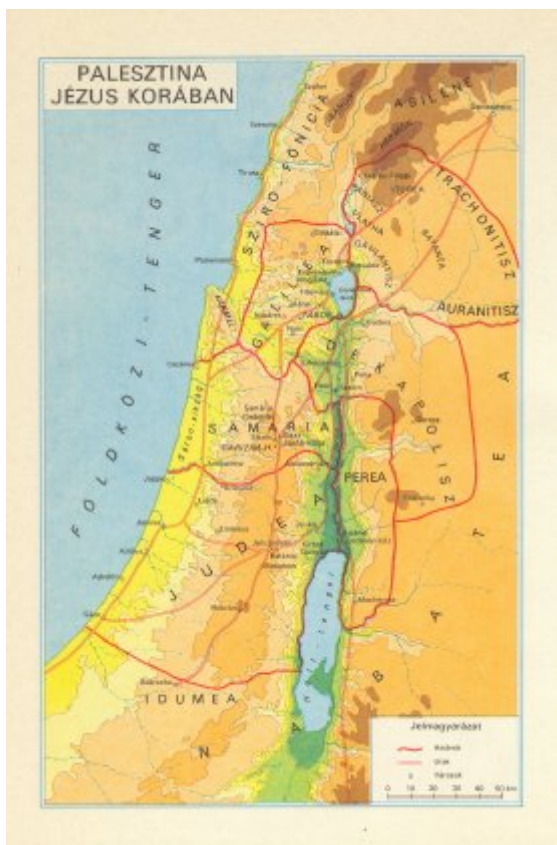
római katolikus teológus, mentálhigiénés szakember, grafológus

1. Jézus Krisztus

a. Háttér

Görög-római civilizáció (görög filozófiai hagyomány, római megszállás, több-istenhit, császárkultusz)

Judaizmus (zsidó nép története, hagyománya, egyistenhite)

Jézus született: Kr.e. 4-5- ben
Betlehemben (Palesztína, Judea),
Augustus császár uralkodása idején.
Édesanyja Szűz Mária, nevelőapja
Szt. József (Máté 1, 18-25)

Első látogatók, hódolók távoli
vendégek, a napkeleti bölcsek (Máté
2, 1-12)

Gyermekkor: Az egyiptomi
tartózkodás után Názáretben (Galilea)
telepedtek le.

Felnőttkor: 27-ben Názáretből a
Jordán mellé megy, Keresztelő Szent
János megkereszteli.

„Galamb” – a Szentlélek jelenléte, „ez
az én szeretett Fiam” (Lukács 3, 21-
22)

Megkísértés történet (Lukács 4, 1-13)

Kiválasztja első tanítványait
(apostolait) a Tibériás-tó partján.

A kafarnaumi zsinagógában törvényt magyarázatával megdöbbenti hallgatóit.

A farizeusi hagyományok felülmúlását kéri a jelenlevőktől, ami nem a Tóra eltörlését, hanem tökéletessé tételét jelenti.

„Úgy tanított, mint akinek hatalma van, nem úgy mint az írástudók” (Márk 1,22)

Andrej Rubljov Keresztelő Szt. János ikonja a XV.sz. elejéről

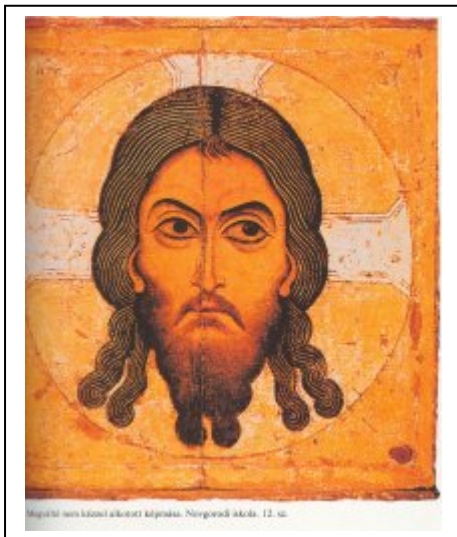

VI. sz-i ikon Keresztelő Szent Jánosról

Jézus 28-29-ben Jeruzsálembe megy.
Ekkor bontakozik ki tanítása az Isten Országáról.

b. Galileai működés

Krisztus ikon a XII. sz-ból.

Főparancs: Isten- és emberszeretet

„³⁴<>Amikor a farizeusok értesültek róla, hogy a szadduceusokat is elhallgattatta, köréje gyűltek. ³⁵<>Hogy próbára tegye, az egyik törvénytudó kérdéssel fordult hozzá: ³⁶<>"Mester, melyik a főparancs a törvényben?" ³⁷<>Jézus ezt felelte: "Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. ³⁸<>Ez a legnagyobb, az első parancs. ³⁹<>A második hasonló hozzá: Szeresd felebarátodat, mint saját magadat. ⁴⁰<>Ezen a két parancson alapszik az egész törvény és a próféták." (Máté 22,34-40)

A titok napfényre kerül: példázatok

Az abszurditás boldogsága, a boldogság abszurditása:
A nyolc boldogság

„³<>Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa. ⁴<>Boldogok, akik szomorúak, mert majd megvigasztalják őket. ⁵<>Boldogok a szelídek, mert övék lesz a föld. ⁶<>Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert majd eltelnék vele. ⁷<>Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak. ⁸<>Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent. ⁹<>Boldogok a békességben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket. ¹⁰<>Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. ¹¹<>Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek benneteket és hazudozva minden rosszat rátok fognak énniattam. ¹²<>Örüljétek és ujjongjatok, mert nagy lesz a mennyben a jutalmatok! Így üldözték előttek a prófétákat is.” (Máté 5, 1-12)

A törvényről

Az ószövetségi törvény tökéletesítése

¹⁷<>Ne gondoljátok, hogy megszüntetni jöttem a törvényt vagy a prófétákat. Nem megszüntetni jöttem, hanem teljessé tenni. ¹⁸<>Bizony mondom nektek, míg ég és föld el nem múlik, egy i betű vagy egy vesszőcske sem vész el a törvényből, hanem minden beteljesedik. ¹⁹<>Aki tehát csak egyet is eltöröl e legkisebb parancsok közül, és úgy tanítja az embereket, azt igen kicsinek fogják hívni a mennyek országában. Aki viszont megtartja és tanítja őket, az nagy lesz a mennyek országában. ²⁰<>Ezért mondom nektek: ha igazságotok nem múlja felül az írástudókét és a farizeusokét, nem juttok be a mennyek országába.,, (Máté 5. fej.)

A szándék és a tettek viszonya

A harag

„²¹<>Hallottátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták: Ne öl! Aki öl, állítsák a törvényszék elé. ²²<>Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák a törvényszék elé, aki haragot tart embertársával. Aki embertársát ostobának nevezi, állítsák a nagytanács elé. Aki azt mondja neki, hogy te bolond, méltó a pokol tűzére. ²³<>Ha tehát ajándékot akarsz az oltáron felajánlani, és ott eszedbe jut, hogy embertársadnak valami panasza van ellened, ²⁴<>hagyd ott ajándékodat az oltár előtt, s menj, előbb békülj ki embertársaddal, aztán térj vissza és ajánld fel ajándékodat. ²⁵<>Ellenfeleddel szemben légy békülékeny idejében, amikor még az úton vagy vele, nehogy átadjon ellenfeled a bírónak, a bíró pedig a poroszlónak, és börtönbe kerülj. ²⁶<>Bizony mondom neked, nem szabadulsz ki, amíg az utolsó fillért is meg nem fizeted.” (Máté 5. fej.)

A házasságtörés

„²⁷<>Hallottátok a parancsot: Ne törj házasságot. ²⁸<>Én pedig azt mondom nektek, hogy aki bűnös vággal asszonyra néz, szívében már házasságtörést követett el vele.” (Máté 5. fej.)

Élettanácsok (Máté 5. 6. 7. fejezeteiből)

Ellenségszeretet

„⁴³<>Hallottátok a parancsot: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. ⁴⁴<>Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért! ⁴⁵<>Így lesztek fiaii mennyei Atyátoknak, aki fölkelti napját jókra is, gonoszokra is, esőt ad igazaknak is, bűnösöknek is. ⁴⁶<>Ha csupán azokat szeretitek, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok? Nem így tesznek a vámosok is? ⁴⁷<>S ha nem köszöntitek, csak

barátaitokat, mi különöset tesznek? Nem így tesznek a pogányok is? ⁴⁸<>Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!” (Máté 5. fej.)

Az ima

„⁷<>Kérjétek és kaptok, keressetek és találtok, zörgessetek és ajtót nyitnak nektek! ⁸<>Mert aki kér, az kap, aki keres, az talál, s aki zörget, annak ajtót nyitnak. ⁹<>Melyiketek ad fiának követ, amikor az kenyeret kér tőle? ¹⁰<>Vagy ha halat kér, ki ad neki kígyót? ¹¹<>Ha tehát ti, bár gonoszak vagytok, tudtok jót adni gyermekeiteknek, akkor mennyivel inkább ad jót mennyei Atyátok azoknak, akik kérik.” (Máté 6. fej.)

Kincsek

„¹⁹<>Ne gyűjtsetek magatoknak kincset a földön, ahol moly rágja és rozsdá marja, s ahol betörnek és ellopják a tolvajok! ²⁰<>A mennyben gyűjtsetek kincset, ahol nem rágja moly és nem marja rozsdá, s ahol nem törnek be és nem lopják el a tolvajok! ²¹<>Ahol a kincsed, ott a szíved is.” (Máté 6. fej.)

Világosság

„²²<>A test világa a szem. Ha szemed ép, egész tested világos. ²³<>De ha a szemed rossz, egész testedre sötétség borul. Ha tehát a világosság, amely benned van, sötétség, mekkora lesz maga a sötétség?” (Máté 6. fej.)

Ítékezés

„¹<>Ne ítékezzetek, hogy fölöttetek se ítékezzenek! ²<>Amilyen ítélettel ti ítékeztetek, olyannal fognak majd fölöttetek is ítékezni. Amilyen mértékkel mérték, olyannal fognak majd nektek is visszamérni. ³<>Miért látod meg a szálkát embertársad szemében, amikor a magadéban a gerendát sem veszed észre? ⁴<>Hogy mondhatod embertársadnak, hogy hadd vegyem ki a szemedből a szálkát, amikor a magad szemében gerenda van? ⁵<>Képmutató! Előbb vedd ki a gerendát a saját szemedből, s akkor hozzáláthatsz ahhoz, hogy kivedd a szálkát embertársad szeméből!” (Máté 7. fej.)

Aranyszabály

„¹²<>Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük! Ez a törvény és a próféták.” (Máté 7. fej.)

Szűk kapu

„¹³<>A szűk kapun menjete be! Tágas a kapu és széles az út, amely a romlásba visz - sokan bemennek rajta. ¹⁴<>Szűk a kapu és keskeny az út, amely az életre vezet - kevesen vannak, akik megtalálják.” (Máté 7. fej.)

A szikla

„²⁴<>Aki hallgatja szavamat, és tettekre is váltja, az okos emberhez hasonlít, aki sziklára építette a házat. ²⁵<>Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvített a szél, és nekizúdult a háznak, de nem dőlt össze, mert szikla volt az alapja. ²⁶<>Aki hallgatja ugyan tanításomat, de nem váltja tettekre, a balga emberhez hasonlít, aki házat homokra építette. ²⁷<>Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvített a szél, és nekizúdult a háznak. Az összedőlt és romhalmazzá vált.” (Máté 7. fej.)

Kincsre bukkanni: Isten Országáról szóló hasonlatok:

*„Jézus mondja: hirdetem, ami a világ teremtésétől fogva el volt rejtve”
(Máté 13, 35)*

A földberejített kincs

„⁴⁴<>A mennyek országa hasonlít a szántóföldben elrejtett kincshez. Amikor egy ember megtalálta, újra elrejtette, aztán örömeiben elment, eladta mindenét, amiye csak volt, és megvette a szántóföldet.”

Konkoly és a búza

„²⁴<>Más példabeszédet is mondott: "A mennyek országa hasonlít ahhoz az emberhez, aki jó magot vetett a földjébe. ²⁵<>Amikor szolgái aludtak, jött az ellensége, és konkolyt szórt a búza közé, aztán elment. ²⁶<>A vetés szárba szökött és kalászt hányt, de a konkoly is felütötte a fejét. ²⁷<>A szolgák elmentek a gazdához és megkérdezték: Uram, ugye jó magot vetettél földedbe? Honnét került hát bele a konkoly? ²⁸<>Az így válaszolt: Ellenséges ember műve. A szolgák tovább kérdezték: Akarod, hogy elmenjünk és kigyomláljuk? ²⁹<>Nem - válaszolta -, nehogy a konkolyt gyomlálva vele együtt a búzát is kitépjétek! ³⁰<>Hagyjatok, hadd nőjön mind a kettő az aratásig! Aratáskor majd szólok az aratóknak: Előbb a konkolyt szedjétek össze, kössétek kévébe és égessétek el, a búzát pedig gyűjtsétek csűrömbel!" (Máté 13. fej.)

Mustármag

„³¹<>Egy másik példabeszédet is mondott nekik: "A mennyek országa hasonlít a mustármaghoz, amelyet fogott a gazda és elvetett földjében. ³²<>Ez kisebb minden más magnál, amikor azonban felnő, nagyobb minden veteménynél, fává terebélyesedik, úgyhogy jönnek az ég madarai, s fészket raknak ágai között." (Máté 13. fej.)

Gyöngy, háló

„⁴⁵<>A mennyek országa hasonlít a kereskedőhöz is, aki igazgyöngyöt keresett. ⁴⁶<>Amikor egy nagyon értékeset talált, fogta magát, eladta mindenét, amiye csak volt és megvette. <>Végül hasonlít a mennyek országa a tengerbe vetett hálózhoz, amely mindenféle halat összefog. ⁴⁸<>Amikor megtelik, partra húzzák, nekiülnek, és a javát edényekbe válogatják, a hitványát pedig kiszórják." (Máté 13. fej.)

Jézus a kézzelfogható irgalom

Irgalmas szamaritánus (Lukács 10, 25-37)

„²⁵<>Egy törvénytudó felállt, hogy próbára tegye. "Mester - szólította meg -, mit tegyek, hogy eljussak az örök életre?" ²⁶<>Megkérdezte tőle: "Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod?" ²⁷<>Így válaszolt: "Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, felebarátodat pedig, mint saját magadat." ²⁸<>"Helyesen feleltél. Tégy így, és élni fogsz" - válaszolta neki. ²⁹<>De az igazolni akarta magát, ezért megkérdezte Jézustól: "Kit tekintsek felebarátomnak?" ³⁰<>Erre Jézus átvette a szót: "Egy ember Jeruzsálemből Jerikóba ment. Rablók kezébe került. Ezek kifosztották, véresre verték, és félholtan otthagyták. ³¹<>Történetesen egy pap tartott lefelé az úton. Észrevette, de elment mellette. ³²<>Ugyanígy közeledett egy levita is. Láta, de továbbment. ³³<>Végül egy szamariainak is arra vitt az útja. Amikor meglátta, megesett rajta a szíve. ³⁴<>Odament hozzá, olajat és bort öntött a sebeire és bekötözte, magát az embert pedig felültette teherhordó állatára, elvitte egy fogadóba és ápolta. ³⁵<>Másnap elővett két dénárt, odaadta a fogadónak ezzel a kéréssel: Viseld gondját, és ha többet költenél, visszatérve megadom neked. - ³⁶<>Mit gondolsz, e három közül ki volt az igazi felebarátja annak, aki a rablók kezébe került?" ³⁷<>"Aki irgalmas szívű volt iránta" - felelte. Jézus így folytatta: "Menj és tégy te is hasonlóképpen."

Tékozló fiú (Lukács 15, 11-32)

„¹¹<>Majd így folytatta: "Egy embernek volt két fia. ¹²<>A fiatalabbik egyszer így szólt apjához: Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét! Erre szétszította köztük vagyonát. ¹³<>Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét és elment egy távoli országba. Ott léha életet élve eltékozolta vagyonát. ¹⁴<>Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett. ¹⁵<>Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni. ¹⁶<>Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a sertések ettek, de még abból sem adtak neki. ¹⁷<>Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben - mondta -, én meg éhen halok itt. ¹⁸<>Útra kelek, hazamegyek apámhoz és megvallom: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. ¹⁹<>Arra, hogy fiadnak nevez, már nem vagyok méltó, csak béreseid közé fogadj be. ²⁰<>Csakugyan útra kelt és visszatért apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta. ²¹<>Erre a fiú megszólalt: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevez. ²²<>Az apa odaszólt a szolgáknak: Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá. Az ujjára húzzatok gyűrűt, és a lábára sarut. ²³<>Vezessétek elő a hizlalt borjút, és vágjátok le. Együnk és vigadjunk, ²⁴<>hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült. Erre vigadozni kezdtek. ²⁵<>Az idősebbik fiú kint volt a mezőn. Amikor hazatérőben közeledett a házhoz, meghallotta a zeneszót és a táncot. ²⁶<>Szólt az egyik szolgának és megkérdezte, mi történt. ²⁷<>Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, hogy egészségben előkerült - felelte. ²⁸<>Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. Ezért az apja kijött és kérlette. ²⁹<>De ő szemére vetette apjának: Látod, én annyi éve szolgálom neked és egyszer sem szegtem meg parancsodat. És nekem még egy gödölyét sem adtál soha, hogy egyet mulathassak a barátaimmal. ³⁰<>Most meg, hogy ez a fiad megjött, aki vagyonodat rossz nőkre pazarolta, hizlalt borjút vágattál le neki. - ³¹<>Az mondta neki: Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied. ³²<>S illet vigadnunk és örülnünk, mert ez az öcséd halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült."

A házasságtörésen ért asszony (János 8, 1-11)

„¹<>Jézus kiment az Olajfák hegyére, ²<>majd kora reggel újra megjelent a templomban. A nép köré sereglett, s ő leült és tanította őket. ³<>Az írástudók és a farizeusok egy házasságtörésen ért asszonyt vittek eléje. Odaállították középre, ⁴<>és így szóltak hozzá: "Mester, ezt az asszonyt röviddel ezelőtt házasságtörésen érték. ⁵<>Mózes azt parancsolta a törvényben, hogy az ilyet meg kell kövezni. Hát te mit mondasz?" ⁶<>Ezt azért kérdezték, hogy próbára tegyék, s vádolhassák. Jézus lehajolt, és az ujjával írni kezdett a földön. ⁷<>De tovább faggatták, azért fölegyenesedett, és azt mondta nekik: "Az vesse rá az első követ, aki büntelen közületek!" ⁸<>Aztán újra lehajolt, s tovább írt a földön, ⁹<>ők meg ennek hallatára eloldalogtak, egyikük a másik után, kezdve a véneken, s csak Jézus maradt ott a középütt álló asszonnyal. ¹⁰<>Jézus fölegyenesedett és megszólította: "Asszony, hova lettek? Senki sem ítélte el?" ¹¹<>"Senki, Uram" - felelte az asszony. Erre Jézus azt mondta neki: "Én sem ítélek el. Menj, de többé ne vétkezzél!"

Gyermekként közel az Isten Országá

Jézus és a gyermekek (Lukács 18, 15-17)

„¹⁵<>Gyerekeket vittek hozzá (Jézushoz), hogy tegye rájuk a kezét. Amikor a tanítványok észrevették, elutasították őket. ¹⁶<>Jézus azonban odahívta őket. "Hagyjátok - mondta -, hadd jöjjenek hozzám a kicsinyek, ne akadályozzátok őket, mert ilyeneké az Isten országa. ¹⁷<>Bizony mondom nektek, hogy aki Isten országát nem úgy fogadja, mint a gyermek, az nem jut be oda."

VI. sz.-i ikon, Mária Jézussal

Isten Országának jelei:
Csodatételek, gyógyítások
Szükség és ünnep

Kánai menyegző (János 2, 1-12)

„¹<>Harmadnap menyegzőt tartottak a galileai Kánában, amelyen Jézus anyja is ott volt. ²<>Jézust is meghívták a menyegzőre, tanítványaival együtt. ³<>Amikor fogytán volt a bor, Jézus anyja megjegyezte: "Nincs több boruk." ⁴<>Jézus azt felelte: "Asszony, a te gondod az én gondom. De még nem jött el az én óráim." ⁵<>Erre anyja szólt a szolgáknak: "Tegyetek meg mindent, amit csak

mond!" ⁶<>Volt ott hat kő korsó, a zsidóknál szokásos tisztálkodás céljára, mindegyik két-három mérős. ⁷<>Jézus szólt nekik: "Töltsétek meg a korsókat vízzel!" Meg is töltötték azokat színültig. ⁸<>Ekkor azt mondta nekik: "Most merítsetek belőle, és vigyétek oda a násznagynak." Odavitték. ⁹<>Amikor a násznagy megízlelte a borra vált vizet, nem tudta honnan való - a szolgák azonban, akik a vizet merítették, tudták -, hívatta a násznagy a vőlegényt, ¹⁰<>s szemére vetette: "Először mindenki a jó bort adja, s csak amikor már megittasodtak, akkor az alábbvalót. Te meg mostanáig tartogattad a jó bort." ¹¹<>Ezzel kezdte meg Jézus csodajeleit a galileai Kánában. Kinyilatkoztatta dicsőségét, s tanítványai hittek benne. ¹²<>Aztán lement anyjával, testvéreivel és tanítványaival Kafarnaumba, de csak néhány napig maradtak ott."

kenyérszaporítás (Márk 6, 30-44), a csodálatos halfogás (Lukács 5, 1-11)

Hit, ami megment

A tíz leprás (Lukács 17, 11-19)

„¹¹<>Jeruzsálembe menet Szamaria és Galilea határa mentén vitt az útja. ¹²<>Amikor az egyik faluba betért, tíz leprás férfi jött vele szembe. Még messze voltak, amikor már megálltak ¹³<>és jó hangosan kérték: "Jézus, Mester! Könyörülj rajtunk!" ¹⁴<>Rájuk emelte tekintetét, és így szólt hozzájuk: "Menjetek és mutassátok meg magatokat a papoknak." Útközben megtisztultak. ¹⁵<>Az egyik, amikor észrevette, hogy meggyógyult, visszament, és emelt hangon dicsőítette az Istent, ¹⁶<>s arcra borulva hálát adott neki. Ez szamariai volt. ¹⁷<>Jézus megkérdezte: "Nem tízen voltak, akik megtisztultak? Hát a kilenc hol maradt?" ¹⁸<>Nem akadt más, csak ez az idegen, aki visszajött volna, hogy dicsőítse az Istent?" ¹⁹<>Aztán hozzá fordult: "Állj fel és menj! A hited meggyógyított."

A béna meggyógyítása (Lukács 5, 17-26)

„¹⁷<>Egy napon, amikor tanított, farizeusok és törvénytudók is ültek ott, akik Galilea és Júdea különféle falvaiból és Jeruzsálemből jöttek. Az Úr ereje gyógyításra ösztönözte. ¹⁸<>És íme, hordágyon férfiak hoztak egy béna embert. Megpróbálkoztak bejutni, hogy eléje tegyék, ¹⁹<>de akkora volt a tömeg, hogy nem találtak utat. Ezért a cseréptetőn át bocsátották le ágyastul középre, Jézus elé. ²⁰<>Hitük láttán így szólt: "Ember, bűneid bocsánatot nyertek." ²¹<>Erre az írástudók és a farizeusok azt gondolták magukban és mondták: "Ki ez, hogy így mer káromkodni? Ki más bocsáthatja meg a

bűnöket, mint az Isten?" ²²<>Jézus belelátott gondolataikba, így szólt hát hozzájuk: "Miféle gondolatokat forgattok magatokban? ²³<>Mi könnyebb? Ezt mondani: Bűneid bocsánatot nyertek - vagy: Kelj fel és járj? ²⁴<>De tudjátok meg, hogy az Emberfiának igenis van hatalma a földön a bűnöket megbocsátani!" Ezzel a bénához fordult: "Mondom neked, kelj fel, fogd ágyadat és menj haza!" ²⁵<>A szemük láttára rögtön fölkel, fogta az ágyát, amelyen feküdt, és az Istent dicsőítve hazament. ²⁶<>Mindnyájukat ámulat fogta el, magasztalták az Istent, és félelemmel eltelve mondták: "Ma megfoghatatlan dolgoknak voltunk a tanúi."

A kafarnaumi százados (Lukács 7, 1-10)

„¹<>Amikor ezt a néphez intézett beszédét befejezte, betért Kafarnaumba. ²<>Ott betegen feküdt egy századosnak a szolgálja, akit sokra tartott, s már-már a halálán volt. ³<>A százados már hallott Jézusról, ezért elküldte hozzá a zsidók véneit azzal a kéréssel, hogy jöjjen el, és gyógyítsa meg a szolgáját. ⁴<>Amikor ezek odaértek Jézushoz, nagyon kérték: "Megérdemli, hogy teljesítsd kérését. ⁵<>Szereti nemzetünket, a zsinagógát is ő építette nekünk". ⁶<>Jézus tehát velük ment. Amikor már nem voltak messze a háztól, a százados elé küldte a barátait ezzel az üzenettel: "Uram, ne fáradj! ⁷<>Nem vagyok rá méltó, hogy betérj házamba. Magamat sem tartottam elég érdemesnek, hogy elmenjek érted. Csak szólj egy szót, és meggyógyul a szolgám. ⁸<>Bár magam is alárendelt ember vagyok, szolgálnak alattam katonák, s ha azt mondom az egyiknek: Indulj! - akkor elindul; ha a másiknak mondom: Gyere ide! - akkor odajön; vagy ha a szolgámnak: Tedd meg! - akkor megteszi." ⁹<>Ennek hallatán Jézus elcsodálkozott. Megfordult, s így szólt a nyomába szegődött tömegnek: "Mondom nektek, ekkora hittel még Izraelben sem találkoztam." ¹⁰<>Amikor a küldöttek hazaértek, a szolgát egészségesen találták."

A romlason (halálon) túl

Lázár föltámasztása (János 11, 1-54)

„¹<>Betániában, Máriának és nővérének, Mártának a falujában volt egy beteg, Lázár. ²<>Ez a Mária kente meg az Urat olajjal és törölte meg a lábát a hajával. Az ő testvére, Lázár volt a beteg. ³<>A nővérek megüzenték neki: "Uram, akit szeretsz, beteg." ⁴<>Ennek hallatára Jézus azt mondta: "Ez a betegség nem okozza halálát, hanem Isten dicsőségére lesz, hogy megdicsőüljön általa az Isten Fia." ⁵<>Jézus szerette Mártát, a nővérét (Máriát) és Lázárt. ⁶<>Amikor meghallotta, hogy beteg, két napig még ott maradt, ahol volt, ⁷<>s akkor szólt a tanítványoknak: "Menjünk vissza Júdeába!" ⁸<>"Mester - felelték a tanítványok -, most akartak ott megkövezni a zsidók és újra odamész?" ⁹<>Jézus így válaszolt: "Nem tizenkét órája van a napnak? Aki nappal jár, nem botlik meg, mert látja a világ világosságát. ¹⁰<>Aki azonban éjszaka jár, megbotlik, mert nincs világossága." ¹¹<>Aztán így folytatta: "Barátunk, Lázár elaludt, de elmegyek és fölébresztem." ¹²<>"Uram, ha alszik, akkor meggyógyul" - felelték a tanítványok. ¹³<>Jézus Lázár haláláról beszélt, de ők azt hitték, hogy alvásáról beszélt. ¹⁴<>Ezért Jézus világosan megmondta nekik: "Lázár meghalt. ¹⁵<>Miattatok örülök, hogy nem voltam ott, hogy higgyetek. De most menjünk el hozzá!" ¹⁶<>Tamás, akit melléknévén Didimusznak hívtak, így szólt a többi tanítványhoz: "Menjünk mi is, haljunk meg vele együtt!" ¹⁷<>Amikor Jézus megérkezett, Lázár már négy napja a sírban volt. ¹⁸<>Betánia Jeruzsálem közelében feküdt, mintegy tizenöt stádiumnyira. ¹⁹<>Ezért a zsidók közül sokan elmentek Mártához és Máriához, hogy testvérük miatt vigasztalják őket. ²⁰<>Amikor Márta meghallotta, hogy Jézus közeledik, eléje sietett, Mária pedig otthon maradt. ²¹<>"Uram - szólította meg Márta Jézust -, ha itt lettél volna, nem halt volna meg testvérem. ²²<>De most is tudom, hogy bármit kérsz az Istentől, megadja neked." ²³<>Jézus megnyugtatta: "Feltámad

testvéred." ²⁴<>"Tudom, hogy feltámad - mondta Márta -, majd a feltámadáskor, az utolsó napon." ²⁵<>Jézus így folytatta: "Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog." ²⁶<>Az, aki úgy él, hogy hisz bennem, nem hal meg örökre. Hiszed ezt?" ²⁷<>"Igen, Uram - felelte -, hiszem, hogy Te vagy a Messiás, az Isten Fia, aki a világba jön." ²⁸<>E szavakkal elment és hívta nővérét, Máriát. Halkan szólt neki: "Itt a Mester és hívat." ²⁹<>Ennek hallatára (Mária) gyorsan fölkelt és odasietett hozzá. ³⁰<>Mert Jézus még nem ért le a faluba, hanem ott volt, ahol Mária találkozott vele. ³¹<>Amikor a zsidók, akik ott maradtak vele a házban és vigasztalták, látták, hogy Mária gyorsan feláll és elsiet, utánamentek. Azt gondolták, hogy a sírhoz megy sírni. ³²<>Amikor Mária odaért, ahol Jézus volt, és meglátta, e szavakkal borult a lába elé: "Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg testvérem." ³³<>Amikor látta, hogy sírnak, Jézus lelke mélyéig megrendült. ³⁴<>"Hova tettétek?" - kérdezte megindultan. "Gyere, Uram - felelték -, és nézd meg!" ³⁵<>Jézus könnyekre fakadt. ³⁶<>Erre a zsidók megjegyezték: "Nézzétek, mennyire szeretle!" ³⁷<>Némelyek azonban így vélekedtek: "Ha a vaknak vissza tudta adni a szeme világát, azt nem tudta volna megakadályozni, hogy ne haljon meg?" ³⁸<>Jézus szíve mélyéig megrendült, s odament a sírhoz, amely egy kővel eltorlaszolt barlang volt. ³⁹<>"Hengerítsétek el a követ!" - szólt Jézus. De Márta, az elhunyt nővére tiltakozott: "Uram, már szaga van, hiszen negyednapos." ⁴⁰<>Jézus így felelt: "Nemde azt mondtam: ha hiszel, meglátod Isten dicsőségét?" ⁴¹<>Erre elhengerítették a követ, Jézus pedig az égre emelte tekintetét és így imádkozott: "Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál." ⁴²<>Tudom, hogy mindig meghallgatsz. Csak a köröttem álló nép miatt mondtam, hogy higgyék: te küldtél engem." ⁴³<>E szavak után hangosan beszólt: "Lázár, jöjj ki!" ⁴⁴<>S a halott kijött. Lába és keze be volt pólyázva, az arcát meg kendő fődte. Jézus szólt nekik: "Oldjátok fel, hogy tudjon járni." ⁴⁵<>A zsidók közül, akik fölkeresték Máriát, sokan látták, amit Jézus végbevitt, és hittek benne. ⁴⁶<>Némelyek azonban elmentek a farizeusokhoz, és hírül vitték, amit Jézus tett. ⁴⁷<>Erre a főpapok és a farizeusok összehívták a főtanácsot, és megkérdezték: "Mit tegyünk? Ez az ember nagyon sok csodát tesz." ⁴⁸<>Ha tovább tűrjük, mindnyájan hinni fognak benne, aztán jönnek a rómaiak, és elpusztítják szentélyünket is, népünket is." ⁴⁹<>Egyikük, Kaifás, aki abban az évben a főpap volt, így vélekedett: "Nem értitek a dolgot! ⁵⁰<>Nem fogjátok fel, hogy jobb, ha egy ember hal meg a népért, mintsem hogy az egész nép elpusztuljon." ⁵¹<>De ezt nem magától mondta, hanem mint főpap megjövendölte, hogy Jézus meghal a népért, ⁵²<>s nemcsak a népért, hanem azért is, hogy Isten szétszóródott gyermekeit egybegyűjtse. ⁵³<>Ettől a naptól eltökélt szándékuk volt, hogy megölik. ⁵⁴<>Jézus ezért nem járt többé nyíltan a zsidók között, hanem visszavonult a puszta szélén fekvő egyik városba, Efraimba, és ott tartózkodott tanítványaival."

A naimi ifjú feltámasztása (Lukács 7, 11-17)

„¹¹<>Történt, hogy Naim városába ment. Vele tartottak tanítványai és mások is igen sokan. ¹²<>Amikor a város kapujához közeledett, egy halottat hoztak ki, egy özvegy asszony egyetlen fiát. Elég nagy tömeg kísérte a városból. ¹³<>Amikor az Úr meglátta, megesett rajta a szíve és megszólította: "Ne sírj!" ¹⁴<>Aztán odalépett a koporsóhoz, és amint megálltak, akik vitték, megérintette, s így szólt: "Ifjú, mondom neked, kelj föl!" ¹⁵<>A halott felült, és elkezdett beszélni. Ekkor átadta anyjának. ¹⁶<>Mindnyájukat elfogta a félelem, és magasztalták Istent ezekkel a szavakkal: "Nagy prófétánk támadt", és: "Meglátogatta népét az Isten." ¹⁷<>S a hír elterjedt egész Júdeában és a környéken is mindenfelé."

Kereszthalál és feltámadás

29 végén Jézus lassan Jeruzsálem felé halad. 30 áprilisában Jézust letartóztatják a rómaiak húsvét ünnepe előtt.

Az utolsó vacsora, mely azóta valóság. (Mk 14, 22-25)

„²²<>Vacsora közben kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és ezekkel a szavakkal adta nekik: "Vegyétek, ez az én testem." ²³<>Majd fogta a kelyhet, hálát adott, odanyújtotta nekik. Mindnyájan ittak belőle. ²⁴<>Ő pedig így szólt: "Ez az én vérem, a szövetségé, amely sokakért kiontatik. ²⁵<>Bizony mondom nektek, hogy nem iszom többé a szőlő terméséből addig, amíg majd az újat nem iszom az Isten országában."

Az Utolsó vacsora szimbolikus ábrázolása.
A Lucina-katakomba egyik motívuma nyomán.
Schmid: Mintakönyv

Minden szentmisében megismétlődik az utolsó vacsora eseménye, Jézus személyesen jelen van a kenyér és a bor színe alatt.

Jézust a lelki gyötrődés, a halálfélelem sem kerülte el.
A Getszemáni kert. (Márk 14, 32-42)

„³²<>Odaértek a Getszemáni nevű majorba. Itt így szólt (Jézus) tanítványaihoz: "Üljetek itt le, amíg imádkozom." ³³<>Magával vitte Pétert, Jakabot és Jánost. Remegni kezdett és gyötrődni. ³⁴<>Majd így szólt hozzájuk: "Halálos szomorúság fogta el lelkemet. Maradatok itt és virrasszatok!" ³⁵<>Valamivel odébb ment, leborult a földre és imádkozott, hogy ha lehetséges, maradjon el ez az óra. ³⁶<>"Abba, Atyám! - fohászkodott -, te mindent megtehetsz. Vedd el tőlem ezt a kelyhet! De ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogyan te!" ³⁷<>Visszament hozzájuk, de alva találta őket. Megszólította Pétert: "Simon, alszol? Egy órát sem tudtál virrasztani velem? ³⁸<>Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek. A lélek ugyan készsége, de a test gyöngé." ³⁹<>Megint elvonult és előbbi szavait ismételve imádkozott. ⁴⁰<>Visszatérve újra alva találta őket, mivel szemük igen elnehezedett. Nem is tudták, mit feleljenek. ⁴¹<>Harmadszor is visszament hozzájuk, s azt mondta nekik: "Még mindig alusztok és pihentek? ⁴²<>Elég volt. Itt az óra, az Emberfiát a bűnösök kezére adják. Keljetek fel, induljunk! Íme, közeledik hozzám az áruló!"

Törvényes gyilkosság. Jézus pere. (Márk 14, 53-72; 15, 1-14)

„⁵³<>Jézust a főpaphoz kísérték. Itt gyűltek össze a főpapok, vénék és írástudók. ⁵⁴<>Péter messziről követte, egészen be a főpap udvarába. Ott az őrség tagjaival együtt leült és melegedett a tűznél. ⁵⁵<>A főpapok és az egész főtanács bizonyítékot kerestek Jézus ellen, hogy halálra ítéelhessék, de nem találtak. ⁵⁶<>Sokan tanúskodtak ugyan hamisan ellene, de vallomásuk nem

egyezett. ⁵⁷<>Ekkor néhányan felálltak, s ezt a hamis tanúságot tették ellene: ⁵⁸<>"Hallottuk, amikor kijelentette: Lebontom ezt az emberi kéz építette templomot, és három nap alatt másikat építek, amely nem emberi kéz alkotása." ⁵⁹<>De vallomásuk így sem vágott egybe. ⁶⁰<>Erre középre állt a főpap, s ezt a kérdést intézte Jézushoz: "Semmit sem válaszolsz azokra, amit ezek felhoznak ellened?" ⁶¹<>De ő hallgatott és nem felelt semmit. A főpap újra kérdezte, és ezt mondta: "Te vagy a Messiás, az áldott (Isten) Fia?" ⁶²<>Jézus így válaszolt: "Én vagyok. És látni fogjátok, hogy az Emberfia ott ül a hatalom jobbán, és eljön az ég felhőin." ⁶³<>A főpap erre megszaggatta ruháját s felkiáltott: "Mi szükségünk van még tanúkra?" ⁶⁴<>Hallottátok, hogy káromkodott. Mi a véleményetek?" Mind méltónak ítélték a halálra. ⁶⁵<>Ekkor némelyek kezdték leköpdösni, aztán arcát letakarva ököllel verték, s közben kérdezték: "Találd el, ki az!" Még az őrség tagjai is arcul verték.

⁶⁶<>Míg Péter kint ült az udvaron, kiment a főpap egyik szolgája. ⁶⁷<>Meglátta Pétert, amint melegedett, szemügyre vette és megszólította: "Te is a názáreti Jézussal voltál." ⁶⁸<>De ő tagadta: "Nem tudom, nem is értem, mit beszélsz." Ezzel kiment az előcsarnokba, s akkor megszólalt a kakas. ⁶⁹<>A szolgáló észrevette, s újra mondta az ott állóknak: "Ez is közülük való." ⁷⁰<>Ő megint tagadta. Nemsokkal ezután, akik mellette álltak, szintén állították: "Valóban közéjük tartozol, hiszen galileai vagy." ⁷¹<>Erre átkozódni és esküdni kezdett: "Nem ismerem azt az embert, akiről beszéltek!" ⁷²<>A kakas másodszor is megszólalt. Péternek eszébe jutottak Jézus szavai: "Mielőtt a kakas másodszor megszólal, háromszor tagadsz meg." És könnyekre fakadt."

¹<>Reggel a főpapok a vénekkel, írástudókkal és az egész főtanáccsal együtt meghozták a határozatot. Jézust pedig megkötözve elvitték és átadták Pilátusnak. ²<>Pilátus megkérdezte: "Te vagy-e a zsidók királya?" "Magad mondod" - válaszolta. ³<>A főpapok sok vádat hoztak fel ellene. ⁴<>Pilátus újra megkérdezte: "Nem felelsz semmit sem? Nézd, mi mindennel vádolnak!" ⁵<>Jézus azonban nem válaszolt semmit. Ez meglepte Pilátust. ⁶<>Az ünnep alkalmával szabadon szokott engedni egy rabot, azt, akit kértek tőle. ⁷<>Volt a börtönben egy Barabás nevű rab, akit a lázadókkal együtt tartóztattak le. Ezek egy zendülés alkalmával gyilkosságot követtek el. ⁸<>Amikor a tömeg felvonult, kérte a szokásos kegyet. ⁹<>Pilátus megkérdezte: "Akarjátok, hogy szabadon engedjem nektek a zsidók királyát?" ¹⁰<>Mert tudta, hogy a főpapok csak irigységből adták kezére. ¹¹<>Ám a főpapok felizgatták a tömeget, hogy inkább Barabás szabadon bocsátását kérje. ¹²<>Pilátus ismét megkérdezte: "Mit csináljak hát azzal az emberrel, akit ti a zsidók királyának mondtok?" ¹³<>Azok újra ezt kiáltották: "Keresztre vele!" ¹⁴<>Pilátus folytatta: "Mi rosszat tett?" Azok annál hangosabban kiáltották: "Keresztre vele!" ¹⁵<>Erre Pilátus, aki eleget akart tenni a tömeg kérésének, szabadon bocsátotta nekik Barabást, Jézust pedig megostoroztatta, és átadta, hogy feszítsék keresztre."

Jeruzsálemben a Via Dolorosa, Fájdalmak útja, ahol Jézus kereszttét cipelte.

Gúny és megsemmisülés. Jézus testi-lelki (valós!) szenvedése: keresztútja, kereszthalála és sírba tétele. (Márk 15, 16-47)

„¹⁶<>A katonák bekísérték a palota belsejébe, a pretoriumba, és egybehívták az egész helyőrséget. ¹⁷<>Bíborba öltöztették, tövisből font koszorút tettek a fejére, ¹⁸<>és így köszöntötték: "Üdvözlégy, zsidók királya!" ¹⁹<>A fejét náddal verték, leköpdösték és gúnyból térdet hajtva hódoltak előtte. ²⁰<>Azután, hogy így kigúnyolták, levették róla a bíort és a saját ruháját adták rá.

A pelikán felhasítja a mellét.
A münsteri dóm előcsarnokának egyik
1235 k.-i domborműve nyomán

A hagyomány szerint a pelikán vérével táplálja kicsinyeit, ahogyan a megváltásban Jézusvérét adta értünk, ezért vált Krisztus jelképpé a pelikán.

²¹<>Az egyik arra menő embert, a cirenei Simont, Alexander és Rufusz apját, aki éppen a mezőről jött, kényszerítették, hogy vigye a kereszttét. ²²<>Így vezették ki egy Golgota nevű helyre, ami a Koponya hegyet jelenti. ²³<>Mirhával kevert bort adtak neki inni, de nem fogadta el. ²⁴<>Keresztre feszítették, majd megosztottak ruháján, sorsot vetve, hogy kinek mi jusson. ²⁵<>Három óra volt, amikor keresztre feszítették. ²⁶<>Az elítélésének okát jelző táblára ezt írták: A zsidók királya. ²⁷<>Vele együtt két gonosztevőt is fölfeszítettek, az egyiket jobb, a másikat bal felől. ²⁸<>Így beteljesedett az Írás: "A gonoszok közé sorolták." ²⁹<>Az arra menők káromolták, csóválták a fejüket s mondogatták: "Te, aki lerombolod a templomot, és három nap alatt felépíted, ³⁰<>mentsd meg magadat, szállj le a

keresztről!" ³¹<>A főpapok és az írástudók szintén gúnyolódtak, egymás között ezt mondva: "Másokat megmentett, magát nem tudja megmenteni. ³²<>A Messiás, Izrael királya, szálljon le most a keresztről a szemünk láttára, s akkor hiszünk!" Gyalázták azok is, akiket vele együtt fölfeszítettek. ³³<>Hat óra tájban az egész földre sötétség borult, egészen kilenc óráig. ³⁴<>Kilenc órákor Jézus hangosan felkiáltott: "Eloi, Eloi, lamma szabaktáni?" Ez annyit jelent: "Istenem, Istenem, miért hagytál el?" ³⁵<>Az ott állók közül néhányan hallották, és megjegyezték: "Lám, Illést hívja." ³⁶<>Valaki odafutott, s ecetbe mártott szivacsot nádszálla tűzve inni adott neki. "Hadd lássuk - mondta -, eljön-e Illés, hogy megszabadítsa!" ³⁷<>Jézus hangosan felkiáltott, és kilehelte lelkét. ³⁸<>A templom függőnye ekkor kettéhasadt felülről egészen az aljáig. ³⁹<>Amikor a százados, aki ott állt, látta, hogyan lehelte ki lelkét, kijelentette: "Ez az ember valóban az Isten Fia volt." ⁴⁰<>Asszonyok is álltak ott, és messziről nézték, mi történik. Köztük volt Mária Magdolna, Mária, az ifjabb Jakab és József anyja és Szalómé. ⁴¹<>Ezek már Galileában is vele tartottak és a szolgálatára voltak. Rajtuk kívül még többen is jelen voltak, akik vele együtt mentek fel Jeruzsálembe. ⁴²<>Amikor esteledett - előkészület napja, azaz szombat előtt való nap volt - , ⁴³<>jött egy előkelő tanácsos, az Arimateából való József, aki maga is várta az Isten országát. Bátran bement Pilátushoz, és elkérte Jézus holttestét. ⁴⁴<>Pilátus csodálkozott, hogy már meghalt. Magához hívatta a századost, s megkérdezte, valóban meghalt-e. ⁴⁵<>Miután a századostól megbizonyosodott róla, Józsefnek ajándékozta a holttestet. ⁴⁶<>Az pedig gyolcsot vásárolt, majd levette Jézust a keresztről, begöngyölte a gyolcsba és sziklába vájt sírboltba helyezte, s a sír bejárata elé követ hengerített. ⁴⁷<>Mária Magdolna és Mária, József anyja pedig látták, hogy hová temette."

Jézus feltámadása és mennybemenetele a hit próbája és értelme. („Ne féljete!”)
Jézus feltámadása és megjelenései. (Márk 16, 1- 19)

Jézus feltámadása

„¹<>Amikor elmúlt a szombat, Mária Magdolna, Mária, Jakab anyja, és Szalómé illatszereket vásároltak, s elmentek, hogy bebalzsamozzák. ²<>A hét első napján kora reggel, napkeltekor kimentek a sírhoz. ³<>Egymás közt így beszélgettek: "Ki fogja elhengeríteni a követ a sír bejárata elől?" ⁴<>De amikor odanéztek, látták, hogy a kő el van hengerítve, jóllehet igen nagy volt. ⁵<>Amint bementek a sírba, jobbról egy fehér ruhába öltözött ifjút láttak, amint ott ült. Megrémültek. ⁶<>De az megszólította őket: "Ne féljete! Ti a keresztre feszített názáreti Jézust keressétek. Feltámadt, nincs itt! Nézzétek, itt a hely ahová tették! ⁷<>De siessetek, mondjátok meg tanítványainak és Péternek: Előttetek megy Galileába, ott majd látjátok, amint mondta nektek." ⁸<>Erre kijöttek a sírból és elfutottak, mert félelem és szorongás vett rajtuk erőt. Félelmükben senkinek sem szóltak semmiről.

Jézus megjelenései

⁹<>Miután a hét első napjának reggelén feltámadt, először Mária Magdolnának jelent meg, akiből a hét ördögöt kiűzte. ¹⁰<>Ez elment és elvitte a hírt a gyászoló és szomorkodó tanítványoknak. ¹¹<>Amikor meghallották, hogy él, és hogy (Mária Magdolna) látta, nem hitték el. ¹²<>Ezután idegen alakban jelent meg közülük kettőnek útközben, amikor vidékre mentek. ¹³<>Visszatérve ezek közölték a hírt a többiekkel is, de nekik sem hittek. ¹⁴<>Végül a tizenegyet jelent meg, amikor egyszer asztalnál ültek. Szemükre vetette hitelenségüket és keményszívűségüket, hogy nem hittek azoknak, akik feltámadása után látták.

Az apostolok küldetése

¹⁵<>Aztán így szólt hozzájuk: "Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. ¹⁶<>Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni fog, aki nem hisz, az elkárhozik. ¹⁷<>Akik hisznek, azokat ezek a jelek fogják kísélni: Nevemben ördögöt űznek, új nyelveken beszélnek, ¹⁸<>kígyókat vehetnek kezükbe, és ha valami mérget isznak, nem árt nekik, ha pedig betegekre teszik a kezüket, azok meggyógyulnak."

A mennybemenetel

¹⁹<>Az Úr Jézus, miután szólt hozzájuk, fölment a mennybe, elfoglalta helyét az Isten jobbán, ²⁰<>ők meg elmentek, s mindenütt hirdették az evangéliumot. Az Úr velük volt munkájukban, és tanításukat csodákkal kísérte és igazolta."

2. A keresztény hit alappillérei

Egy Isten, három Személy viszonya: Atya, Fiú, Szentlélek

Atya, aki menny és föld a teremtője

Jézus Krisztus, Aki az Ő egyszülött Fia

Aki a Szentlélektől fogantatott,

Szűz Máriától született

Szenvedett, megfeszítették, meghalt és eltemették.

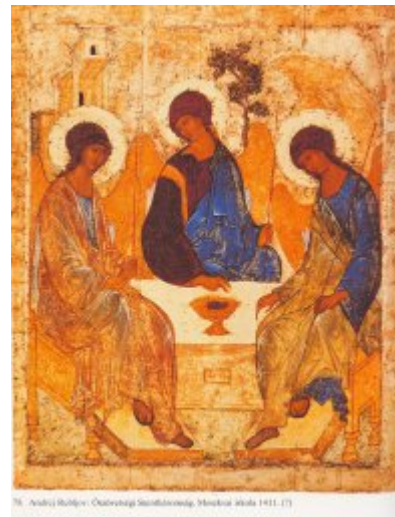
Alászállt a poklokra

Harmadnapon feltámadt, fölment a mennybe

Eljön ítélni jókat és rosszakat

Szentlélek, az Atya és Fiú

szeretetkapcsolata

Andrej Rubljov Szentháromság ábrázolása 1411-ből.

Katolikus Anyaszentegyház

Szentek közössége, bűnbocsánat

Szentségek

A beavatás szentségei: keresztség, bérmlás, Eucharisztia

A gyógyulás szentségei: bűnbánat-bűnbocsánat, betegek kenete

A közösség szolgálatának szentségei: egyházi rend, házasság

Föltámadás, örök élet

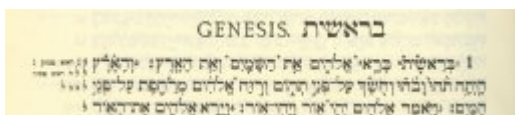

Szentháromság: egy testen ábrázolt három arc. A fametszet a három személy egységét juttatja kifejezésre. Párizs, 1524

3. Biblia

A teljes magyar nyelvű Biblia megtalálható a következő helyen:
<http://www.kereszteny.hu/biblia/showtrans.php?reftrans=1>

Biblosz (gör.) – teleírt lap,
könyvtékercs
Biblion, biblia (tsz.) – biblosz
kicsinyítő változata.

40 méteres Tóra-tekercs, benne a Szentírás első fejezeteit találjuk.

A képen a Szentírás első sorai központozott héber szöveggel.

A Biblia Ószövetségi és újszövetségi részekből áll.

Az Ószövetség a választott nép, a zsidó nép és az Isten kapcsolatát írja le:

kezdvé a teremtés történeten az egyiptomi fogságból való menekülésen át, a pusztai vándorláson, a letelepedésen keresztül, a királyok és a próféták életét és tanítását megismerve, a messiási várakozásban erősödve a görög uralomig.

Mennyezeti mozaikkép a világ teremtéséről Velencében a Szt. Márk templomban.

Az Újszövetség Jézus Krisztuson keresztül mindenki számára felkínálja az üdvösség lehetőségét:

Jézus Krisztus, a Messiás születésétől az Ő tanításán, életén, halálán és feltámadásán keresztül az ősegyház működéséig.

A négy evangélium (Máté, Márk, Lukács, János) Jézus működését írja le. Az Apostolok cselekedetei és a levelek az ősegyház életét mutatják be.

A Szentírás második részében, az Újszövetségben olvashatjuk a négy evangéliumot, mely Jézus életéről szól.

A képen az evangélisták szimbolikus ábrázolását láthatjuk.

Máté: ember, ill. angyal

Lukács: bika

Márk: oroszlán

János: sas

A könyvek keletkezési ideje

Az Ószövetség legkorábbi gyűjteményének (Jahvista) keletkezése Kr.e. 900-ra tehető.

A négy evangélium (Máté, Márk, Lukács, János) Kr. u. 50, de valószínűbb, hogy 70 és 100 között keletkezett.

Kánon

Kanón (gör.), kaneh (héb.) – nádszál, mérték, norma

Ami sugalmazott (isteni eredetű, amit az Egyház állapít meg hivatalosan), az kánoni. Ami kánoni, az sugalmazott, tartja a Katolikus Egyház.

46 ószövetségi könyv és 27 újszövetségi könyv a Katolikus és az Ortodox Egyház kánonja (+ Ezdrás 3. és a Makkabeusok 3. könyve az ortodox Egyházban).

A zsidó hagyomány Kr.u. az I. sz.-ban 7 könyvet nem vett föl a kánonjába:

Tóbiás, Judit, Bárúk, Bölcsesség, Sirák fiának és a Makkabeusok I-II. könyve

LXX

Alexandriában készült az ószövetségi iratok egy görög nyelvű fordítása az ún. LXX-es (Hetvenes) fordítás, mely eltér a később elfogadott zsidó kánontól és keresztény kánontól is. Az eredeti zsidó LXX-est nem ismerjük.

A 4. sz.-ban hozták az első zsinati döntéseket a kánonról Szt. Ágoston hatására. Az Újszövetség 27 könyvből álló gyűjteményét Szt. Atanáz sorolja föl 367-ben.

Vulgáta

A Biblia héberből fordított latin szövege, mely Szt. Jeromos (†420) nevéhez fűződik.

A Tridenti (Trento) Zsinat (1545-1563) első dolga volt a szentírási könyvek kánonjának írásba foglalása.

4. Korai közösségek

Esszénusok

A görög elnevezés a *hasen, hasajja* ' (arám) szavakból származhat. Jelentése: jámborok, szentek; hallgatók

Palesztínai, Holt-tenger környéki zsidó vallási közösség, tagjaitól szigorú aszkézist kívánt. Önként vállalt szegénységben és nőtlenységben éltek, de nős tagok is tartoztak hozzájuk.

Alexandriai Philo, Josephus Flavius. Id. Plinius beszél róluk.

A Bibliában és a hivatalos hagyományban nem szerepelnek.

Maguk választotta elöljárónak engedelmeskedtek, kétkezi munkából éltek. Nem katonáskodtak és nem kereskedtek.

Vallási gyakorlataik részét képezte a rituális tisztálkodás, a reggeli ima a Nap köszöntésére, a szombat tisztelete. A Templom tiszteletétől és az áldozatbemutatótól tartózkodtak.

A tagfelvételt hosszú próbaidő előzte meg. Rendelkeztek egy titkos tanítással a beavatottak számára.

Vitatott, hogy az esszénus közösség mennyiben azonos a kumráni közösséggel.

Kumrán

A kumráni iratok tartalmazzák ún. közösségi szabályokat, melynek részét képezi az a tanítás, mely a világosság és a sötétség, a jó és a rossz szellemek szüntelen küzdelméről szól, mindez alá van rendelve a zsidó monoteizmusnak. (Nincs jó és rossz isten). Az ún. háborús szabályzat a világosság fiainak (a közösség tagjai) és a sötétség fiainak küzdelméről számol be, melyet a végső időkben fognak folytatni.

Hittek a boldog halhatatlanságban és az angyalok körében.

A közösség alapítója ismeretlen.

Csak a közékük tartozók élvezik Isten szeretetét (szektás jelleg), a kívülállók a sötétség fiai. (Közösségi szabályzat 1, 10)

Hatása a kereszténységre, a korábban hellénnek tartott hatás helyett.

Egyiptomi szerzetesek

Pakhómiosz vezetésével 320 körül az Alexandria melletti sivatagokban remeték tömörültek monostorba.

Számuk ugrásszerűen nőtt. A keresztényüldözések elmúltával ők testesítették meg a vértanúk életideálját. Életüket radikális önátadás jellemezte. Két lábon járó evangéliumkommentárnak bizonyultak, bár sokszor írni-olvasni sem tudtak. Velős tanácsaikkal segítették a messzi földről oda zarándoklókat.

Az V. sz. végén gyűjtemény jött létre az atyák bölcs tanácsaiból, történeteiből, anekdótáiból. Néhány közülük: Nagy Baszileosz, Egyiptomi Makáriosz, Antóniosz, Szent Ephraim.

5. Az egyháztörténelem felosztása

1. korszak: Az egyház kialakulása és elterjedése a hellenisztikus-római világban. Ez felöleli az egyház keletkezésétől egészen a 7. századig, a nagy arab támadásig terjedő időt. Ezen belül 180-ig az ősegyház, 180-tól 313-ig az őskeresztény egyház és 313-tól az egyetemes egyház korszakáról lehet beszélni.

313-ban Nagy Konstantin államvallássá teszi a kereszténységet, ezzel a keresztényüldözésnek vége szakad.

2. korszak: Az egyház a nyugati keresztény népközösség középpontjában, 700--1300. A korszak magába foglalja a nyugati népek megtérítését, a feudális társadalmi rend kialakulását, a vallásosság és az egyház domináló szerepét, de annak elvilágiasodását is.

1054-ben történt a keleti és nyugati egyház közti szakadás. A kiközösítést kimondó dokumentumokat nemrégiben kölcsönösen visszavonta a Római Katolikus Egyház és az Ortodox Egyház.

3. korszak: A nyugati keresztény népközösség felbomlása, reform és reformáció, a világmisszió kibontakozása, 1300--1789. Ez a kor az egyház legszomorúbb időszakával, belső bomlásával foglalkozik, de rámutat annak belső megújulására is.

A reformáció során szétválik a nyugati kereszténység katolikus és protestáns egyházakra. A törésnek kevésbé dogmatikai, inkább egyházfegyelmi, politikai háttere volt. A hitvallás gyakorlatilag közös maradt. Különbség az egyházvezetésben, a liturgiában és a szentségban mutatkozik.

Luther Márton (1483-1546)

Kálvin János (1509-1564)

4. korszak: A világegyház az iparosodás korában, 1789-től 1918-ig, a modern egyház problémáit vizsgálja.

5. korszak: Az egyház a jelenkorban, 1918-tól napjainkig. Ez az utolsó korszak az egyház legutóbbi fejlődését igyekszik felvázolni.

(Felosztás: Adriányi Gábor: Az egyháztörténet kézikönyve alapján)

A hajó az egyházat jelképezi mint a béke és hajlékát. Schied: Mosaikönyv

A hajó az egyházat jelképezi mint a béke és hajlékát.

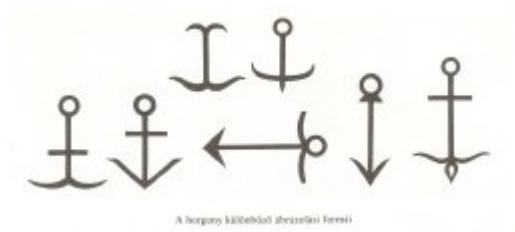

Két hal horgonnyal. Licinia sztéléje nyomán

A bal oldali képen a hal egy mozaikszó képi megjelenítése.

IXΘΥΣ

A" Jézus Krisztus Isten Fia Megváltó" görög szavak első betűi összeolvasva azt jelentik, hogy hal. Ez jelölte a keresztény helyeket, sírokat kezdetben.

A horgony különböző ábrázolási formái

A horgony a Krisztus és ember közti reményteljes viszonyt jelképezi.

A Krisztus-monogram két különböző formája katakombák mozaikjai nyomán

Krisztus monogram: nevének első két betűje görögül.

6. Misztika - Megismerés És Egyesülés

Misztikósz (gör.) szó jelentése: titokzatos. A *müo* (gör.), bezárulni, eltitkolni igéből származik. Gyakran használták a kívülállók elől eltitkolt misztériumvallásokkal kapcsolatban.

Rokon a *müeo*, misztériumba beavatni igével is.

Az ősegyház három területen használta a misztérium szót: Szentírás, liturgia, spiritualitás. Ld.: a liturgia felépítése: az olvasmányoktól a Krisztus testének titkáig; a szentségek egymást követő sorrendje.

Először Órigenész beszél misztikus tapasztalatról a Szentírásba való mély betekintés, a *theória* (szemlélődés) kapcsán. Negatív teológia hagyománya. Ld.: ortodoxia.

Pseudo Dionysius (500 k.) a „nemtudás felhőjének misztikus sötétségéről” beszél.

Az egyházatyáknál nem szubjektív tapasztalatot jelent a m., hanem a láthatatlan világ ismeretét.

A XVI. Századig a *misztikus megismerés* általánosan használt nevei a *contemplatio* és az *ekszasztisz*. A XVII. sz.-ban a misztikus jelző elszakad a teológiától. Az aszketikus és a misztikus teológia elválik egymástól. A misztika kiesik a normális hitélet kereteiből és a rendkívüli jelenségek körére korlátozódik.

Keresztes Szt. János saját kezű rajza. Út a Kármel hegyére, azaz lelki térkép a mennyek országa felé.

A m. közvetlen transzcendens megismerést jelen, Isten közvetlen megtapasztalását.

Célja: átalakító egyesülés az Istennel.

Az odavezető út eszközei az aszkézis, elmélkedés, szemlélődés.

A keresztény spiritualitásban, mely dialógusra épül, egyfajta központi mag a misztika.

Megismerés, ami több elemből álló hosszú, életen át tartó folyamat. Bár nincs általános szabálya, főként receptje nincs, megfigyelhetőek a misztikusok leírásai alapján a következő stádiumok.

1. A misztikus lélek tudatára ébred, hogy valamilyen alapvetően új dolog történt az életében.

Fény-, tűz-, jelenlét-, erő-élmény

2. Új ismeret, végleges valóság, mely először vonzó és édes, majd a „sötét éjszaka” következik. Aztán belülről kezd izzani, visszatér a kezdeti öröm. Ez hosszú időszak is lehet.

3. A megismerés szemtől-szembe, közvetlenül hat a lélekre, amely új életre alakítja. Az *egység, egyesülés* szóval illetik a misztikusok ezt az állapotot. A külső és a belső egybefolyik. Nincs más csak közvetlenség és irgalom.

4. Ellentmondásos hatás, melyben a régi világ, régi én nyelvén nem tudnak megszólalni. Egyfajta pusztulás és újjászületés állapotaként írják le a misztikusok. Új élet születik, ahol teljes önzetlenségben élnek. Avilai Szt. Teréz új szavakat kér imájában az Istentől. Keresztes Szt. János –miközben saját rendtársai rabként, embertelenül bánnak vele - képekben, hasonlatokban fejezi ki magát. Vö.. Énekek éneke, El Greco festményei (Keresztes Szt. János kortársa). Assisi Szt. Ferenc teljes eszköztelenségével a béke eszköze az egyház megújulásáért. Vö.: III. Ince pápa álma.

A misztika, mint misztérium egyszerű. Bűnös természetünk látja bonyolultnak. Nem egyesek kiváltsága az Istennel való egység. Sőt ez a hit lényege. A sokszor különleges jelenségekkel együtt járó ajándékként kapott szemlélődő ima képessége, azonban keveseknek adatik meg. Még az életszentséggel sincs feltétlenül összefüggésben. (Ld. Saul megtérése, aki Krisztust halló látomásakor még keresztényüldöző. Megtérése után kapja a Pál nevet. A korai egyház legnagyobb misszionáriusa és tanítója lesz.) Nem minden szentnek sem jutott osztályrészül ez a képesség. Fontos: ezzel együtt a szenteket nem különleges (para) képességeik miatt tiszteljük, hanem hősies Isten-és emberszeretetük miatt.

Az átalakító egyesülés lényege és bizonyítéka a hősies Isten- és emberszeretet.

A szentek élete nem tanítás, hanem illusztráció. Követni csak Krisztust kell.

A misztikában erősen kifejeződik a folyamatos Isten utáni vágy. Ebben a vágyakozásban semminek érzi magát az ember, miközben szomjúságának forrása, az Isten a minden.

„Todo-nada” (minden-semmi)- Keresztes Szent János gyakran használja e fogalmakat állapotának leírására.

Klimachosz (Lépcsős) Szent János (†649)

16 évesen lett monachus (monostorban élő szerzetes), 19 évet közösségben, 21 évet magányban töltött.

Jól ismerte a sivatagi atyák tanítását.

A Sínai monostor apátjává választják 60 évesen.

A „Paradicsom lépcsője” a lelki élet fokait mutatja be a világtól való elszakadástól az aszketikus élet legmagasabb szakaszáig.

Egy álmában létrát látott (az ószövetségi Jákobhoz hasonlóan), melyen emberek haladtak a mennyek országa felé, néhányan le is estek fölfelé haladva. Ennek a látomásnak a nyomát őrzi a „Paradicsom lépcsője” c. műve. Az írást ma is olvashatjuk magyar nyelven.

„*Fontiveros, 1542. június 24.
+Ubeda, 1591. december 14.

János alig volt kétesztendő, amikor atyja meghalt, és édesanyja, három gyermekével együtt, a legnagyobb nyomorúságba került. Ennek ellenére Katalin asszony legkisebb fiát, Jánost iskolába járatta Arévalóba, mert észrevette tehetségét. De hamarosan át kellett költözniük Medina del Campóba, ahol a legidősebb fiú, Francisco-Luis mint takács jobb munkalehetőséget talált. A három fiú közül a középső meghalt.

Jánosnak tanulnia kellett, csak hogy édesanyja a tanulás költségeit nem tudta fedezni. Ezért a jezsuiták kollégiumába került, ott tanult, de többfelé szolgált, hogy fenntarthassa magát. Ismételt megpróbálkozott valamilyen mesterség elsajátításával, de mindig kiderült, hogy ehhez nincs tehetsége. Adottságai a könyvek felé irányították, s a szíve az Egyház szolgálata felé vonzódott. Egy ispotály alapítója, amikor fölismerte János tehetségét és nemes szándékát, elhatározta, hogy viseli tanulmányának költségeit, s megígérte, hogyha pappá szentelik, kórházi lelkészként fogja alkalmazni.

Csak hogy Jánosnak soha nem volt ahhoz hajlandósága, hogy életét mások által megszabott irányban és utakon folytassa. Mint atyja, ő is maga akarta meghatározni sorsát. Döntését, amellyel egy határozott hívásra válaszolt, semmi sem befolyásolhatta. Ennek megfelelően egy szép napon belépett a medinai kármelitákhoz.

A kolostorban élő testvérek reménykedve néztek az ifjú novíciusra. Továbbtanulásra szánták, s miután megvizsgálták képességeit, a Salamancai Egyetemre küldték, ahol elvégezte a teológiát. Mikor aztán fölszentelése után a kármelita rend úgy vélte, hogy rendelkezhet vele, János közölte előljáróival, hogy elmegy karthauzinak. De éppen ekkor – látszólag véletlenül, valójában a Gondviselés bölcs jóságából -- találkozott Avilai Szent Terézszel, és ebben az egy esetben a mások akarát oly kevésbé követő János fejet hajtott, és Teréz tanácsa szerint végképp elkötelezte magát a Kármellel. Kinyilvánította, hogy kész megmaradni a kármelita rendben, azzal a föltétellel, hogy -- és az eszmét Szent Teréziától vette át -- biztosítják számára a rend eredeti szigora helyreállításának lehetőségét.

János 1568. november 28-án érezte először, hogy megragadja lelkét az az ideál, amely később a Keresztes szentet formálta belőle: a sarutlan kármeliták ideálja. A megvalósításhoz a dorvelói kolostor alapításával fogott hozzá, s hamarosan további kolostorokat alapíthatott. Egymást követték a mancerai, a pastranai kolostor, az alcalai egyetemi kollégium -- s közben megmutatkozott, hogy ez az önfejűnek látszó és mindig egyéni útjait kereső szerzetes milyen kiváló szervező. Tevékenységének, amely mindig a megújított szerzet szolgálatában állt -- és a rend tagjai atyjuknak és nevelőjüknek tekintették őt --, csak a halál vetett véget. Ez az „égi és isteni ember”, ahogy Szent Terézia nevezte, miután öt évig gyóntató volt az avilai Megtestesülésről nevezett kolostorban, kiváló lelkivezetőnek bizonyult, aki szenteket tudott nevelni.

A renden belül azonban az elméleti és joghatósági viták odáig fajultak, hogy Jánost a testvérei a toledói konventban egy cellába zárták és rabként tartották fogva. A cella végtelennek látszó sötétségét arra használta föl, hogy megrajzolja saját lelke képét. Mikor végre elhagyhatta börtönét, magával vitt egy

iskolás füzetet tele olyan tájak és jelenetek rajzaival, amilyeneket ugyanebben az időben és ugyancsak Toledóban El Greco festett. A dolgok természetes rendje szerint vad és keserű szavakat várnánk tőle haragja és keserősége kifejezésére a kegyetlen bánásmód miatt. Ehelyett, mintha mindez nem is vele történt volna, derűsen rajzolja és festi a szabadság diadalát, melyet nem lehet sem börtönbe zárni, sem megbilincselni: a szeretet szabadságát.

Börtönében írt elemzéseinek alaptémája a szeretet küzdelmei a Lélek sötét éjszakájában; a lélek csodálatos útjai a Lelki páros ének mélységeiben és tágasságában. Mindaz, amit leírt, különböző módszerekkel készült önarckép; románcok, amelyekben -- az egy vonallal készült vázlatokhoz hasonlóan -- a Szentháromság, a misztikus Test, a Megtestesülés szépsége és a lélek minden szabadsága benne foglaltatik, úgy, ahogy azt csak a 136. zsoltárban lehet megtalálni.

Toledói börtönéből megszabadulva János Andalúziába ment. Három esztendő kivételével, amelyet Segoviában töltött, további élete ezen a tájon folyt le. Andalúzia lelke, napfénye, színei, éghajlatának heve, népének szenvedélyei, zsidó és mór legendái s titokzatos történetei, mind hatottak a misztikus és gondolkodó, a költő és művész lelkére. Egy vershez írt kommentárban vagy új költeményben sűrűsödtek össze, hogy aztán teljességükben az egész keresztény kultúra kincsesházát gazdagítsák. János nem feledkezett meg fő feladatáról sem, arról, hogy napról napra tökéletesedjék, s mindenütt, minden pillanatban átadja magát a kimondhatatlan istentapasztalás élményének.

Keresztes Szent János egészen egyedülálló jelenség. Egész irodalmi termése önéletrajz természetű, és telve van fennkölt érzésekkel és optimizmussal. Meggyőződésének ereje és következetessége, a könnyedség, amellyel meghatározásait fogalmazza, és mindenekelőtt a biztonság, amellyel az életszentség szabályait a semmiből megformulazza -- mindezekből egy olyan ember képe rajzolódik ki előttünk, akinek e földi élet, annak minden szenvedélye, s általában az emberi élet kalandja nem más, mint teljesen járulékos mozzanat az egyetlen lényegeshez: eljutni mindenáron az Istennel való egyesülésre, és a hozzá vezető átalakulásban élni.

Az élete rendkívül nehéz és kemény volt gyermekkorától a haláláig, pillanatnyi pihenés és szünet nélkül. Amikor Segoviában volt, Istentől azt kérte ajándékba, hogy megvetés és félreértések közepette élhessen, azért, hogy minél többet szenvedhessen. Krisztus pedig szívesen tartotta őt a keresztnél: Jánosnak, aki a reform első embere volt, saját rendjében szüntelen üldözést, megalázást, terhes feladatokat kellett vállalnia, veszekedő pártok és önző egyéni törekvések hálójában kellett eligazodnia. Mint szerzetes előjáró és sok új kolostor alapítója -- aki állandóan úton volt és súlyos kötelezettségeknek tett eleget -- minden erkölcsi és fizikai szenvedés után is nyugodt megelégedettséggel szemlélte terhei gyarapodását.

Magatartásában és személyében ugyanaz történik, mint írásaiban: egy emberileg nézve tűrhetetlenül kemény élet prózai valóságából ének születik, amely nem más, mint maga az Isten iránti szeretet és épp ennek a kemény életnek a szeretete, mivel ez az élet biztosítja számára az istenszeretetet. A sok támadás és ellenségeskedés diszharmóniája, az önzések és egyéni ötletek emberi zaja, amelyek közepette élnie kellett, beleolvad ebbe az énekbe, és az egész együtt az életmű csodálatos harmóniáját -- az Út a Kármel hegyére, a Lélek sötét éjszakája, a Lelki páros ének és a Szeretet eleven lángja c. művek bámulatra méltó szimfóniáját -- adja.

„Este majd próbára teszek a szeretetben” -- mondja egyik írásában, és joggal, mert „erre a célra, a szeretetre lettünk teremtvé”. Úgy látja, hogy a szeretetnek, e nehezen taglalható témának a titka abban rejlik, hogy igaz fogalmat kell alkotni a szeretetről. Az emberek ugyanis általában a szeretetet az ösztönök és az érzelmek birodalmában élik meg, holott a szeretet az az állapot, amelyben az embernek sikerül a gondolkodását, az emlékeztetését és a szívét alávetnie a helyesen használt szabadságnak, és ezáltal a lélek minden képessége egyetlen célra irányul, amit a szeretet állít a lélek elé. Mert valójában csak az az ember veszti el a szabadságát, aki nem érti „hogyan kell igazán örülnie és szomorkodnia, mert nem fogta föl a jó és a rossz közötti különbséget”. Hiszen az emberek életük megoldását általában abban látják, hogy rögzíteni próbálják a lázasan hajszolt örömet és beteljesedést; vagy érzéketlenné teszik a szívüket a szenvedéssel szemben, vagy legalábbis könnyíteni akarnak a szenvedéseken. Keresztes Szent János számára a megoldás nem a menekülésben, nem az elfojtásban, s nem is kényszerhelyzetek születe közönyben rejlik, hanem abban, hogy személyisége egységes, nyílt és Krisztushoz emelkedett. Szerinte minden attól függ, hogy valaki birtokában van-e a fölismerésnek, hogy milyen nagyságot és méltóságot jelent a gondolkodás, s hogy mekkora hatalom a szeretet, amely képessé teszi az embert arra, hogy a saját magától vagy másoktól eredő elméletektől függetlenül, szabadon éljen. „Egyetlen emberi gondolat értékesebb, mint az egész világ, ezért a gondolatnak egy

méltó tárgya van: Isten." Természetesen nem szabad megfeledkezni arról, hogy Isten végtelenül fölülmúlja minden elképzelésünket.

Ez azonban a szeretetnek csak az egyik oldala. A másik oldal abban mutatkozik meg, hogy az embernek szeretet-igénye van. Szeretetet viszont akkor nyerünk, „ha oda viszünk szeretetet, ahol nincs”. Isten Krisztus és az Egyház misztériuma által „saját Igéjét és szeretetét állítja közénk, hogy mi belőlük éljünk”. És ezzel minden megoldás megadatott.

A kérdés ezek után már csak az, hogy megszabadulunk-e álmaink, örömeink, vágyaink és reményeink alacsonyosságától, azaz befogadjuk-e a saját életünkbe a mondott megoldásokat, azért, hogy örökre és szeretetből odaadjunk érte mindent.

Keresztes Szent János az istengyermekek tökéletes szabadságának a szentje. Egész élete liturgia, amelyben minden emberi valóság énekké és költészetté vált. Olyan, mint egy trubadúr, akit a természet, a szeretetben töltött élet és a keresztség a legnagyobb megnyilvánulása ragadott magához. A keresztségét úgy ölelte magához, ahogy egy muzsikos a hárfáját.

Röviddel a halála előtt kérte: olvassák föl neki az Énekek énekét, hogy a keresztség iránti szerelme új táplálékot kapjon. Ez a Szeplőtelen Fogantatás oktaváján, éjféltőrtént (azaz december 16-án), miközben a testvérek a kórusban megkezdtek Mária ünnepi zsoltosmáját, János fölujjongott, hogy az égbe mehet és ott énekljen tovább a zsoltosmát. Ez volt az utolsó szava itt a földön. Úgy élt, és indult el ebből az életből, ahogy énekelt. Énekeit azok az erős és optimista lelkek öröklék, akik bármilyen területen -- szeretetből -- a szabadságért küzdenek. XI. Pius pápa 1926-ban egyháztanítónak nyilvánította.

1726-ban avatták szentté, ünnepét 1738-ban vették föl a római naptárba, november 24-re. 1969-ben áthelyezték december 14-re.” (Diós István: A szentek élete)

Szent Ágoston (Augustinus) (Tagaste, 354- Hippo, 430)

Egy időre a manicheusokhoz csatlakozik.

Belőlük kiábrándulva szkeptikus korszak következik.

Az újplatonizmus, Szent Ambrus és a Római levél 13,13 hatására megkeresztelkedik.

Lemond tanári állásáról, Hippoban (Észak-Afrika) barátaival szerzetesi életet kezd.

Közfelkiáltással papként kívánják látni, majd püspökké is szentelik Hippoban.

Szellemi hatása az egész akkori Egyházra kisugárzik.

„Vallomások” című önéletrajzi munkája szellemi fejlődését mutatja be.

További művek: A szabad akarat, A szentháromság, Az igaz vallás, Az Isten városáról

Tanítása

Az igazság

A kételkedésben is újraállítódik /ha csalódom, vagyok/.

Az igazságot nem mi teremtjük, hanem fölfedezzük a fényben (illuminatio).

Tudunk a feltétlen igazságról, ennek jele a tudásszomjunk és a kételkedésünk.

Isten léte

Az önmagunkban fölfedezett igazságok mentén haladunk fölfelé, így eljuthatunk az Istenhez (platonikus út). Ő világítja meg a szellemünket.

Csillapíthatatlan boldogságvágyunk Őrá utal. – „Magadért teremtettél minket és nyugtalan a szívünk, amíg meg nem nyugszik benned.” (Vallomások)

Az illuminatio (világosság, megvilágosodás) Isten és ember szabad párbeszédének a színtere.

A világ

A világot Isten teremtette a semmiből. Nem rendező (demiurgosz), hanem teremtő.

Nem mindent teremtett meg egyszerre, hanem bizonyos észcsírákat helyezett el az anyagban, ezek az idők folyamán kibontakoznak. (Evolúció!)

Az ember

Dualista és manicheus hatás, hogy a lelket tartja az embernek, a testet, az anyagot lebecsüli.

A lélek állandó alap és maradandó valóság. De a gyermek lelkét a szülők nemzik.

Az igaz, mély (misztikus) szeretet nem tévedhet. „Szeress és tégy, amit akarsz!”

A történelem nem körkörös, kezdete, iránya, célja van, ez üdvtörténelem.

Részlet a „A szentek életéből” (Diós István)

„*Tagaste, 354. november 13.

+Hippo, 430. augusztus 28.

Aurelius Augustinus 354. november 13-án született Észak-Afrikában, egy numídiai kisvárosban, Tagastében (a mai Algéria keleti részén). Valószínűnek látszik, hogy a kisbirtokos család római eredetű volt, sorsuk azonban egyre rosszabbra fordult, mert a birodalom egyre súlyosabb terheket rótt rájuk is az adókkal. Ágoston ezért a tanulmányait csak egy jótevő támogatásával fejezhette be, ami önértéket nagyon sértette.

Atyja, Patricius nem volt keresztény, egész haláláig katechumen maradt, s csak közvetlenül a halála előtt keresztelkedett meg, ami akkoriban nem volt ritkaság. Indulatos, féktelen természetével nagyon sok bánatot okozott a feleségének, Mónikának, aki talpig keresztény asszony volt.

Ágoston szellemének elevensége nagyon korán megmutatkozott. Rendkívül temperamentumos természetet örökölt, nagy volt a fogékonysága is, s ennél csak fegyelmezetlensége volt nagyobb. Diákkorában túlságosan tudatában volt annak, hogy neki a tanulás nem okoz nehézséget. Az első éveket Tagastében töltötte, később Madaurában egy grammatikus iskoláját látogatta, hogy majdan rétor lehessen belőle. Homérosz és a görög szerzők általában nem hagytak benne mély nyomokat, Vergilius azonban elindította képzeletének szárnyalását. Úgy együtt érzett a hőseivel, hogy Dido királynő szomorú sorsát megsiratta.

Amikor tizenhat éves lett, elfogyott a pénz, és haza kellett térnie Tagastéba. A tétlenség, amelybe kényszerült, nem volt rá jó hatással: rossz baráti körbe került. 371-ben folytathatta tanulmányait: Karthágóba ment, ahol retorikai és jogi előadásokat hallgatott. Itt ismerkedett meg egy számunkra ismeretlen növel, akivel életközösséget kezdett, és született egy fiuk, akit Deodatusnak neveztek el. Az asszony miatt Ágoston sokáig Karthágóban maradt. A tanulásban elért sikerei felfuvalkodottá tették, anyja vallásosságát „dajkamesének” tartotta. De a hitetlenségben soha nem talált nyugalom: a szíve mélyén állandóan valami alapvető nyugtalanság élt, ez hajszolta, anélkül, hogy észrevette volna benne Isten kezének működését. Miközben Cicerót olvasta, felébredt benne a bölcsesség szeretete. Majd kezébe került a Szentírás, de ezt is, mint a többi egyházi szerzőt, köztük Jeromost, bárdolatlan nyelvezete miatt félretette.

Nem sokkal ezután a manicheus tanítás hálójába került. A manicheusok a világban tapasztalható sok rosszat azzal magyarázták, hogy két alapvető elve van mindennek: egy jó és egy rossz, és ez a két elv magyarázza az egész világot. Ez a Közép-Ázsiából származó, vallásos színezetű filozófia kétszáz évvel korábban szivárgott be a Földközi-tenger medencéjébe, és súlyos összecsapások történtek képviselői és a kereszténység között. Ágoston eleinte lelkesedett a manicheizmusért, aztán egyre inkább szabadulni próbált belőle, mert hamarosan észrevette a manicheus elméletek mágikus homályosságát és erkölcsi romlottságát. Nyugtalan szelleme sokkal igényesebb volt és az emberi létre vonatkozó kérdései sokkal inkább a lényegre irányultak, semhogy egy ilyen mitikus elgondolásban hosszasan megnyugvást lelt volna. Közben tanár lett Tagastében, ahol tizenhárom éven át tanított. Karrierje gyorsan ívelt fölfelé: a kis provinciabeli városból előbb Karthágóba, majd Rómába, végül 384-ben a birodalom akkori fővárosába, Milánóba került. Tanítványai csodálták, ő pedig értett hozzá, hogyan bilincselheti magához a hallgatóságot. Ez természetesen nem zárta ki, hogy olykor ki ne fűtyüljék a diákjai. Ágostonban semmi nem hiányzott abból a kelléktárból, ami az ifjúság vonzásához szükséges: koraérett, képzett, mesteri szónok volt, és nagyon éles elmével volt megáldva. Tanári sikerei feledtették korábbi

szegénységét, sőt, egyre büszkébb lett önmagára. Rómában már azért kilincsel, hogy valahol kormányzói hivatalt kapjon. De mindezek ellenére sem nyugalmat, sem megelégedettséget nem érzett, csak hányódott titokzatos vágyai és várakozásai, a test és a lélek között. „Két ember van bennem...”

Milánó lett Istenhez vezető útjának döntő állomása. Mónika utánajött és rávette, hogy szakítsa meg kapcsolatát Deodatus anyjával. Vajon Ágoston valóban szerette ezt az asszonyt? Vallomásaiban sehol nem ejt róla egy gyengéd szót -- ámbar ez még nem bizonyít semmit. Úgy tűnik azonban, hogy a férfi és a nő kapcsolatában csak a testi oldalt látta, s ez mindvégig képtelenné tette arra, hogy a házasság teológiájával részletesen foglalkozzék, és megadja az igaz szerelemnek azt az értékelést, amelyet megérdemel. A szerelemről csak saját ifjúkorának tapasztalatai alapján tudott szólni.

Akkoriban Ambrus püspök (lásd december 7-én) Milánóban naponta prédikált. Ez a római arisztokrata, aki a kicsinyek és szegények pásztora lett, magával ragadó szónoki képességét és kiemelkedő műveltségét püspökként is megőrizte, és ezzel nagy hatással volt Ágostonra. A rétor-tanár Ágostont először a püspök nyelvezete ragadta meg, emiatt kezdte rendszeresen hallgatni. Micsoda szónok! Ám a szónok szavai által az evangélium szólt, és behatolt az ifjú afrikai szívébe. Lelki-szellemi fejlődésére végül Plotinosz olvasása volt még nagy hatással, de egyelőre a siker, a pénz és a házasság még mindig erősebben vonzotta.

Közben egyre szaporodtak a jelzések, amelyek Isten felé terelték lépéseit. Mélyen megrendítette Remete Szent Antal élete (lásd január 17-én), amelyet Szent Atanázstól olvasott, és meglátta benne a szerzetesség ideálját. Egyre inkább érelődött benne a megtérés gondolata, de az utolsó lépést Istennek kellett megtennie. Ágoston ezt soha nem felejtette el, akkor sem, amikor később püspökként a pelagiánusokkal vitatkozott.

A Vallomásokban így olvashatjuk a jelenetet: Kereste a magányt, ezért egyik milánói barátjának kertjébe húzódott vissza. Sírt, mert a szívét egymással ellentétes erők feszítették, és imádkozott, sőt kiáltozott kilátástalanságában: „Meddig még, Uram?” A zsoltaáros szavában újra meg újra magára ismert. És akkor váratlanul meghallott egy vékony gyermekhangot, amely ezt ismételte: „Tolle-lege, tolle-lege”, azaz „Fogjad-olvasd, fogjad-olvasd”. Kezébe vette az előtte fekvő Szentírást és ennél a helynél ütötte fel: „Vessetek véget a kicsapongásnak és a tobzódásnak, a civakodásnak és a versengésnek. Öltsetek magatokra Urunkat, Jézus Krisztust, és ne dédelgessétek a testeteket, nehogy bűnös kívánságokra gerjedjen” (Róm 13,13).

Ez Isten válasza volt a kiáltásokra és békét, megnyugvást adott Ágoston szívének: „Úgy áradt szívembe a szó, mint az erős fény, amely elűzött minden bizonytalankodást és sötétséget.” Az út, amely harminckét évig tartott, elvezette az Úrhoz. Hosszúnak tűnt, de a felfedezést, Krisztus megtalálását úgy őrizte a szívében ezek után mint a hála kiapadhatatlan forrását. Ez vallomásainak alaptémája: „Oly későn szerettelek meg Téged, te mindig új és régi Szépség, későn szerettelek meg. De hogyan történhetett ez: Te bennem voltál, és én kívül voltam saját magamon. Hívtál engem, és a kiáltásod legyőzte a süketségemet; felragyogtál, és fényességed elűzte vakságomat; illatod felhője felgomolygott és belélegeztem, és most epedek utánad; megízleltelek, és most éhezem és szomjazom Rád; megérintettél, és fellángoltam a békességért, amely Tőled való.”

Előadásait ezután még néhány hétig folytatta, aztán lemondott tanári állásáról. Édesanyjával, a fiával és néhány barátjával együtt visszavonult Cassiacumba, amely Milánótól északra fekszik mintegy harminc kilométernyire. Egyik barátjának volt ott birtoka. 387. április 23-án, húsvét vigiliáján Ambrus püspök megkeresztelte.

Édesanyja, Mónika a hazafelé vivő úton meghalt Ostiában. Maga Ágoston a következő év őszén látta meg újra a szülőföldjét. Mindenét eladta és barátaival szerzetesi életet kezdett, éppen úgy, mint Nagy Szent Vazul. Életük elmélyült imádságból, aszkézisből, filozófiai és vallásos tárgyú beszélgetésekből állt. Ez a szakasz három évig tartott (388--391). Jelet várt Istentől, hogy hogyan folytassa tovább az életét, s olyan jelet kapott, amit nem várt.

Egy napon Hippóban (a mai Bone) a templomban volt. A város öreg püspöke, Valerius éppen arról beszélt a híveknek, hogy válasszanak ki maguk közül egy férfit, aki papként a segítőtársa legyen, főként a prédikálásban. A jelenlévők észrevették Ágostont, s egyszer csak felhangzott és egyre erősebben zengett a szó a hívek körében: „Ágoston legyen a pap!” A jelölt tiltakozott, mentegetőzött, sírt, de hiába, a szentelése eldöntött kérdés volt.

Ezzel az aszkézisnek egy olyan formája jelent meg az életében, amelyre a sokféle lehetőség között töprengve egyedül nem vágyott. Azt jelentette ugyanis a papsága, hogy fel kellett adnia kedvelt

tanulmányait, a szemlélődő életet, el kellett búcsúznia a barátaitól -- mindezt egy nagyon fáradtságos szolgálat kedvéért. De éppen ez a lemondás tette számára lehetővé, hogy a testvérek szolgálatában mélyebben megértse Krisztus misztériumát, Krisztusét, aki ezzel a kicsi, lármás hippói emberekből álló egyházzal is egy testet alkot.

Új feladata arra ösztökelte, hogy szemlélődését és tanulmányait a Szentírásra, a Hagyományra, teológiai és lelkipásztori kérdésekre irányítsa. Harmincöt éves volt ekkor.

Öt évvel később meghalt Valerius püspök, és Ágoston követte őt a püspökségben. Hippó akkor Észak-Afrika második legjelentősebb városa volt. Ágoston hatása pedig messze túlsugárzott a város határán: hamarosan ő lett az egész észak-afrikai püspökkollégium feje, sőt, az egész Egyház teológiai öntudata és lelkiismerete. De azért mindenekelőtt a hippói egyház szolgálatában élő püspök volt. „Nem elnökölni, hanem szolgálni” -- így határozta meg többször is a püspöki hivatalt. Papjaival, diákonusaival és klerikusaival szigorú szabályzat szerint, kolostori közösségben élt. A szerzetesi élet mindvégig a szeme előtt lebegett, ez az életmód pedig bizonyos aszkézist, szegénységet és elzártaságot követelt. Ezért mindazok, akik vele együtt éltek, vagyonukról lemondtak, és átadták a közösségnek.

Napról napra végezte a liturgiát és szolgáltatta ki a szentségeket. Vasárnaponként és ünnepeken prédikált, gyakran naponta kétszer is. Közel ezer ilyen beszéde maradt ránk, és valamennyi arról tanúskodik, hogy Ágoston rendkívüli módon ismerte a Szentírást. Emellett a katechumenokat fel kellett készítenie a keresztségre, gondoskodnia kellett a hippói egyház javainak kormányzásáról, igazságot is kellett szolgáltatnia peres kérdésekben, foglalkoznia kellett a szegények és árvák gondjaival, és meg kellett szerveznie a városban a karitatív tevékenységet. Gyakran emlegette, hogy „összeroskad a püspökség gondjai alatt”.

A püspöki teendők ellátása mellett nem hanyagolta el a teológiát sem. Mikor meghalt, 113 könyv és 218 levél maradt utána. Ezekben az írásokban követni lehet az egyetemes és az afrikai egyház összes korabeli vitáját. Különösen sok nyomot hagyott bennük a donatista szakadás és a pelagianizmus eretneksége. Az előbbi az afrikai egyház egységét bontotta meg, az utóbbi a kegyelemtan területén hirdetett tévtanításokat. A teológiai művek írása közben is az a cél vezette Ágostont, hogy korának és a jövő Egyháznak szolgálatára legyen. Igaz, saját kora teológiai problémáit oldozgatta, de mindenütt olyan szellemi-lelki tapasztalatok mutatkoznak meg műveiben, amelyek minden kor hívóihez szólnak.

426-ban Ágoston segédpüspököt vett maga mellé. A vandálok már három hónapja ostromolták Hippót, amikor meghalt 430. augusztus 28-án. A város eleste után holttestét először Szardínia szigetére vitték, majd Luitprand 722-ben átvitette Páviába.

Kevés olyan alakja van a keresztény ókornak, aki annyira ismerős lehetne számunkra, mint a Vallomások szerzője, Szent Ágoston. Ennek magyarázata az, hogy ritka a világirodalomban az olyan mű, amely annyira hűséges képet rajzol alkotójáról, mint a Vallomások.

Későbbi aszketikus szigorát és jámborságának néhány kevésbé érthető megnyilvánulását az a hosszú út magyarázza, amellyel rátalált az Igazságra. Ifjúkorának szerelmi kapcsolata magyarázza szinte haragos indulatát, amellyel haláláig szembefordult az érzékiséggel és a testtel. Utólérhetetlen módon írta le Istenhez vezető útját. Vázolja Istennek azt a felfedezését, amely „abban a mélységben történik, amely mélyebb, mint minden bennem lévő mélység, és magasabb, mint minden bennem lévő magasság.”

Misztikus tapasztalatait olyan formulába foglalta össze, amely később Pascalnál visszhangzik: „Isten és a lélek! Más semmi? Igen, más semmi!”

Gondolkodásának és jámborságának végső gyökerei személyes tapasztalatába mélyednek. Isten iránti szeretete abban a finom szeretetben fejeződik ki, amellyel „Krisztusnak szolgál a tagjaiban”, de e tagokat azzal a szeretettel szereti, amellyel Krisztus szerette őt. Mindeneket Istenért szeret, aki maga a szeretet. Önmagát úgy írja le, mint aki Isten sátorában áll, „magával ragadja egy belső muzsika és annak csodálatos összhangja”, amelytől a test és a vér háborgása elcsendesül, és „az Isten házába vivő útra vezérli”. Azt azonban tudja, hogy az elragadtatás csak egy pillanatig tart, ezért sóhajtozik törekeny testének terhe alatt, és mégis szárnyal a remény. Gyakran mondta: „Menj és énekelj, mert Isten áll ennek az útnak a végén!”

Ezek ennek a rendkívüli embernek a lényeges vonásai, akiről tudnunk kell, hogy lehetetlen formulákba szorítani, mert sokkal gazdagabb minden formulánál; túlságosan őszinte és lebilincselő ahhoz, hogy meg ne bocsátanánk neki korlátait és túlzásait.

Victorius Vitensis az 5. század végén tanúskodik arról, hogy Szent Ágostont Hippóban augusztus 28-án temették el. Rómában legkésőbb a 8. század óta ezen a napon ülik ünnepét.”

Pszeudo-Dionüsziosz-i iratok (VI. sz.)

Az ember a megtisztulás, a megvilágosodás, és az egyesülés útján juthat el az átistenülés állapotába (theoszisz).

Templomos lovagok

A XII. sz. elején , Hugues de Payns (†1136) vezetésével, nyolc francia nemes elhatározza a szentföldi zarándokok védelmébe szegődik. A jeruzsálemi király templomot ajándékoz nekik.

Templomos lovag harci öltözetben (Marchand)

Nagy szegénységben éltek kezdetben. Regulájukat a ciszterci Clairvaux-i Szt. Bernát dolgozta ki.

Lovagok, katonák, monachus szerzetesek voltak egy személyben. Semmi tulajdonnal nem bírhattak. Hősiesen kellett harcolniuk – Krisztus szeretetében.

Önfeláldozásuk híre hamar elterjedt. Hatalmas adományok érkeztek, várakat, erődítményeket építettek. Nagy tekintéllyel bírtak a királyi udvarban is, kiváltságokkal halmozták el őket királyok és pápák.

A XIII. sz.-ban 15.000 templomos lovag létezett. Központosított és hierarchikus felépítésű közösség.

A Szentföld elestével (1291.) kiszorultak eredeti hivatásuk helyszínéről.

Szép Fülöp (1285-1314) elhatározta a rend vesztét, V. Kelemen pápa feloszlatta a rendet.

Koholt vádakkal, kínzással kicsikart vallomásokkal a tagokat börtönbe vetették, a nagymestert és társát elevenen elégették.

Vagyonukra a francia király tette rá a kezét.

Részlet a „A szentek életéből” (Diós István)

Clairvauxi Szent Bernát

„*Fontaines, 1090.

+Clairvaux, 1153. augusztus 20.

A citeaux-i „új kolostor”, amelyet Molesmes-i Szent Róbert és társai alapítottak, ahol a szerzetesi élet szellemét Alberich és Harding Szent István apátok határozták meg, az alapítás után néhány évtizeddel hanyatlani kezdett. A szerzetesek kemény aszkézise és végletekig menő szegénysége már nem vonzott új hivatásokat, és úgy tűnt, a kolostor ki fog halni. Egy váratlan fordulat következtében mégis sokak számára kíváncsossá vált, hogy beléphessenek ebbe az erdei magányban lévő kolostorba.

1112 nagybőjtjén kérte felvételét ebbe a kolostorba az akkor huszonegy éves Bernát. 1090-ben született Fontaines várában, amely a hercegi város, Dijon előőrse volt. Nemesi családban született, első iskolája Chatillon-sur-Saine káptalani iskolája volt. Itt szerezte meg alpműveltségét és ismerkedett meg a klasszikus szerzőkkel. Életrajzírója, St-Thierry Vilmos hangsúlyozza, hogy Bernát műveltségével kiemelkedett kortársai közül. Érthető tehát, hogy a rokonság azzal próbálta eltéríteni a kolostorba lépés szándékától, hogy németországi egyházi-tudományos karriert kínáltak fel neki. De édesanyjának emlékezete, aki 1103-ban halt meg, visszatartotta attól, hogy Németországba menjen, és megerősítette korábbi szándékában, hogy belépjen a citeaux-i kolostorba. És nem is egyedül érkezett, hanem egész csapat ment vele, akiket a rokonságból és ismerősei köréből vitt magával: már házas testvérei is, sőt, öreg korában atyja is követte, mikor Bernát már Clairvaux-ban volt.

Megragadó látvány lehetett Bernát és harminc társa, amint bebocsátást és felvételt kértek a kihalófélben lévő kolostorba. Cîteaux ezáltal vált egy új szerzet, a ciszterci rend bölcsőjévé, mert még ugyanebben az évben hozzá kellett fogniuk egy új kolostor építéséhez. Amikor letelt a novíciátus esztendeje, 1113. május 18-án teljes gazdagságában megindulhatott az anyakolostorban a szerzetesi élet ciszterci formája.

Egy év múlva az észak felé lévő Pontigny-ben is kolostor nyílt. Az angolszász származású István apát Cîteaux-ban a szerzeteseivel, köztük természetesen Bernáttal, kidolgozta azt a szabályzatot, amely Charta Caritatis néven vált ismertté a szerzetesség történetében. E szabályzat újdonsága abban állott, hogy évenként általános káptalanon ápolták az egyébként egymástól független apátságok egységét és életmódjának azonosságát. Így Bernátot a ciszterci rend társalapítójának tekintik, mert nemcsak a rendi alkotmány megalkotásában volt jelentős szerepe, hanem a rend elterjedésében is.

1115. június 25-én a mindössze huszonöt éves, törekény testalkatú Bernátot apátnak nevezték ki, és megbízták egy új kolostor építésével a Szajna egyik mellékfolyója, az Aube mentén. A völgyet addig a Keserűség völgyének hívták, de a szerzetesek hatására a Világosság völgye, Clairvaux lett belőle.

Ugyanebben az időben küldte a citeaux-i apát Arnoldot -- aki korábban a kölni székesegyházi iskolában a tanítványa és Bernát társa volt -- kelet felé, a frank királyság és a német-római császárság határvidékére azzal a feladattal, hogy a Moiremont környékén lévő remeteket gyűjtse össze, és építse be a ciszterciek szervezetébe. Közösén építették föl a Flambart-patak partján a morimondi kolostort, amelynek neve: Mori mundo azt jelenti: meghalni a világnak.

Ezzel a fiatal szerzetesrend már a német nyelvterület felé is elindult, mert később, 1123. január 31-én innen alapították az alsó-rajnavidéki Altenkamp kolostorát. Morimondot nem sokkal később Bernát mentette meg a széthullástól.

1127. július 25-én Bernát egy másik barátja, Ádám apát a steigerwaldi Eberbachban alapított kolostort. Innen sugárzott tovább a ciszterci rend az Alpok vidékére, amikor 1129/30-ban a stájerországi Reinben szintén kolostort alapítottak.

A citeaux-i kolostor megalapítása, amelynek kiváltó oka a clunyi ideáloktól való eltérés volt, vitákat váltott ki a clunyi és a citeaux-i bencések között. Amikor aztán megalakult az önálló ciszterci ág, a vita -- néha nagyon élesen -- folyt tovább. A központi kérdés pedig az volt, hogy hogyan kell élnie az igazi szerzetesnek?

Bernát még teljes hevesességében látta e vitát, és részt is vett benne. Különös, hogy a két vitatkozó tábor vezetője, Bernát és a clunyi Péter apát, aki Petrus Venerabilis néven ismert az egyháztörténelemben, személyesen igen jó barátok voltak, de a vita hevében kölcsönösen nem kímélték egymást. Péter így írt a cisztercieknek: „Ti farizeusok! A fiaitok úgy vélik, hogy utolérhetetlen magasságban állnak mások felett. Így beszélnek a próféta szavával: »Hozzám ne nyúlj, mert én szent vagyok!«" Bernát nem kisebb éllel bírálta a clunyt: „Ó, én boldogtalan szerzetes! Meg kellett érnem hogy a Rend (Clunyben) ilyen mélyre süllyedt... Hát ízt veszítette a só? Akiknek példát kellene mutatniuk az élet útjáról, pompászeretetről és iszákosságról tanúskodnak! Vakoknak vak vezetői!"

Éppen ez a tény, hogy két ilyen szent folytatta a vitát, jelzi, hogy nem oktan, előítéletekre támaszkodó gyűlölködésről, hanem a bencés szerzetességgnek két, egymáshoz nagyon közel álló, de egymást kizáró felfogásról volt szó. De Bernát tevékenysége nem korlátozódik erre a két szerzetesrendre: prédikációs nagy hatással voltak a többi szerzetesre, a világi papságra és a laikus hívőkre egyaránt. Levelezése szélesebb körre terjedt ki, mint a kortárs pápáké, vagy császároké.

1119-ben a francia lovagok rendet alapítottak Jeruzsálemben, s mivel házuk az egykori jeruzsálemi templom területén állt, templáriusoknak, templomos lovagoknak nevezték rendjüket. Regulájukat, amelyet a troyes-i zsinat hagyott jóvá (1128), lényegében Bernát írta meg. Készített egy népszerűsítő iratot is Az új lovagság dicsérete címmel, amelyben a templomos lovagokat mint a

keresztény lovagi ideált magasztalja: „A világ tele van lovagokkal és szerzetesekkel, de ami eddig soha nem volt, most megszületett: a két állapot egybekapcsolása... Így alakult ki a keresztény lovagi tanítás törvénykönyve, mely fegyveres erő a gyengék, az árvák, az özvegyek és a szent Egyház jogainak védelmére.”

Amikor 1130-ban, II. Honorius pápa halála után veszélybe került az Egyház egysége, Bernátnak és szerzeteseinek oroszlánrésze volt abban, hogy a szakadás veszedelmét sikerült elhárítani. Az történt ugyanis, hogy néhány órával Honorius halála után megválasztották II. Incét. Nem sokkal később a bíborosok zöme egy második választást rendezett, amelyen II. Anaklét néven a Pierleoni nevű római bankárcsalád fiát emelték pápaságra. A római nép támogatása mellé Anaklét hamarosan megszerezte magának a normann Dél-Itália, Aquitánia és Skócia támogatását, és elűzte Incét. Ince mögé azonban felsorakoztak a szerzetesek, elsősorban a franciák. Főleg Bernát fáradozásainak gyümölcseként a többi európai ország Ince mellé állt, aki szintén Bernát hatására nem fogadta el Anaklét ajánlatát, hogy független bíróság vizsgálja meg az ügyet, és döntsön. Bernát ugyanis azon a véleményen volt, hogy a kérdés azzal el van döntve, hogy Európa nagyobb része Incét ismeri el törvényes pápának.

Annak ellenére, hogy Bernát meg volt győződve a pápaság isteni küldetéséről, nem riadt vissza a kemény bírálattól. 1145-ben III. Jenő néven Bernát egykori clairvaux-i tanítványa került a pápai székbe. Bernát neki írta A szemlélődésről c. művét. Ebben keményen ostromozza a pápai udvarban fellelhető visszaéléseket, hatalmaskodásokat, pompaszeretetet, a sok „kiváltságot” és a fellebbezési joggal való fondorlatokat. A pápa ugyanis sokszor és túlságosan beavatkozott világi peres ügyekbe, s ezek az ügyek annyira igénybe vették, hogy elfelejtette: neki elsősorban Isten emberének kell lennie. Bernát komolyan figyelmeztette a pápát: „Nem azt kívánom tőled, hogy egyszerűen szakíts ezekkel a dolgokkal, hanem azt, hogy merülj el Isten dolgaiban, és ne legyen időd arra, hogy ezekkel foglalkozzál.”

Bernát bírálatának, amelynek szándéka szerint gyakorlati célja volt, alapvető, elméleti jelentősége lett. Elismeri ugyanis, hogy a pápa egyedülálló nagyság és méltóság birtokosa, de amikor selyembe öltözik, pávatollakkal, arannyal és drágakövekkel ékeskedik, fehér lovon katonák és szolgák hadával körülvéve lovagol, akkor inkább Nagy Konstantin, mint Szent Péter utódának látszik. Hiszen a pápa hatalma nem uralkodás, hanem szolgálat, gondoskodás a Menyasszony, az Egyház körül mindaddig, amíg zarándokútját járja a Völegény, Krisztus távollétében.

De a püspökök is a Völegény barátai, akikre szintén rábízott a Menyasszony gondja. Ők is Krisztus földi helytartói, és tekintélyüket nem a pápától kölcsönzik. A pápa nem úr a püspökök felett. Bernát figyelmeztet, hogy a püspöki joghatóság megsértése és kikapcsolása a sokféle kiváltság és fellebbezés által, eltévelyedés az Isten előtt kedves rendtől, olyan, mint egy szörnyű daganat az Egyház testén. És -- mondta --, még ha békaként pocsolóba kergetik is, akkor sem hagy fel azzal, hogy „brekegésével” keltegesse az alvókat. A nyájhoz tartozik, amelyre az alvó pásztoroknak jobban kellene vigyázniuk, de „ugatásával” éppen a pásztorokat akarja felverni álmukból.

Néha úgy tűnt, hogy az Egyházat érintő kritikája találkozik a kor szektás irányzataival. Nem is szégyelli, hogy olyan kifejezéseket használjon, amelyek egy-egy szekta különös jellemzői voltak, de tántoríthatatlanul az Egyház pártján áll. Engedelmes összeköttetésben maradt a hierarchiával, és mentes minden lelki egyoldalúságtól. Tudja, hogy az Egyház élete a Megtestesülés misztériumának folytatása. Látja, hogy az Egyház olyan, mint az Énekek énekében a menyasszony: fekete és szép egyszerre. Szép, mert ékességét a Völegénytől kapja, és fekete, mert a megalázott és megcsúfolt Völegény képmása.

A szektás vándorprédikátorok bírálata nemcsak a pápa és püspökök ellen irányult, hanem az Egyház ellen általában. Lelki elmélyülést hirdettek, nem is mindig felismerhető eretnekség formájában. Lausanne-i Henrik például az egyházi tekintély ellen tüzelte fel a népet. Bresciai Arnold, aki főleg Dél-Itáliában működött, a francia püspököket és papságot arra biztatta, hogy önként mondjanak le minden birtokukról. Amikor Bernát szembeszegült velük, elűzték a vidékről.

Sokkal veszedelmesebb volt ezeknél az a mozgalom, melynek tagjai tisztáknak, kataroknak nevezték magukat. Ezek apostoli szegénységet, szigorú vezeklést hirdettek, elvetették a felszentelt papságot, a hierarchiát és a szentségeket. Bernát ellenük prédikálva bejárta egész Dél-Franciaországot, s ahol a pápai küldötteket „szamárdítással és dobszó lármájával fogadták”, ott Bernátot meghallgatták. Sokakat megtérített, de végső megoldást ő sem tudott találni.

III. Jenő pápa új feladattal bízta meg: meg kellett hirdetnie a keresztes háborút. Gyűjtő hatású beszédeivel sokakat megnyert a keresztes háború eszméjének, akik kötelezték magukat arra, hogy elindulnak a Szentföld visszaszerzésére. Ugyanakkor szembeszállt Radulffal, aki szintén ciszterci

szerzetes volt, és Európa-szerte a zsidók üldözésére lázított. Bernát így írt ellene: „A zsidókat nem kell üldözni, még csak kiutasítani sem kell őket. A pogányok (az arabokra gondol) támadtak ránk erőszakkal, és ezért kell erővel visszavernünk a támadásukat.”

Egész Európában viharos lelkesedést keltett a keresztes háború ügye mellett. A kereszténység legjelentősebb uralkodói indultak meg a szavára: VII. Lajos francia király és III. Konrád német császár, akit 1146 karácsonyán a speyeri dómban nyert meg az ügynek, ámbar Konrád tudta, hogy a birodalmi érdekek inkább azt kívánnák, hogy Itáliában tartózkodjék.

A második keresztes hadjárat azonban teljes kudarccal végződött Palesztinában. Lisszabont sikerült visszafoglalni a móroktól, s ez megszilárdította az új Portugál királyságot. A hadjárat részvállalkozása, a szlávok közötti keresztes háború szintén csak káros következményekkel járt.

Bernátnak mindezt súlyos támadásokat kellett elszenvednie. De lelkének prófétai erejét hirdeti, hogy a súlyos szenvedés után, amit a hadjárat elvesztése jelentett, ki tudta mondani: „Áldott legyen, Uram, minden ítéleted!” Az természetesen tagadhatatlan, hogy Bernát prédikációi a keresztes hadjáratra és a Krisztus követésének feltüntetett fegyveres harc között áthidalhatatlan szakadék tátong.

Bernát azonban nemcsak kifelé harcolt a keresztény hitért, hanem akkor is a csatátérre sietett, amikor az Egyházon belül fenyegette veszély a hit tisztaságát. Sokszor vetették a szemére, hogy tudományellenes, mert felemelte szavát Gilbertus Porretanus és Abaelard ellen. S jóllehet igaz, hogy vannak olyan megnyilatkozásai, amelyekkel szemben fel lehet hozni a tudományellenesség vádját, az azonban tagadhatatlan tény, hogy jó barátságban állt korának jelentős tudósaival, Clairvaux-ban nagy könyvtárat rendezett be, művelődésre biztatta a tehetséges fiatalokat, sőt, egyes írásai az újonnan kialakuló teológiai iskola tankönyveként szerepeltek.

A szíve mélyén azonban érezte és látta, hogy a teológia tudománya -- amely az istenismeretből és az önismeretből születik, és az istenszeretetet hevíti -- veszélybe került az újonnan jelentkező és egyre jobban eluralkodó dialektikus módszer miatt. És nemcsak ő, hanem Szentviktori Hugó, a híres párizsi ágostonos kanonok is úgy ítélte, hogy a dialektikus módszer új tévtanítások melegágya lesz. Ezért hívták Bernátot, hogy küzdjön meg Gilbertus Porretanusszal, amikor ennek elmélete hamis végkövetkeztetésekre vezetett a Szentháromsággal kapcsolatban. Bernát rá tudta venni őt, hogy az 1148. évi reimsi zsinaton vonja vissza tanítását.

Abaelarddal már korábban sikeresen harcolt a hit tisztaságáért, amikor az a módszeres kételkedést a teológiában is az igazságra vezető útnak vallotta. Bernát hívő buzgóságát állította szembe Abaelard túlhangsúlyozott racionalizmusával. Bernát azt vallotta, hogy a legszentebb igazságok feletti vitatkozások megtörik azt a szükséges áhitatot és tiszteletet, amellyel a hitnek a kinyilatkoztatáshoz kell közelítenie. A hitet nem lehet háttérbe szorítani a filozófiával. A teológia és a lelki élet közötti különbségtétel számára még teljesen idegen, „hiszen az Atyát senki meg nem ismerheti, ha előbb tökéletesen meg nem szereti őt”. Úgy tartotta, hogy megélni és -- a kegyelem misztikus látásában vagy a mindenki számára elérhető elmélkedésben -- átélni a hitet minden bölcselkedő beszédnél százszorta többet jelent.

Így válik érthetővé az a kemény bírálat, amelyet Abaelard felett mondott, miután gondosan áttanulmányozta annak tanítását. És hatására a sens-i zsinaton (1141) Abaelard tizenkilenc tételét el is ítélték.

De mindezen viták és harcok közepette Bernát a szíve mélyén visszavágyott a kolostor magányába, a szemlélődés csendjébe. Jamborsága A lélek felemelkedése Istenhez c. első írásától kezdve, amelyet a Grande Chartreuse priorjának, Guigónak megbízásából írt, a húsz éven át készített Homíliák az Énekek énekéről c. műig folyamatosan a Szentírás és az egyházatyák írásaiból táplálkozott. De azoknál a jamborsági formáknál, amelyek a hagyományban éltek és Krisztus személyére koncentráltak, Bernát többre értékeli és jobban szorgalmazza a Krisztus embersége iránti bensőséges, érzelmileg is meleg tiszteletet. „Akár beszélsz, akár írsz, nem ízlik nekem a szó, ha Jézus neve nem hangzik fel közben” -- írja. De ez a Krisztus embersége iránti bensőséges szeretet nem öncél, hanem arra szolgál, hogy a szív érzületét a szellemi szeretet, az agapé magasságaiba emelje. S ennek a szeretetnek a célja, hogy a lélek egyesüljön az Igével.

Bernát újra meg újra kiemeli a lélek és az Ige közötti jegyesi egyesülést. Tudja, hogy a test akadályozza és nehezíti ezt, de tapasztalja és tanítja, hogy az a megvilágosodási folyamat, amely éppen ezt az egyesülést készíti elő és belőle következik, a testre is kihat, és majd a feltámadásban válik tökéletessé.

Bernát, aki önmagát „a század agyrémének” nevezte -- mert tartósan világi dolgokkal kellett foglalkoznia, pedig nem volt világi ember; és be kellett avatkoznia az Egyház dolgaiba, pedig nem volt tagja a hierarchiának --, 1153. augusztus 20-án halt meg Clairvaux-ban. Az egész korszakot, amelynek ő volt a legnagyobb alakja, Szent Bernát korszakának nevezik az egyháztörténelemben. Ő a bizonyosság arra, hogy a legszigorúbb askézis sem butít el, hanem nagyon is termékenyvé teszi az embert. Megvalósult benne a monasztikus életforma alapvető rendeltetése: formálni a világot a világból való elmenekülés által.

Bernátot már életében szentként tisztelték. III. Sándor pápa, aki korábban a Bernát által annyira támadott Abaelard tanítványa volt, 1174-ben avatta szentté, VIII. Pius pápa pedig 1830-ban az egyházdoktorok sorába iktatta. Ünnepe a 13. században vették fel a római naptárba augusztus 20-ra. A magyar naptárban Szent István király miatt augusztus 19-én ünnepejük.”

Assisi Szent Ferenc (1181-1126)

Jómódú kereskedő családba születik.

Ambiciózus, tehetséges aranyifjú.

1202 körül egy betegség következtében kezd világgépe átalakulni.

Assisiben napokra barlangba vonul, leprások szolgálatába akar állni.

Hallomása a S. Damiano templomban: „Építsd újjá pusztuló templomomat/egyházamat!”

Szembeszáll apjával, nyilvánosan lemond örökségéről.

Két évet tölt remeteségben, bűnbánatban, imában.

Majd három kicsi templom építésébe kezd.

Simone Martini:
San Francesco, Assisi

1208-ban ismeri fel igazi hivatását, a püspök engedélyével prédikálni kezd.

1209-ben III. pápa jóváhagyja kis közösségének működését (8fő).

1208-1224-ig vándor-prédikátor korszak. Szinte énekelve beszél az emberekhez.

Bejárta egész Itáliát.

1212-ben létrehozta a klarisszák közösségét.

Missziós vágyak, vágy a vértanú halál után.

1224-ben ismét megjelenik neki a Megfeszített, stigmákat kap, élete utolsó két éve szenvedés.

A képen: III. Ince pápa álma Szt. Ferencről, aki vállával megtámasztja a rogyadozó egyházat.

Közvetlenül halála előtt, egy álmatlan éjszakán, misztikus elragadtatásban írta meg a „Naphimnusz”.

*Mindenható, fölséges és jóságos Úr,
Tied a dicséret, dicsőség és imádás
És minden áldás,
Minden egyedül Téged illet, Fölség,
És nem méltó az ember, hogy nevedet kimondja.*

*Áldott légy Uram s minden alkotásod,
Legfőképpen urunk-bátyánk a nap,
Aki a nappalt adja, és aki ránk deríti a Te
világosságodat!
És szép ő és sugárzó, nagy ragyogással ékes:
A Te képed, Fölséges.*

*Áldjon, Uram, Téged hold nénénk
és minden csillaga az égnék!
Őket az égen alkotta kezéd fényesnek, drága szépnek!
Áldjon, Uram, Tégedet szél öcsénk,*

*Levegő, felhő, jó és rút idő,
Kik által élteted minden Te alkotásod.*

*Áldjon, Uram, Tégedet víz hígunk,
Oly nagyon hasznos ő, oly drága, tiszta és alázatos!
Áldjon, Uram, tűz bátyánk,*

*Vele gyújtasz világot éjszakán.
És szép ő és erős, hatalmas és vidám.*

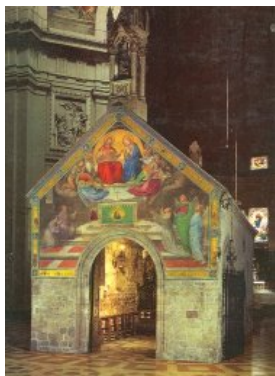
*Áldjon, Uram, Téged földanya nénénk,
Ki minket hord, és enni ad,
És mindennemű gyümölcsöt terem,
füveket és színes virágokat.*

*Áldjon Uram, Tégedet minden ember,
ki szerelmedért Másnak megbocsát,
És aki tűr gyötrelmet, nyavalyát,
Boldogok, akik tűrnek békességgel,*

Mert Tőled nyernek majd, Fölséges, koronát.

*Áldjon, Uram testvérünk, a testi halál,
Akitől élő ember el nem futhat.
Aki halálos bűnben halnak meg, jaj azoknak!
És boldogok, kik magukat megadták Te szent
Akaratodnak,
A második halál nem fog fájni azoknak.*

*Dicsérjétek az Urat és áldjátok,
És mondjátok hálát Neki,
És nagy alázatosan szolgáljátok!*

A Porzinkula kápolnában -
stigmákkal a testén - halt meg 1226.
október 3-án este.

Teljes egyszerűség, szegénység,
istengyermeki szabadság jellemezte.
Küldetését így jellemezte: Új bolondnak
kell lennem.

A képen: Porzinkula kápolna Assisiben

Részlet a „A szentek életéből” (Diós István)

Assisi Szent Ferenc

„*Assisi, 1181/82.
+Porziunkula (Assisi mellett), 1226. október 3.

Egy alkalommal, amikor Ferenc visszatért az imádságból, Masseo testvér-- ő mesélte így később a testvérek körében -- megkérdezte tőle: „Miért neked? Miért neked? Miért neked?” Ferenc viszonzta a kérdést: „Mit mond Masseo testvér?” „Az egész világ utánad megy -- hangzott a válasz --, mindenki téged akar látni, téged akar hallani, neked akar engedelmeskedni. Pedig nem vagy szép ember, nem vagy sem művelt, sem bölcs, sem előkelő. Hogy van ez, hogy a világ mégis utánad megy?”

Megtérése után eleinte bolondnak nézték Ferencet, de komoly vallásossága hamar eloszlatta ezt a véleményt, és rövidesen valóban utána ment a világ. Följegyezték: „Ha egy városba megérkezett, örült a papság, zúgtak a harangok, örvendeztek a férfiak és az asszonyok is velük együtt; a gyermekek

tapsoltak örömben, gallyakat törtek a fákról, és úgy vonultak elébe." Sokan úgy vélték, hogy Krisztus képmása jött közéjük, hogy üdvösséget hozzon, ezért siettek az emberek, „hogyan lássák és hallják, mintha a másvilágról jött volna valaki”.

Mindez azért történt, mert az emberek szeme előtt szinte megelevenedett az Úr Jézus földi élete. Mióta ugyanis a keresztes lovagok nagy számban megfordultak a Szentföldön, és látták Jézus földi életének helyeit, hazatérve elbeszéltek a látottakat. Ennek következtében a Krisztusról alkotott elképzelések lassan megváltoztak: az Atya jobbján trónoló Krisztus, aki még a keresztről is kormányozza az összes népet, a hívők szívében konkrét emberi alakot öltött, és áhítatos tisztelettel fordultak Krisztus valóságos embersége felé, aki a mi földünkön szegényen és szenvedések közepette élt. És akkor megjelent egy ember, aki Jézus Krisztust egészen egyeduralkodóan képviselte itt a földön.

De ki volt ez az ember? Ferenc olyan családból származott, amelynek érdeklődése középpontjában az anyagi jólét és gyarapodás állt. Atyja, Pietro Bernardone posztókereskedő Assisi leggazdagabb embere volt. Franciaország iránti szeretetéből, amelyben nagy része volt a provence-i származású Pica asszonynak, kisfiát, akit Jánosnak kereszteltek, Francescónak, kis franciának becézte. Bernardone nem törődött azzal, hogy Ferenc iskolába járjon, latinul és franciául ezért csak hibásan tudott beszélni, és írni is nehezen tudott, ami élete végéig nagyon bántotta. Innen érthető, hogy tékozlóan bánt a pénzzel, és barátai körében számlálatlanul szórta aranyait. Vakmerően nagylelkű volt. Így amikor Rómában járt, és megfigyelte, hogy a zarándokok csak rézgarasokat dobnak az Apostolfejedelmek sírjához, fogta és egész erszényét odaborította.

Mielőtt mások megújulásának az eszköze lett, magát kellett megújítania. A világi Ferencet egy betegség döbbsenette rá arra, hogy mennyire léha életet élt addig. Perugiában volt fogságban -- az assisiek ugyanis háborút viseltek Perugia ellen --, amikor „magasabbrendű dolgokról” kezdett gondolkodni. De ez csak annyit jelentett, hogy már nem kereskedő, hanem lovakat akart lenni, s már nem a pénz, hanem a dicsőség és a hírnév vonzotta. A Dél-Itáliába induló hadjáratról visszafordult, és útközben egy szegény lovnak ajándékozta pompás öltözékét.

Ettől kezdve Ferencet gyakran látták a város előtt lévő leprás-házban, ahol ellátta a legalantasabb szolgálatokat is. Később megvallotta: „Itt edessé vált a testem és a lelkem számára az, amit korábban keserűségnek tartottam.” Életmódját lényegesen megváltoztatta: a csendet kereste, hogy imádkozzék; Rómába zarándokolt, belső sugallatokhoz kezdett igazodni. Így egy szép napon ruhát cserélt Rómában egy koldussal, és odaült a Szent Péter-bazilika kapujához kéregetni. De másnap már ismét úgy jelent meg a templomban, mint a dúsgazdag Bernardone fia.

Eljött azonban az óra, amikor nem kerülhette el a világgal, elsősorban az apjával való összeütközést. Egy nap Ferenc minden búcsúzás nélkül, egy lóval és egy vég posztóval eltűnt a házból. Atyja kerestette, s mikor nyomára bukkant, felverte az összes szomszédot, és kisebb sereggel vonult a San Damiano-kápolnához. Ferenc megneszelte a dolgot, és mint egy ijedős állat, elmenekült egy barlangba. Az édesanyját, Pica asszonyt is rémület fogta el, amikor egy hónappal később a város utcáin egy kiéhezett, ápolatlan „örültben”, akit az utcagyerekek kacagva táncoltak körül és kövekkel dobáltak, felismerte a tulajdon fiát. Az apa haraggal futott utána, megragadta, és bevonszolta a házba, megpofozta, és bezárta a pincébe. Ezután egy másik városba ment, s mikor napok múlva hazatért, látnia kellett, hogy Pica asszony és a cselédek kiszabadították és futni hagyták a fiút.

Bernardone ekkor elkeseredésében feljelentést tett „megtévedt” fia ellen, hogy visszaperelje tőle a pénzét. Először a városi tanácshoz, majd a püspökhöz fordult. A nyilvános tárgyalás meglehetősen módon zárult: Ferenc ruha nélkül állt ott, mert a püspök lába elé letette atyjától kapott ruháját, erszényét és így kiáltott: „Halljátok mindnyájan! Örömmel adom vissza atyámnak azt, ami az övé, nemcsak a pénzét, hanem a ruhákat is. Mostantól fogva nem azt akarom mondani: »atyám, Bernardone«, hanem azt mondom: »Miatyánk, ki vagy a mennyekben!«” A püspök a palástjával takarta be Ferencet.

Ferenc ekkor elhagyta a világot, hogy egyedül Istennek szolgáljon. Ez eleinte abból állott, hogy helyreállította a környék összedülőfélben lévő templomait és kápolnáit. Felcsapott vásári énekesnek, s amikor az emberek köréje gyűltek, építőket koldult tőlük. Bonaventura később ezt írta: „Miként Ferenc három templomot helyreállított, úgy kellett ennek a szent embernek vezetése mellett Isten Egyházának is megújulnia.”

1209. február 24-én, Szent Mátyás apostol ünnepén Ferenc a Porciunkula-kápolnában vett részt misén. Hallotta az evangéliumot, mely arról szólt, hogy Jézus elküldte a Tizenkettőt, és meghatározta életformájukat: ne vigyenek magukkal sem pénzt, sem tarisznyát; ne legyen két ruhájuk, se sarujuk,

még botjuk sem (Lk 9,3--5). Úgy érezte, hogy ez személy szerint neki szól, és felkiáltott: „Ez az, amit keresek!” -- és azonnal szó szerint elkezdte megvalósítani a hallottakat: mezítláb, kötéllel a derekán, szürkésbarna „ruhában” vándorolt a vidéken, és prédikált, gyógyított, halottat támasztott fel, és ördögöket űzött.

Eredetisége és hite ellenállhatatlan erővel vonzotta az embereket. Hamarosan mások is csatlakoztak hozzá, köztük elsőként Quintavellei Bernát és Canthani Péter. Ferenc azonban nem mert a saját elgondolása szerint életszabályt adni, mert „olyan nehéz dolog ez, hogy meg kell róla kérdeznünk az Úr Jézus Krisztust!” -- mondta. Ezért valamennyien a Szent Miklós-templomba mentek, ahol az oltáron ki volt téve az evangéliumos könyv, hogy bárki olvashassa. Bízván abban, hogy Isten így hozza tudomásukra akaratát, Ferenc találomra felütötte a könyvet, és erre a helyre talált: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el amid van, és oszd szét a szegények között!” (Mt 19,12). Akkor felkiáltott: „Testvérek! Ez a mi életünk! Ez a mi regulánk! Menjetek hát, és tegyétek meg, amit hallottatok!” Ez 1209. április 15-én történt. Ez a nap a ferences rend születésnapja.

Az első ferencesek igen szigorú életmódot folytattak. Gyakran nélkülözték a legszükségesebb dolgokat is, s csúfolták és bántalmazták őket. Ezeket a bűnbánókat elsősorban a saját rokonsága üldözte, de ők „nem nehezteltek érte, és nem mondtak átkot azokra, akik rosszat tettek velük”.

Az „assisi bűnbánók” végtelen türelme hamarosan felkeltette az emberek figyelmét. Azt látták ugyanis, hogy soha egyetlen fillért nem fogadnak el, vidámak, és egymással szemben nagyon figyelmesek a szeretetben. Ez mindenkit megragadott. Voltak olyanok, akik megdöbbséget, nyilvános bűnvallomást tettek, majd elajándékozták a vagyonukat és csatlakoztak Ferenchez. A testvérek száma bámulatos gyorsasággal gyarapodott: Néhány év múlva a pütkösdí káptalanra már ötezer testvér gyűlt össze.

Ferenc ekkor elérkezettnek látta az időt, hogy pápai jóváhagyást kérjen közössége számára. Akkor még nem volt kánonjogi előírás a szerzetesrendek alapításáról, ezt csak az I. lateráni zsinat rendelte el 1215-ben, Ferenc azonban érezte szívében az indítást, hogy ügyében az Egyház jóváhagyását kell kérnie.

Útnak is indult tizenkét testvérrel, és Rómába mentek. Az assisi püspök, aki akkor éppen Rómában tartózkodott, elcsodálkozott rajtuk, és félni kezdett, hogy elhagyják az ő püspöksége területét. Mikor aggodalma eloszlott, bemutatta Ferencet Colonna bíborosnak. A bíboros elvitte őt III. Ince pápához, és ezekkel a szavakkal mutatta be: „Úgy hiszem, ő az, aki által az Úr az Egyház hitét az egész világon meg akarja újítani.” A pápa barátságosan fogadta a testvéreket, de úgy vélte: „Túlságosan szigorúnak és keménynek látszik az életetek. S ha nem is kételkedünk a bennetek izzó lelkesedésben, azokra is gondolnunk kell, akik majd később fognak téged követni.” Ferenc azonban oly lángoló buzgósággal képviselte az ügyet, hogy az egyik bíboros ilyen nyilatkozatra fakadt: „Ez az ember csak azt akarja hogy engedjük az evangélium szerint élni! Ha mi most úgy határoznánk, hogy ez felülmúlja az ember képességeit, alapján kétségbe vonnánk, hogy az evangélium követhető. Ezzel pedig magára Krisztusra hoznánk szegyen!” Akkor III. Ince átölelte Ferencet, megáldotta őt társaival együtt és engedélyt adott nekik a prédikálásra. Ferenc pedig tiszteletet és engedelmisséget fogadott a pápának, és valamennyien felvették a tonzúrát.

Abban a pillanatban, amikor a szegény Assisi Ferenc és az egész világ felett uralkodó pápa találkozott, két véglet képviselői néztek egymásra, akik azonban a szívük mélyén összetartoztak. A felülről lefelé kezdeményező és az alulról felfelé bontakozó megújulás képviselői voltak ők, és egyesültek a közös műben: az Egyház megújításában. Mind a nép köréből való Ferenc, mind a trón magasán álló pápa látták az Egyház szomorú bajait, és segíteni akartak. Csak amíg Ince pápa minden baj forrásának a klérust, a papságot és a szerzeteseket látta, addig Ferenc így beszélt: „Először az egyházfőket akarom megújítani alázatosságban és istenfélelemben”.

A Porciunkula-kápolna mellett alakult a ferences rend anyakolostora, ahová később évente általános káptalanra gyűltek össze a testvérek. A kápolna körül gallyakból építették a kunyhóikat; egy megmunkált gerenda már fényűzésnek számított. Mindenütt az igazi szegénység uralkodott. A szegénységet Ferenc annyira fontosnak tartotta, hogy úgy tekintette, mint „Krisztus menyasszonyát”. A legfontosabbat látta benne, de nem úgy, mint kora tévtanítói, akik a birtokos Egyház ellen lázadtak, vagy erényt csináltak a nyomorúságból, hanem „nincstelenül akarta követni a nincstelen Krisztust, a megfeszítettet”. Ezért figyelmeztette testvéreit, hogy „semmiképpen ne fogadjanak el pénzt” és „ne legyen tulajdonuk, hanem mint zarándokok és idegenek, akik ebben a világban szegényen és alázatosan szolgálják az Urat, járjanak alamizsna után, és ne szégyelljék magukat, hiszen az Úr maga is szegénnyé lett értünk”.

Bizonyos idő múltán a testvérek száma olyan nagy lett, hogy már nem alapozhattak pusztán az alamizsnára. Már csak azért sem, mert Ferenc szükségesnek tartotta a munkát. Végrendeletemben is ezt írta: „Két kezemmel dolgoztam, és folytatni akarom, és megparancsolom a többi testvérnek is, hogy dolgozzanak, valami tisztességes mesterséget folytassanak.” És a testvérek dolgoztak is mint cselédek, kézművesek, betegápolók a leprások házaiban, vagy parasztoknak segítettek a mezei munkában. Egyed testvér például soha meg nem evett olyasmit, amit két kezével meg nem szolgált.

A legfontosabb feladatként azonban Ferenc a prédikálást bízta a testvérekre. Ebben ő maga járt elől jó példával. Teológiát soha nem tanult, ezért nem a tudós fölényével beszélt, hanem a szívéből áradt a szó. Tanítványainak a lelkére kötötte: „Először belül kell felhevülnie a prédikátornak, különben csak hidegen csengő szavakat fog kimondani.” Beszédeivel téríteni akart: „Bádd meg a bűneidet, add vissza az idegen javakat, és engesztelődj meg felebarátaiddal!” Megtiltotta a rágalmozást, ha kellett erős kifejezéseket is használt, és mindig bátran kimondta az igazságot. De a többi középkori vándorprédikátortól eltérően mindig tartózkodott a gyalázkodó és gyűlölködő kifejezésektől, és soha senkit nem támadott: „Mi arra hivatunk, hogy a sebesülteket gyógyítsuk!”

Feladatának tekintette, hogy testvéreivel együtt Jézus életét jelenítsék meg az emberek között, ezért szó szerint vette az evangéliumot. A ferences testvérek mindenkit Krisztus békéjével köszöntöttek: „Békesség e háznak!” (Mt 10,12). Mivel pedig az evangéliumban ez áll: „Egyétek, amit elétek tesznek” (Lk 10,8), a rendalapítók közül Ferenc elsőként engedte meg, hogy a testvérek bármilyen ételt ehetnek. Mivel ez is írva van: „Mindannak, aki kér tőled, adj” (Lk 6,30), Ferenc odaadta a köpenyét, a ruháját, sőt az evangéliumos könyvet is, ha ezzel segíteni tudott a szegényeken.

Ez az evangéliumhoz való közelség a magyarázat rendíthetetlen derűjére. Öröme újra meg újra dalban tört ki és átragadt a környezetére is. „Testvérek! Mi egyéb vagyunk mi, mint Isten dalnokai és muzikusai, akik lelki örömmel akarják megtölteni a szíveket!” De ez a vidámság nagyon fegyelmezett derű volt: Ferenc irtózott a hangos nevetéstől és a hiábavaló beszédétől. Ezzel szemben a források gyakran beszélnek arról, hogy sírt. A szíve mélyéig ható fájdalom fogta el, valahányszor Krisztus szenvedéséről elmélt. Közben pedig kegyetlen ördögi támadások is kínozták.

Miként Krisztus isteni szeretetében fogadta az egész teremtett természetet, úgy Ferencet is bensőséges kapcsolat fűzte a természethez, de minden romantika nélkül. Ezért átkot mondott egy vörösbecgre, mikor az elette a gyengébb madarak elől a szemet, és nem kedvelte a hangyákat, mert azok gyűjtenek maguknak. Különösen azokat a teremtményeket szerette, amelyekben Isten vagy a ferences rend képmását látta, például a búbospacsirtát, a bárányt vagy a Napot. Baráti módon tudott szólni az állatokhoz, mintha az egész teremtés paradicsomi állapotából mutatott volna meg valamit.

Mondják Ferencről, hogy seprűt hordott magánál, s ha egy templomot piszkos állapotban talált, kitakarította. Ő, a laikus lépett közbe ott, ahol a papok hanyagok voltak, de övéit állandóan arra intette, hogy különösen tiszteljék a papságot. „A lelkek üdvössége érdekében adattunk mi a papok mellé segítségül, hogy ahol ők nem elegendők, ott mi segítsünk. Ezt azonban könnyebben megteesszük, ha békességben vagyunk velük, mint ha vitatkozunk. Ha a béke fiai lesztek, megnyeritek Istennek a papságot és a híveket egyaránt. Takarjátok el a papok hibáit, pótoljátok a fogyatékségeiket, viseljétek el számtalan tökéletlenségüket!”

A ferences szellem a nőket is magával ragadta, miután Assisi Klára, Ferenc első leány-tanítványa megalapította a második rend anyakolostorát. Sőt, házasemberek is indítást kaptak arra, hogy a világban Ferenc irányítása mellett éljenek. Az ő számukra alapította Ferenc a Harmadik rendet, s megérte azt is, hogy rendjei terjedni kezdtek Itália határain túl.

Mivel Ferenc tekintélyét mindenki elismerte, békét tudott közvetíteni a sokféle háborútól gyötört világban. Így 1210-ben Assisiben az addig viszálykodó ellenfelek, Guido püspök és a város vezetői az ő hatására „örök békeszerződést” kötöttek egymással; Sziénában hallgattak egyetértésre buzdító szavára; Arezzóban megakadályozta a polgárháborút. A rendet azonban soha nem úgy akarta helyreállítani, hogy egy korábbi állapotot változatlanul visszaállít, hanem mindig valami jobb felé mozdította az ügyeket.

Így a keresztes hadjáratoknak is véget akart vetni, és az iszlámot nem karddal, hanem prédikációval akarta megtéríteni. Kétszer is tengerre szállt ennek érdekében, de félúton mindkét alkalommal vissza kellett fordulnia. 1219-ben végre sikerült eljutnia a szaracénok közé. Egyiptomban átélte a keresztes

hadak vereségét a Nílus menti Damiette erődtménynél, de a veszedelmes helyzet ellenére a szultán színe elé is eljutott. A szultán megcsodálta ezt a rendkívüli embert, meghallgatta a prédikációját, de a megterésre nem volt hajlandó.

Természetesen Ferenc sem kerülhette el az összeütközéseket, és ebben is hasonlóvá vált a szenvedő Krisztushoz. A rend protektora, Hugó bíboros értesítette Ferencet: „A római kúriában sok prelátus van, akiknek a rend az útjában áll”. Ennél azonban nagyobb bajt jelentett az, hogy magán a renden belül támadtak feszültségek: a hatalmasra felduzzadt közösség pontosan megfogalmazott, írott regulát igényelt; a rend teológusai is szót kértek, és Bolognában tanulmányi házat alapították; végül olyanok is voltak, akik számára megvalósíthatatlannak tűnt Ferenc szegénysége. Ő minderről Palesztinában értesült, és gyorsan, súlyos gondok közepette visszatért Itáliába.

Az 1220. évi pünkösdi káptalanon kezdődött meg a harc a rend belső egységének megőrzéséért. Csak a kisebbség tartott Ferencel! Ekkor nagy fájdalommal eltele így kiáltott az egybegyűltekhez: „Testvéreim! Testvéreim! Az Úr engem az egyszerűség és az alázat útjára hívott meg, és igazán ezt az utat mutatta meg nekem és mindazoknak, akik hisznek nekem és követni akarnak. Ezért én nem akarom, hogy bármilyen regulát emlegessetek, akár Szent Benedekét, Szent Ágostonét vagy Szent Bernátét vagy bárki másét azon kívül, amelyet az Úr kegyelmesen megmutatott és nekem ajándékozott. De a saját bölcsességeitek és tudományotok által Isten meg fog benneteket semmisíteni!”

Ez mindannyiukat megrendítette, mert olyan ember szavát hallották, aki nem emberi okosságra épített, hanem feltételek nélkül ráhagyatkozott Isten szavára. A többség mégsem volt képes a követésére, ezért Ferenc még ebben az évben lemondott a rend vezetéséről. Ekkor a legkegyetlenebb belső konfliktust élte át, ami csak létezhet: két parancs között feszített meg. Az egyik volt Isten hangja, a másik a szent Egyház szava. És ő mindkettőt követni akarta! Ebben a helyzetben mutatkozott meg hősi nagysága, és nem hagyta el az Egyházat akkor sem, amikor látnia kellett saját ideáljának elhalványulását.

Visszavonult tehát az Alverna-hegyre. Ott a Szent Kereszt felmagasztalásának napján megjelent előtte egy angyal, és utána Ferenc testén láthatóvá váltak Krisztus sebei, a stigmák. Testben megtörtén érkezett vissza Assisibe. Súlyos gyomor és májbántalmaktól szenvedett, a lábai megdagadtak, a szeme is felmondta a szolgálatot. Jöttek az orvosok, de ahelyett, hogy meggyógyították volna, csak növelték a kínjait: izzó vassal égették a halántékát, főlészúrták a fülét. Éjszaka álmatlanul feküdt sárkunyhójában, vak volt, vérzett, és láztól reszkető testén patkányok szaladgáltak. Ám a következő reggelen vidám lélekkel énekelt az Istent és a teremtest dicsőítő Naphimnusz. Mikor megtudta, hogy az orvosok véleménye szerint október elején meg fog halni, így kiáltott: „Isten hozott, halál testvér!” 1226. október 3-án megáldotta testvéreit, felolvastatta Jézus búcsúbeszédét, és még egyszer átnyújtott a jelenlévőknek egy-egy falat kenyeret. Majd megkérte őket, hogy vetköztessék le, és fektessék le a pusztá földre; azt akarta, hogy a végső szegénység legyen a halotti ruhája. Énekelve adta vissza lelkét az Úrnak.

Az Egyház és a világ együtt térdelt a ravatala mellett. 1228. július 16-án Hugó bíboros, aki közben IX. Gergely néven pápa lett, szentté avatta nagy barátját. Ünnepe azonnal felvették a római naptárba, október 4-i dátummal.”

Eckhart mester (1260-1327)

Hochheimben született.

Domonkos szerzetes, Párizsban magiszteri fokozatot szerez, buzgó lelkipásztor és rendi előljáró.

1326-ban a kölni püspök eljárást indít ellene, 1329-ben 28 tételt elítél írásaiból XXII. János pápa. Aláveti magát az ítéletnek, nem célja, hogy eretnek legyen. Elfogadja, hogy tévedhet.

Írásaiban az újplatonizmus, és Aquinói Szt. Tamás lételeméletének hatása tükröződik. Aquinói Szt. Tamásról tudnunk kell, hogy életműve alapvető építőköve a keresztény

Elsősorban ontológus, a valódi lét érdekli. A korábbi, a jelenségek mögötti tulajdonképpeni valóság ad magyarázatot a létezők világáról. A lét azonosságait és különbözőségeit jól látja, mégis hangsúlyozza, hogy a metafizikai világ és az érzékelhető világ közt nincs szakadék. (Vö.: Jézus: a mennyek országa már most itt van köztetek.)
 Isten transzcendenciája és immanenciája elbűvöli.
 Problémát jelent az Istenről való beszéd, mert Isten emelkedett lét. Azt is mondhatjuk véges értelemben, hogy nem lét (negatív teológia).
 A misztika szerinte elsősorban gyakorlat. Előbb kell az éhezőnek kenyeret adni, mint elmélkedni.
 A misztika alapja az Isten és a lélek kapcsolata.
 Merész állítása: „Ha nem lennék én Isten sem lenne.” (Isten Fia születik meg bennünk.) Jobbik, igazi énünk Istenben van, ez a lélekszíkra, ezt kell elérnünk. Ez az ember feladata. A lélekszíkra közvetlenül egyesül az Istennel.

Tanítványai: Heinrich Suso /Seuse/ (1295-1366). Megvédi mesterét támadóitól. A misztikus élet lelkesült írója. Valamint a misztikus utat beszédeiben rögzítő Johann Tauler (1300-1367). Mindketten szorosabban igazodnak az egyház hivatalos tanításához, mint mesterük.

Keresztes Szent János (1542- 1591)

Juan de Yepes néven született a spanyolországi Fontiveros helységben.
 1551: Medina del Campo városban keresi megélhetését és a tanulási lehetőséget. 13 évet él ebben a városban. Személyének jellemzői ekkor: mély lelki élet (sokat látogatja a templomokat), szolgálja a kórházban fekvő betegeket, humanista tanulmányokat folytat a jezsuiták kollégiumában.

*Keresztes Szt. János
(1542–1591), Carmel,
Bruxelles*

5 év Karmelita időszak (1563-1568)

1564: Salamancában megkezdte filozófiai és teológiai tanulmányait. 1567-ben mutatja be első miséjét.
 Találkozik Jézusról nevezett (Avilai) Terézzel.

23 évig Sarutlan (reformált) karmelita időszak(1568-1591)

Megkezdte másik két társával a reformált karmelita életet Szt. Teréz hatására 1568-ban. Elmélyült imaélet, némi apostoli szolgálat a környéken, kemény vezeklés.

1577-ben erőszakkal Toledóba viszik, és a „sarus karmeliták” 1578 augusztusáig itt tartják börtönben kilenc hónapon át.

Lázadónak, megátalkodottnak tartják és embertelenül bánnak vele. (Nyilvános ostromozások.)

Kilenc hónapon keresztül fizikai, lelki, erkölcsi szenvedés közepette intenzív misztikus tapasztalatokat él át. Itt írja: A szellemi páros ének, Románcok, A forrás ... Lefeszítve egy ablak rácsát megszökik.

Keresztes Szent János fogságban készített rajza

El Greco: Krisztus feltámadása , A Szentlélek eljövedele

1582: Granada: írói munkásságának ideje. Itt írja meg minden nagy munkáját és fejezi is be. Tevékeny apostoli munkát folytat, a tartomány nagy szervezője.

1588-tól nem ír több könyvet.

1591-ben megfosztják minden hivatalától, megrágalmazzák. Ubedában hal meg 1591. dec. 14-én.

Fontos művei:

Út a Kármel hegyére
A lélek sötét éjszakája
Lelki páros ének
Szeretet eleven lángja

Részlet a „A szentek életéből” (Diós István)

Keresztes Szent János

„*Fontiveros, 1542. június 24.

+Ubeda, 1591. december 14.

János alig volt kétesztendő, amikor atyja meghalt, és édesanyja, három gyermekével együtt, a legnagyobb nyomorúságba került. Ennek ellenére Katalin asszony legkisebb fiát, Jánost iskolába járatta Arévalóba, mert észrevette tehetségét. De hamarosan át kellett költözniük Medina del Campóba, ahol a legidősebb fiú, Francisco-Luis mint takács jobb munkalehetőséget talált. A három fiú közül a középső meghalt.

Jánosnak tanulnia kellett, csak hogy édesanyja a tanulás költségeit nem tudta fedezni. Ezért a jezsuiták kollégiumába került, ott tanult, de többfelé szolgált, hogy fenntarthassa magát. Ismételten megpróbálkozott valamilyen mesterség elsajátításával, de mindig kiderült, hogy ehhez nincs tehetsége. Adottságai a könyvek felé irányították, s a szíve az Egyház szolgálata felé vonzódott. Egy ispotály alapítója, amikor fölismerte János tehetségét és nemes szándékát, elhatározta, hogy viseli tanulmányának költségeit, s megígérte, hogyha pappá szentelik, kórházi lelkészként fogja alkalmazni.

Csak hogy Jánosnak soha nem volt ahhoz hajlandósága, hogy életét mások által megszabott irányban és utakon folytassa. Mint atyja, ő is maga akarta meghatározni sorsát. Döntését, amellyel egy határozott hívásra válaszolt, semmi sem befolyásolhatta. Ennek megfelelően egy szép napon belépett a medinai kármelitákhoz.

A kolostorban élő testvérek reménykedve néztek az ifjú novíciusra. Továbbtanulásra szánták, s miután megvizsgálták képességeit, a Salamancai Egyetemre küldték, ahol elvégezte a teológiát. Mikor aztán fölszentelése után a kármelita rend úgy vélte, hogy rendelkezhet vele, János közölte előljáróival, hogy elmegy karthauzinak. De éppen ekkor -- látszólag véletlenül, valójában a Gondviselés bölcs jószágából -- találkozott Avilai Szent Terézszel, és ebben az egy esetben a mások akaratát oly kevésbé követő János fejet hajtott, és Teréz tanácsa szerint végképp elkötelezte magát a Kármellel. Kinyilvánította, hogy kész megmaradni a kármelita rendben, azzal a föltétellel, hogy -- és az eszmét Szent Teréziától vette át -- biztosítják számára a rend eredeti szigora helyreállításának lehetőségét.

János 1568. november 28-án érezte először, hogy megragadja lelkét az az ideál, amely később a Keresztes szentet formálta belőle: a sarutlan kármeliták ideálja. A megvalósításhoz a dorvelói kolostor alapításával fogott hozzá, s hamarosan további kolostorokat alapíthatott. Egymást követték a mancerai, a pastranai kolostor, az alcalai egyetemi kollégium -- s közben megmutatkozott, hogy ez az önfejűnek látszó és mindig egyéni útjait kereső szerzetes milyen kiváló szervező. Tevékenységének, amely mindig a megújított szerzet szolgálatában állt -- és a rend tagjai atyjuknak és nevelőjüknek tekintették őt --, csak a halál vetett véget. Ez az „égi és isteni ember”, ahogy Szent Terézia nevezte, miután öt évig gyóntató volt az avilai Megtestesülésről nevezett kolostorban, kiváló lelkivezetőnek bizonyult, aki szenteket tudott nevelni.

A renden belül azonban az elméleti és joghatósági viták odáig fajultak, hogy Jánost a testvérei a toledói konventban egy cellába zárták és rabként tartották fogva. A cella végtelennek látszó sötétségét arra használta föl, hogy megrajzolja saját lelke képét. Mikor végre elhagyhatta börtönét, magával vitt egy iskolás füzetet tele olyan tájak és jelenetek rajzaival, amilyeneket ugyanebben az időben és ugyancsak Toledóban El Greco festett. A dolgok természetes rendje szerint vad és keserű szavakat várnánk tőle haragja és keserősége kifejezésére a kegyetlen bánásmód miatt. Ehelyett, mintha mindez nem is vele történt volna, derűsen rajzolja és festi a szabadság diadalát, melyet nem lehet sem börtönbe zárni, sem megbilincselni: a szeretet szabadságát.

Börtönében írt elemzéseinek alaptémája a szeretet küzdelmei a Lélek sötét éjszakájában; a lélek csodálatos útjai a Lelki páros ének mélységeiben és tágasságában. Mindaz, amit leírt, különböző módszerekkel készült önarckép; románcok, amelyekben -- az egy vonallal készült vázlatokhoz hasonlóan -- a Szentháromság, a misztikus Test, a Megtestesülés szépsége és a lélek minden szabadsága benne foglaltatik, úgy, ahogy azt csak a 136. zsoltárban lehet megtalálni.

Toledói börtönéből megszabadulva János Andalúziába ment. Három esztendő kivételével, amelyet Segoviában töltött, további élete ezen a tájon folyt le. Andalúzia lelke, napfénye, színei, éghajlatának heve, népének szenvedélyei, zsidó és mór legendái s titokzatos történetei, mind hatottak a misztikus és gondolkodó, a költő és művész lelkére. Egy vershez írt kommentárban vagy új költeményben sűrűsödtek össze, hogy aztán teljességükben az egész keresztény kultúra kincsesházát gazdagítsák. János nem feledkezett meg fő feladatáról sem, arról, hogy napról napra tökéletesedjék, s mindenütt, minden pillanatban átadja magát a kimondhatatlan istentapasztalás élményének.

Keresztes Szent János egészen egyedülálló jelenség. Egész irodalmi termése önéletrajz természetű, és telve van fennkölt érzésekkel és optimizmussal. Meggyőződésének ereje és következetessége, a könnyedség, amellyel meghatározásait fogalmazza, és mindenekelőtt a biztonság, amellyel az életszentség szabályait a semmiből megformulázza -- mindezekből egy olyan ember képe rajzolódik ki előttünk, akinek e földi élet, annak minden szenvedélye, s általában az emberi élet kalandja nem más, mint teljesen járulékos mozzanat az egyetlen lényegeshez: eljutni mindenáron az Istennel való egyesülésre, és a hozzá vezető átalakulásban élni.

Az élete rendkívül nehéz és kemény volt gyermekkorától a haláláig, pillanatnyi pihenés és szünet nélkül. Amikor Segoviában volt, Istentől azt kérte ajándékba, hogy megvetés és félreértések közepette élhessen, azért, hogy minél többet szenvedhessen. Krisztus pedig szívesen tartotta őt a keresztnél: Jánosnak, aki a reform első embere volt, saját rendjében szüntelen üldözést, megalázást, terhes feladatokat kellett vállalnia, veszekedő pártok és önző egyéni törekvések hálójában kellett eligazodnia. Mint szerzetes előjáró és sok új kolostor alapítója -- aki állandóan úton volt és súlyos kötelezettségeknek tett eleget -- minden erkölcsi és fizikai szenvedés után is nyugodt megelégedettséggel szemlélte terhei gyarapodását.

Magatartásában és személyében ugyanaz történik, mint írásaiban: egy emberileg nézve tűrhetetlenül kemény élet prózai valóságából ének születik, amely nem más, mint maga az Isten iránti szeretet és épp ennek a kemény életnek a szeretete, mivel ez az élet biztosítja számára az istenszeretetet. A sok támadás és ellenségeskedés diszharmoniója, az önzések és egyéni ötletek emberi zaja, amelyek közepette élnie kellett, beleolvad ebbe az énekbe, és az egész együtt az életmű csodálatos harmóniáját -- az Út a Kármel hegyére, a Lélek sötét éjszakája, a Lelki páros ének és a Szeretet eleven lángja c. művek bámulatra méltó szimfóniáját -- adja.

„Este majd próbára teszek a szeretetben” -- mondja egyik írásában, és joggal, mert „erre a célra, a szeretetre lettünk teremtve”. Úgy látja, hogy a szeretetnek, e nehezen taglalható témának a titka abban rejlik, hogy igaz fogalmat kell alkotni a szeretetről. Az emberek ugyanis általában a szeretetet az ösztönök és az érzelmek birodalmában élik meg, holott a szeretet az az állapot, amelyben az embernek sikerül a gondolkodását, az emlékezetét és a szívét alávetnie a helyesen használt szabadságnak, és ezáltal a lélek minden képessége egyetlen célra irányul, amit a szeretet állít a lélek elé. Mert valójában csak az az ember veszti el a szabadságát, aki nem érti „hogyan kell igazán örülnie és szomorkodnia, mert nem fogta föl a jó és a rossz közötti különbséget”. Hiszen az emberek életük megoldását általában abban látják, hogy rögzíteni próbálják a lázasan hajszolt örömet és beteljesedést; vagy érzéketlenné teszik a szívüket a szenvedéssel szemben, vagy legalábbis könnyíteni akarnak a szenvedéseken. Keresztes Szent János számára a megoldás nem a menekülésben, nem az elfojtásban, s nem is kényszerhelyzetek szűlte közönyben rejlik, hanem abban, hogy személyisége egységes, nyílt és Krisztushoz emelkedett. Szerinte minden attól függ, hogy valaki birtokában van-e a fölismerésnek, hogy milyen nagyságot és méltóságot jelent a gondolkodás, s hogy mekkora hatalom a szeretet, amely képessé teszi az embert arra, hogy a saját magától vagy másoktól eredő elméletektől függetlenül, szabadon éljen. „Egyetlen emberi gondolat értékesebb, mint az egész világ, ezért a gondolatnak egy méltó tárgya van: Isten.” Természetesen nem szabad megfeledezni arról, hogy Isten végtelenül fölülmúlja minden elképzelésünket.

Ez azonban a szeretetnek csak az egyik oldala. A másik oldal abban mutatkozik meg, hogy az embernek szeretet-igénye van. Szeretetet viszont akkor nyerünk, „ha oda viszünk szeretetet, ahol nincs”. Isten Krisztus és az Egyház misztériuma által „saját Igéjét és szeretetét állítja közénk, hogy mi belőlük éljünk”. És ezzel minden megoldás megadatott.

A kérdés ezek után már csak az, hogy megszabadulunk-e álmaink, örömeink, vágyaink és reményeink alacsonyosságától, azaz befogadjuk-e a saját életünkbe a mondott megoldásokat, azért, hogy örökre és szeretetből odaadjunk érte mindent.

Keresztes Szent János az istengyermekek tökéletes szabadságának a szentje. Egész élete liturgia, amelyben minden emberi valóság énekké és költészetté vált. Olyan, mint egy trubadúr, akit a természet, a szeretetben töltött élet és a keresztség, a szeretetnek a legnagyobb megnyilvánulása ragadott magához. A keresztnél úgy ölelte magához, ahogy egy muzsikás a hárfáját.

Röviddel a halála előtt kérte: olvassák föl neki az Énekek énekét, hogy a keresztség iránti szerelme új táplálékot kapjon. Ez a Szeplőtelen Fogantatás oktaváján, éjféltől történt (azaz december 16-án), s miközben a testvérek a kórusban megkezdtek Mária ünnepi zsoltosát, János fölujjongott, hogy az égbe mehet és ott éneklje tovább a zsoltosát. Ez volt az utolsó szava itt a földön. Úgy élt, és indult el

ebből az életből, ahogy énekelt. Énekeit azok az erős és optimista lelkek öröklék, akik bármilyen területen -- szeretetből -- a szabadságért küzdenek. XI. Pius pápa 1926-ban egyháztanítóvá nyilvánította.

1726-ban avatták szentté, ünnepét 1738-ban vették föl a római naptárba, november 24-re. 1969-ben áthelyezték december 14-re.”

Avilai Szent Teréz (1515-1582)

Avilában született többgyermekes jómódú családban, 11 testére volt. Serdülő lényként is hősies, temperamentumos jelleműnek ismerjük. 1536-ban megszökik otthonról és kéri felvételét a karmelita rendbe. Rendtársai kedvelik szellemes, üde egyéniségét. Ezt a helyzetet ő is kedveli.

Többször súlyosan megbetegedett. Egy alkalommal majdnem élve temették el. Egész életét végigkísérte a betegeskedés.

Húsz évig éli a kényelmes rendi életet, mígnem 1553-ban úgy szíven üti Krisztus szenvedésének képe, hogy gyökeres fordulatot vesz élete.

*Sotomayor: Szent Teréz
(1515–1582), alapító.
Vatikáni képtár*

1558-tól biztosan tudunk misztikus élményiról. Misztikus tapasztalatai nyomán beszél írásaiban az Isten felé vezető útról. Tanácsai ezzel együtt józanok és gyakorlatiasak. Misztikus élményeit nővértársai rosszindulattal fogadják, megrágalmazzák. 1562-ben megalapítja reformált (szigorúbb) közösségét („sarus-sarutlan” vizsály). Egyénisége továbbra is forró temperamentumú, vidámságot, örömet közvetít. Mondása: „Isten őrizzen a szomorú arcú szentektől!” Állandó ellenségeskedés közepette számos házat alapít, kolostorai építését maga vezeti, épületeket tervez. 1582-ben hunyt el Alba de Tormes kolostorában, ahol ma is épen őrzik a szívét.

Fontos művei:

- A belső várkastély
- A tökéletesség útja
- Alapítások
- Önéletrajz

Részlet a „A szentek életéből” (Diós István)

Avilai Nagy Szent Teréz

„*Avila, 1515. március 28.

+Alba de Torres, 1582. október 4.

Teréz abban a történelmi korszakban élt, amikor a spanyol királyság kultúrája fénykorában és hatalma csúcsán állt. A család ősei oroszlánként harcoltak a mórok ellen, és ismételten inkább felgyújtották a várakat, mintsem átadják az ellenség kezére. Teréz szintén harcra született.

Apja Don Alonzo Sanchez de Cepeda, édesanyja Donna Beatriz de Ahumada volt. Tizenkét gyermekük közül három volt leány. Közülük kettő férjhez ment, csak Teréz határozott úgy, hogy kolostorba vonul.

E lépése egyáltalán nem volt szükségszerű, s nem is menekülést jelentett valami kilátástalan helyzetből. Tizennégy és tizennyolc éves kora között Teréz is a szépségre, a kellemre és a gazdagságra gondolt, és komolyan foglalkozott a férjhez menés gondolatával. Gyermekkorától kezdve nagyon impulzívnak, kívánságaiban és döntéseiben temperamentumosnak mutatkozott, de azért megfontolatlanságokat nem követett el. Nagy szeretetkészség élt benne, amely spontán módon nyilatkozott meg, arra azonban ügyelt, hogy olyan helyzetbe ne kerüljön, ami miatt adott szavát vissza kelljen vonnia. Nagy tudásvágy is égett benne, amelyet csak nehezen tudott csillapítani, ezért mindig új könyvekhez akart jutni. Személyének, szellemességének, beszédének és magatartásának varázsa már gyermekkorában sok játszópajtást vonzott köréje, és szórakoztatta, nevettette társait. Ezt a művészetet, hogy „embereket megvidámítson, és nevetésre indítson”, mindhaláláig megőrizte.

Amikor köztudottá vált, hogy belép a Kármelbe, mindenki megdöbben -- ő maga is. Elhatározása mögött nem szerelmi csalódás, nem is természetes hajlam vagy a kolostori élet utáni vonzódás állt, nem is valami megfoghatatlan érzés, ami gyakran rejlik egy hivatás hátterében. Teréz az üdvösséget kereste, mégpedig „nagy áron”. Egyszerűen és őszintén azt látta be, hogy az ő természetével és a szeretet vonalán szerzett tapasztalataival a világban élve nem fog sikerülni az üdvössége. De a kolostorba lépése drámai, fájdalmas lépés volt: „Elhatároztam, hogy közlöm atyámmal, és ez nekem ugyanannyit jelentett, mintha beöltöztem volna, mert becsületbeli kérdés volt számomra, hogy hű maradjak a mondott szóhoz.” Apja azonban megtagadta a beleegyezését. Ettől a naptól fogva Teréz jámborsága épp annyira ingerelte, mint korábban a világiassága. Ezért Teréz, amikor tizennyolc éves lett, titokban hagyta el a szülői házat, és felvételét kérte az avilai Megtestesülés-kolostorba. Később azt mondta: „Nem hiszem, hogy a halál fájdalmasabb lesz a szívemnek, mint az a perc, amikor elhagytam a szülői házat. Úgy éreztem, hogy ízekre szakadok.”

Amibe pedig belekezdett, tudniillik hogy apáca legyen, azt nagyon komolyan tette. Annyira komolyan, hogy a megerőltetéstől egy év után fizikailag is, idegileg is összeomlott. Vérszegény lett, köszvényeszerű ízületi bántalmak támadták meg, melyek végül egy négynapos merevgörcsbe mentek át. Már elkészítették a sírját, és néhány kolostorban elimádkozták érte a halotti zsolozsmát, ám a görcs egyszer csak feloldódott, Teréz magához tért, és sajátkezüleg távolította el a szeméről a megszentelt viaszt, amivel a halottak szemét szokták lezárni. De csak Don Alonsónak, a kolostor gyóntatójának gondoskodása és sejtelve akadályozta meg, hogy Terézt elevenen el ne temessék.

Ezután következett tizennyolc hosszú esztendő, és közben nem történt Teréz életében semmi. Az átlagosnál nem rosszabb, de nem is jobb apáca volt. A Megtestesülés-kolostorban akkor százharminc-száznyolcvan között változott a nővérek száma. A kolostor nem buzdította tagjait a tökéletességre, s főleg nem nyújtott hozzá vezető kezet. Ezen a téren minden az egyéni buzgóságtól függött, de ha valaki megpróbált jobb, tökéletesebb lenni, annak számolnia kellett a kockázattal, hogy kitűnik a többiek közül és sok kellemetlen helyzetben lesz része.

Donna Tereza Ahumada szívesen vállalkozott volna a tökéletességre való törekvés megkísérlésére, de nagyon kevesen csatlakoztak volna hozzá. Másrészt ez a középszerű kolostori élet meglehetősen kényelmes volt. Valamennyi nővér szívesen vette maga mellé társként Terézt, s mint valami látványossággal, minta-apácával vonultak vele a beszélőszobába, vagy a város palotáiba.

Önéletrajzi feljegyzései azonban ezekről az évekről is egy nagy és mély lélek arcát sejtetik: mélységes csalódást érzett, ugyanakkor hallott valami titokzatos hívást a bensőségebb életre. Kapott egy látomást a pokolról, elolvasta Szent Ágoston vallomásait -- ezek elvezették a megtéréshez.

Egy alkalommal úgy érezte, hogy Isten egészen áthatja: „Lehetetlen volt abban kételkednem, hogy Ő bennem van, és én elmerülök Benne.” Ekkor Teréz negyven esztendő volt. „Az, amit addig éltem, az én életem volt. Az pedig, ami ekkor kezdődött, Isten élete bennem.”

Végleges megtérése után, amelyben belátta addigi tévedését és meglátta, hogy Isten őt „nem az emberekkel, hanem az angyalokkal való társalgásban akarja látni”, készségesnek mutatkozott a hívás követésére. Teljes erővel belevetette magát a küzdelembe, hogy a szívét „összhangba hozza” Krisztus szívével.

Belső élete ettől kezdve gyorsan és meredeken emelkedett fölfelé a misztikus magasságokba. Isten valósága olyan erővel tört rá, hogy gyakran a legnagyobb kín és gyönyörűség egyszerre kerítette hatalmába. Egyik levelében ezt írta: „Úgy támoalgok, mint egy részeg.” Ismételtén látták a nővérek, hogy a templomban egy méter magasan lebeg a padló felett és az arcából különleges fény sugárzik. Neki magának e jelenségek nagyon kellemetlenek voltak, és kérte Istentől, őrizze meg a kegyelem külső megnyilvánulásaitól, s vezesse őt más utakon. Közben azonban mindig józan kritikával élt a rendkívüli jelenségekkel szemben, nehogy a képzelet játékát misztikus vízióknak lássa.

De bármilyen alázatos és tartózkodó volt a kolostori életben, az Istentől kapott kinyilatkoztatások miatt nővértársai üldözni kezdték. Azzal vádolták, hogy látomásai nem Istentől, hanem az ördögtől valók. E kínos helyzetből négy szent: Borja Szent Ferenc, Bertran Szent Lajos, Alcantarai Szent Péter és Keresztes Szent János tanúságtétele szabadította meg, mert ők igazolták Teréz misztikájának igaz voltát.

Mint minden igazi misztikus, Teréz is úgy érezte, hogy cselekednie kell, apostoli életre küldik és szeretetben kell tevékenykednie: „Cselekedeteket kell végrehajtani, mindig csak cselekedeteket”, hiszen „nem arról van szó, hogy sokat kell gondolkodni, hanem arról, hogy nagyon kell szeretni”.

Teréz mindenekelőtt „igen hűséges akart lenni a rendi regulához”, mert megtapasztalta, hogy mennyire eltávolodtak az eredeti kármelita szellemtől. Miután engedélyt kapott a pápától és az avilai püspöktől, egy árva fillér nélkül hozzálátott Avilában egy kis kolostor építéséhez. 1562-ben nyitotta meg, és elszánva magát arra, hogy a kármelita életet a maga eredeti szigorában fogja élni, lehúzta a saruját és nevet változtatott: ettől fogva Jézusról nevezett Teréz volt a neve.

Bár igen sokan szembeszegültek vele, egyik kolostoralapítását követte a másik. Sokan és nagy lelkesedéssel csatlakoztak hozzá. Jelentős támaszt kapott Keresztes Szent János és Grácián Jeromos személyében, akik mellette álltak akkor is, amikor a kármelita rend sarus ága 1575-ben elkecseregett támadást indított ellene.

Az Isten dicsőségéért és a tévtanítások által meggyötört és elcsúfított Egyház megszépítéséért égő buzgóssága nem hagyta nyugton. Kitárult előtte Isten titkainak kapuja, és leomlott számára az idő és az örökkévalóság közötti válaszfal. Mindezek következtében Teréz üzeneteket, parancsokat, reményeket és válaszokat közvetített.

Életének utolsó huszonkét esztendeje ebben a tevékenységben telt el, és könyveiben -- önéletrajzában, amely Az Úr irgalmasságának könyve címet viseli, a Tökéletesség útjában, a Lelki várkastélyban és Az alapításokban -- misztikus magasságokban járó lírával hagyta ránk mestéri tanítását.

Szinte lehetetlen jelentőségének megfelelően értékelni Nagy Szent Terézt. Megszámlálhatatlan azoknak az embereknek a serege, akik tanúként állnak életszentsége mellett: a legműveltebb teológusok, számtalan püspök, különböző szentek, királyok, egyszerű parasztok -- köztük egy húsz éves ember, aki naponta hálaimát mondott egy pohár vízért --, egy könnyűvérű madridi leány és mind, akik életet merítettek a tanításából. Mint Mózes, úgy élte át imádságaiban a trienti zsinat gondjait és kényait, a lepantói csata napjait, hazája eseményeit és Amerika misszionálását: „Ezek az indók sokban vannak nekem” -- mondta egyszer, és vigasztalhatatlanul sírt, amikor érték imádkozott. De pihenést nem ismerő tevékenysége semmi gátló hatást nem jelentett misztikus belső életére.

Életének utolsó napjáig viselte a sok utazás, az alapítások, a legkülönbözőbb tárgyalások terhét, s közben az egészsége már nagyon rossz állapotban volt. Utolsó hónapjait -- főleg néhány hatalmaskodó kolostori előljáróról láttán -- szenvedés, keserűség és csalódás nehezítette. Ez volt utolsó megpróbáltatása.

A „szegény, bűnbánó apáca”, ez a beteges, gyenge nő haláláig -- az ellenségeskedő világban és rendszerint drámai körülmények között -- tizenhét női és tizenöt férfi kolostort alapított a sarutlan kármeliták számára.

Teréz 1582. október 4-én halt meg. Utolsó láza csak az egész életét átható tűz folytatásának és beteljesedésének látszott, amely isteni türelmetlenséggel várta azt az elragadtatást, amelyet az emberi természet már nem bír elviselni. Szeretettől izzó élete jelképeként Alba de Torresban ma is épen őrzik a szívét!!!

VI. Pál pápa 1970. szeptember 27-én az egyháztanítók közé emelte. Olyan megtiszteltetés ez, amely a szent nők között rajta kívül máig csak Sziénai Szent Katalinnak (lásd április 29-én) jutott osztályrészül.

Avilában, október 4-ről 5-re virradó éjszaka halt meg, épp akkor, amikor bevezették a Gergely-féle naptárreformot, minek következtében a következő évben az évforduló már október 15-re esett. 1622-ben avatták szentté, ünnepét 1636-ban vették fel a római naptárba.”

Loyolai Szent Ignác (1491-1556)

Sokgyermekes családba született, édesanyját korán elvesztette. Fiatalon a lovagi eszmékért lelkesedett, elsajátította az udvari etikett, lovagi viselkedés kultúráját. Vadászott, táncolt, lovagolt, zenélt, lovagregényeket olvasott. Titkos szerelmet táplált egy magas rangú hölgy iránt. Nagylelkű kalandornak tartották. Krisztus kínszenvedése és a Szent Szűz iránti tiszteletből pénteken, szombaton nem muzsikált. Pamplona ostrománál megsérült, lábát ágyúgolyó érte, élete végéig fájdalmai voltak. Gyógyulása közben megfogta a szentek hősiessége.

1522-ben Jeruzsálem felé tartva Monserrat monostoránál bűnbánatot tart és egy évet tölt Manresa magányában. Napi hét óra ima térden állva, majd szeretetszolgálat a környék kórházaiban.

*Jacogrino del Conte
festménye. Róma,
Curia Generalizia*

Palesztínában végigjárja a szent helyeket. Hazatérve tíz év tanulmány következik: latin, filozófia, teológia. Hat társával szegénységi és tisztasági fogadalmat tesz, hogy apostoli életet folytathassanak. Társai missziókba mennek. Ő maga Róma apostola lett. Mindenkivel szóba állt. 1551-ben ingyenes iskolát alapít (Collegium Romanum, a későbbi Georgiana Egyetem). Az apostoli élet gyakorlására társaságot hoz létre, afféle „könnyű lovasságot”. Misztikája Krisztus-központú, szentháromságos. A manresai elvonulása képezi alapját „Lelkigyakorlatok” c. munkájának. Ma is használatosak itt megfogalmazott gondolatai, módszerei.

Részlet a „A szentek életéből” (Diós István)

Loyolai Szent Ignác

„*Loyola, 1491.
+Róma, 1556. július 31.

1521 pünkösdi vasárnapján a francia tüzérség Navarrában tűz alá vette Pamplona citadelláját, és egy ágyúgolyó súlyosan megsebesítette az egyik baszk nemesembert, Inigo Lopez de Loyolát, aki a spanyol király szolgálatában állott. Ez az esemény Franciaország és a Habsburg-ház harcában, amely az egész korszakra rányomta a bélyegét, alig számított valamit, mégis történelmi jelentőségű: ez a kő ágyúgolyó szolgált indítékul ahhoz, hogy Inigo de Lopez a spanyol király szolgálatát fölcserélje Krisztusnak, az ég és föld Urának szolgálatával, és így Inigo lovagból Szent Ignác váljon.

Ignác Guipuzcoas tartomány egyik baszk nemesi családjának sarja, amely ősidők óta ezen a titokzatos tájon, a birtokain gazdálkodva élt. A napvilágot 1491-ben látta meg, közelebbről nem tudjuk, mikor; a tizenkét testvér közül ő volt az utolsó. Mint egy spanyol nagyúr apródja, s később mint fiatal tiszt, dicső jövőről álmodozott. Később maga is megvallotta: „Örömét találta abban, hogy gyakorolja a fegyverforgatást, és azt a hiú vágyat melengette a szívében, hogy dicsőséget szerez magának”. És amint későbbi bizalmasai utalnak rá, bátor volt „a játéokban, a nők körüli forgolódásban, a verekezésben és a hadakozásban. Megkísértette a test, és le is győzte.”

A sebesülés azonban véget vetett a becsvágyó nemes érvényesülésének. Sebesült lába, hiába tettek meg mindent az orvosok, rövidebb lett. Hosszú ideig kellett feküdnie otthon, Loyolában a kastélyukban. Olvasnivalót kért, de csak Jézus élete volt kéznél egy karthauzi szerzőtől, Szász Rudolftól és egy Szentek élete. A sebesült először kedvetlenül lapozgatta őket, de aztán egyre jobban elámul, s végül egészen e művek hatása alá került. Maga adott később számot erről a sorsfordulót jelentő új, nagy élményről: „Amikor evilági gondolatokat forgatott magában, ezek nagy örömeire voltak. De amint elfáradt, és elterelődött róluk a figyelme, kedvetlen lett, és úgy érezte, mintha teljesen kiszáradt volna. Hanem amikor arra gondolt, hogy mezitláb elzarándokol Jeruzsálembe, és vad salátaféléken fog élni, vagy egyéb önmegtagadásokat vállal, ahogy a szenteknél olvasta, nemcsak addig talált vigaszt, míg ezeknél a gondolatoknál időzött, hanem később is meglegedett és vidám maradt, amikor már nem forogtak effélek a fejében. És megtanulta, mi a különbség a Sátán lelke és az Isten Lelke között. És ez volt az első elmélkedése az isteni dolgokról.”

Innen azonban még hosszú volt az út, amíg Ignác világosan felismerte, mit akar tőle az Isten. Amikor félig-meddig már felépült, először egy karthauzi kolostor magányára gondolt. Aztán -- még mielőtt tisztába jött volna magával -- elzarándokolt a Szűzanya kegyhelyeire, Aranzazuba és Montserratba. Ez utóbbi közelében fekszik Manréza, ahol először csak rövid ideig akart maradni, de aztán majdnem egy egész esztendő eltöltött. Ez egyrészt a vigasztalások ideje volt, másrészt pedig a már-már kétségekig fokozódó lelki gyöttrődése, illetőleg a misztikus átalakulása. Ignác maga később így jellemezte ezt az időszakot: „Manrézában Isten úgy bánt velem, mint egy tanítómester a gyerekekkel, és megsérténém Isten fölségét, ha kételkednék benne, hogy Isten bánt így velem.” Itt élte át élete legnagyobb kegyelmét, amelyről harminc esztendővel később így számolt be: „Miután ment egy darabot az úton, leült a Cardoner-folyóval szemben. Ekkor kezdett a szeme megnyílani. Nem mintha valami arcot látott volna, hanem sok mindent felfogott és megértett, a lelki életet, a hitet és a teológiát illetően. Ezt olyan nagy világosság követte, ami mindent más fényben mutatott. Képtelenség részleteiben számot adni arról, amit akkor meglátott. Csak úgy lehet összefoglalni, hogy értelmében nagy világosság támadt. Ha egybeveszi azt a kegyelmi segítséget, amelyet több mint 62 éves koráig élete egész folyamán Istentől kapott, és ehhez hozzáadja, amit valaha is tudott, akkor se tartja ezt annyinak, mint amennyit ekkor egyetlen alkalommal kapott. Az élmény annyira hatott rá, hogy lelkében a fény nem aludt ki. És úgy érezte, mintha más emberré vált volna.” Itt, Manrézában született a Lelki gyakorlatok című könyve, amely segítségére volt abban, hogy átformálja a világot.

Ignác először koldusként Rómán és Velencén át a Szentföldre zarándokolt. Az volt a szándéka, hogy ott marad, és hirdeti a hitetleneknek az Evangéliumot, de ez lehetetlennek bizonyult. Más kellett határoznia, amit később visszatekintve így írt le: „Miután a zarándok felismerte, hogy nem az az Isten akarata, hogy hosszabb ideig Jeruzsálemben maradjon, állandóan azon töprengett, hogy mit kell tennie. Végül arra a meggyőződésre jutott, hogy egy ideig tanulnia kell, ha segíteni akar a lelkeknek.” Ebből következően visszatért és több mint tíz évet szentelt a tanulásnak Barcelonában, Alcalában, Salamancában és Párizsban. A gyerekekkel be kellett ülnie az iskolapadba, hogy latinból az elemi ismereteket elsajátítsa; végül a magister artium fokozatig jutott el. Közben azonban az embereknek is

nagy figyelmet szentelt: egyenként odaadta nekik a Lelki gyakorlatokat, és ezzel hozzásegítette őket életük megváltoztatásához.

Ez a világi apostolkodás újszerűségénél fogva felkeltette a hivatalos egyházi körökben a gyanakvást. Igaz vallásosságát és azt a személyes lelki gondozást, amit folytatott, újra meg újra megvizsgálta az inkvizíció. Hosszú kihallgatásoknak vetették alá, s két ízben be is börtönözték. Minden alkalommal fölmentették. Mégis az a tény, hogy a vizsgálatot megismételték, arra vallott, hogy szembekerült a hagyományos formákkal és nézetekkel, vagyis, hogy újító az Egyházban. Ám az egyházi tekintéllyel való összeütközései nem ingatták meg Ignácot abban a meggyőződésben, hogy helyes úton jár, de ugyanígy az Egyházhoz való hűségét sem csorbították. Minden esetben ugyanazt a magatartást tanúsította: egyfelől alárendelte magát az Egyház hierarchiájának, amelynek tekintélyét magától értetődően elismerte, másfelől viszont törekedett rá, hogy az ügy érdekében védje jogait és jó hírét. Más szóval: az egyházi tekintéllyel szemben Ignác nem tanúsított felforgató magatartást, de megalkuvó sem volt soha.

Már Barcelonában „fölébredt benne a vágy, hogy néhány embert közösségbe gyűjtsön, akikből aztán Jézus Krisztus harsonái lehettek volna”, de az első kísérletei nem jártak eredménnyel. Csak Párizsban sikerült neki közösséget összekovácsolnia az első társakból, név szerint ezekből: Xavéri Ferenc, Petrus Faber, Diego Lainez, Simon Rodrigues, Nicolas Bobadilla, Alfonso Salmeron. Mind elvégezték Ignácnál a lelki gyakorlatot, és arra a következtetésre jutottak, hogy -- amint Lainez megfogalmazta -- „teljesen szakítanak a világgal, és a szegénység és a keresztség útjára lépnek”. 1534. augusztus 15-én közös fogadalommal pecsételték meg szövetségüket Párizsban, a mártírok kápolnájában: teljes szegénységben és szüzességben Istennek szolgálnak, segítenek a lelkeknek, és elmennek a Szentföldre; ha azonban egy éven belül nem sikerül oda eljutniuk, vagy ha nem maradhatnak tartósan Palesztinában, akkor Rómában felajánlják szolgálataikat a pápának, „hogy Krisztus a helytartója által mutassa meg nekik szolgálatának útját”.

Elhatározták, hogy véget vetnek Párizsban tanulmányaiknak, s 1537 tavaszán Velencében találkoznak, hogy innen induljanak a Szentföldre. Míg az időpont elérkeztére vártak, június 24-én Ignácot és társait pappá szentelték; de első szentmiséjét Ignác Betlehemben akarta bemutatni. Megtudták, hogy bár harmincnyolc esztendeje nem volt rá példa, abban az évben nem indul zarándoklat a Szentföldre, mert küszöbön áll a háború a törökökkel. Így a fogadalom második része lépett érvénybe: a pápa rendelkezésére bocsátják magukat.

Róma felé tartva, az utolsó pihenőhelyen Ignác belépett La Storta félig-meddig dűledező kis templomába, és itt egy látomásban megkapta útjára a jóváhagyást: nem Jeruzsálem a cél, hanem Róma. Rómába érve társaival együtt felajánlotta szolgálatait III. Pál pápának, és első szentmiséjét is itt mutatta be 1538 karácsonyán a Santa Maria Maggiore-bazilikában, a Jászol oltáránál. Itt latolgatták jövőjüket a párizsi magiszterek, akiket a nép „zarándok papok”-nak vagy „reform-papok”-nak nevezett el. S hosszas tanácskozás után elhatározták, hogy közösségüket fenntartják, és szerzetesrenddé alakítják át, amelynek „Jézus Társasága” lesz a neve. 1540. szeptember 27-én elkészült a Regimini Militantis Ecclesiae című ünnepélyes dokumentum, amellyel III. Pál pápa jóváhagyta az új alapítást. Miként várható volt, társai egyhangúlag Ignácot választották meg első generálisuknak. Igaz, ő megkísérelte, hogy kitérjen előle, de meg kellett magát adnia, és vállalnia kellett a társaság terhet az elkövetkező tizenöt esztendőre, egészen haláláig. A társaság tagjai „könnyes szemmel adtak hálát Istennek, amiért jóságában idáig vezette őket, és a különféle nemzetek fiait egyetlen testté forrasztotta össze, nekik pedig megengedte, hogy ezt a napot megérjék”.

Tízévi munka után az alapító szilárd szervezeti keretet adott a társaságnak a Konstitúcióval, melynek megalkotása közben így járt el: „minden nap misézett, és közben Isten elé terjesztette azt a pontot, amivel épp foglalkozott. Utána imádságba merülve gondolkodott rajta. És az imádságot is és a misét is mindig könnyek közt fejezte be.” A szabályokat alapos megfontolás után alakította ki, megfogalmazásukhoz természetesen figyelembe vette tapasztalatait, társai véleményét és tanulmányozta más rendek történetét is.

Miközben alapítása belső megszervezésén és kiépítésén fáradozott, Ignácra nehezedett a számban egyre gyarapodó és mind messzebbre kiterjedő Jézus Társasága összes gondja. A társaság csakhamar elterjedt egész Európában; Indiában és Távol-Keleten az első jezsuiták elkezdték a missziós munkát. A generális magas követelményeket támasztott fiaival szemben. Maga és társai számára irányt szabott ezekkel a szavaival: „Ennek a világnak a dolgait megvetni nem nagy dolog, ellenben az Isten dolgaiban

gondatlanul eljárni, az egyszerűen tűrhetetlen." Létrejöttek és az egyházi megújulás központjaivá váltak az első jezsuita kollégiumok. Ebben a Collegium Romanum, a Római Kollégium járt elől, amely a Társaságon belül minden teológiai képzés mintájául szolgált, valamint a Római Német Kollégium, a későbbi és mindmáig működő Collegium Germanicum-Hungaricum.

Ignác, bár folytonosan betegeskedett, fáradhatatlan volt. Egyszer maga is megállapította: „Harminc esztendő alatt akár esett, akár fűjt, semmi nem tartott vissza attól, hogy az Isten szolgálatára tervbe vett munkát órára pontosan el ne kezdjem." Ehhez hozzá lehet fűzni: és hogy be is fejezze.

1556. július 31-én véget ért Ignác földi élete. Egy titkár azt írta, hogy úgy halt meg, mint bárki más. De műve, a Jézus Társasága, az öntudatra ébredő és megújuló Egyháznak ez a fontos bázisa szilárdan állt. Kb. ezer tagja volt. Jelentősége azonban messze felülmúlta a tagok számát.

Egy bizalmas barátja azt a szellemet, amely Ignácot áthatotta, és amelyet a Lelki gyakorlatokkal és a Konstitúcióval a Társaságnak is átadott, ezekkel a szavakkal jellemezte: „Ignác atyánkban nagyszerű természet és átfogó szellem párosult. Ezeknek az adottságoknak a birtokában, és Urunk kegyelmével minden erejét latba vetette, hogy nagy dolgokat vigyen végbe, és minden tette csupa tűz volt. Akár a Társaságot nézi az ember, amelyet alapított, akár a Lelki gyakorlatokat, úgy találja, hogy csupa életet árasztó szeretet, csupa lobogás, soha nem nyugvó buzgalom, állandó felhívás és ösztönzés a lelkek tettere kész megsegítésére. Nem látjátok, hogy háborúban állunk, hogy a csatatéren vagyunk? Isten szolgálja nem lehet lusta!" Szent Ignácra semmi sem lehet jellemzőbb, mint életének, a Lelki gyakorlatok egész szellemének és a rendi szabályok fő irányvonalának rövid, de találó foglalata: Omnia ad maiorem Dei gloriam -- Mindent Isten nagyobb dicsőségére!.

Ignácot 1622-ben avatták szentté, s ünnepét a következő évben felvették a római naptárba.”

7. A XX. Sz. misztikája

Pió atya (1887-1968)

Francesco Forgione 1887. május 25-én született Pietrelcinában.

1918. szeptember 20-án feltűntek rajta Krisztus sebei, stigmái.

Egy látomásában egy mennyei személyiség jelent meg előtte, aki kezében egy hegyes szerszámot tartott, s ezzel pillanatok alatt behatolt Pio atya szívébe.

1968. szeptember 20-án csendesesen megünnepelte sebei megjelenésének 50. évfordulóját, másnap a hajnali órákban örökre lehunyta szemeit.

Az olaszországi San Giovanni Rotondo kapucinus kolostorában élt és halt meg Pió atya (1887-1968).

Története a 20. század misztikájának önálló fejezete.

Napokig élt táplálék nélkül, elegendő volt számára a szentáldozás. Venafróban 21 napig csupán az Eucharisziából táplálkozik.

Gyakran elveszíti időérékét, amikor szentmisét mutat be.

Gyóntatószékben nála nem kellett megszólalni, tisztánlátásával, közvetítő jelenlétével tudta ugyanis, hogy milyen problémái vannak a gyónóknak.

Számos szenvedése után a levitációt is megélte.

Fotósok hiába próbálkoztak azzal, hogy szemben vele, háta mögött, vagy rejtékhelyről pillanatfelvételt készítsenek róla, a filmek exponátlanok maradtak.

Pió atya a stigmákkal

Teréz anya (1910-1997)

Teréz anya 1910. augusztus 27-én született, Agnes Gonxha Bojaxhiu néven, albán szülőktől, Üszküb városában (ma Skopje, a Macedón Köztársaság fővárosa).

Felvételét kérte az angolkisasszonyok írországi anyaházába. Innen Indiába küldték, hogy megkezdje noviciátusát Darjeelingben.

1946-ben vonattal indult Darjeelingbe, lelkigyakorlatra. A vonaton a kasztrendszer teljes, tragikus valójában mutatkozott meg előtte, úgy érezte, hogy nincs joga a kényelemhez és békességhez, amelyben él. Ez számára a "sugallat napja".

Ezt követően engedélyt kért elöljáróitól, hogy egyedül élhessen a

zárdán kívül, és a kalkuttai nyomornegyedben dolgozhasson.

Új szerzetestársulatot hoz létre, a Szeretet Misszionáriusait, amely Kalkuttában alakult meg, és innen terjedt el egész Indiában, majd világszerte.

1979-ben megkapta a Nobel-békedíjat. Kérésére nem tartották meg az ilyenkor szokásos bankettet, az erre szánt összeget az éhezők kapták.

"Nem tudnék venni belőle, és nyugodt lelkiismerettel megenni, amikor testvéreim közül annyian halnak éhen. Nekem egy darabka kenyér és egy pohár víz elegendő."

Monseigneur Jean Michel di Falco Teréz anyáról: „...minden erejével harcolt a lelki lepra ellen, amelyben az emberiség jó része szenved...”

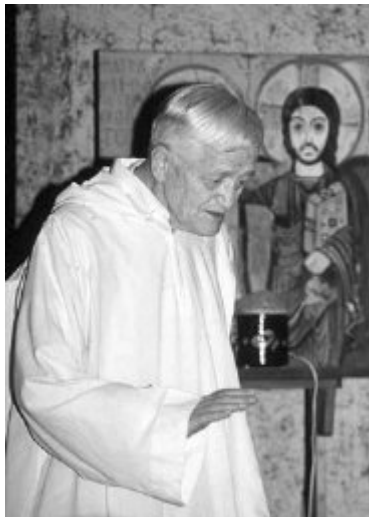
Teréz anya 1997. szeptember 5-én halt meg.

II. János Pál pápa a vatikáni Szent Péter téren boldoggá avatta Kalkuttai Teréz anyát.

**Roger testvér
(1915-2005)**

1949-ben alapítja Taizé-ben vallási közösséget, melynek legfőbb célja a kiengesztelődés, a felekezetek közötti béke és összhang megteremtése volt.

A testvérek egész életükre szóló fogadalommal kötelezik el magukat anyagi és lelki közösségre, nőtlenségre és teljes egyszerűsége.

Ma a közösség mintegy száz testvért számlál, katolikust és különböző protestáns felekezetűt egyaránt, akik több mint 25 különböző országból származnak.

8. Lelki eszközök, útmutatók

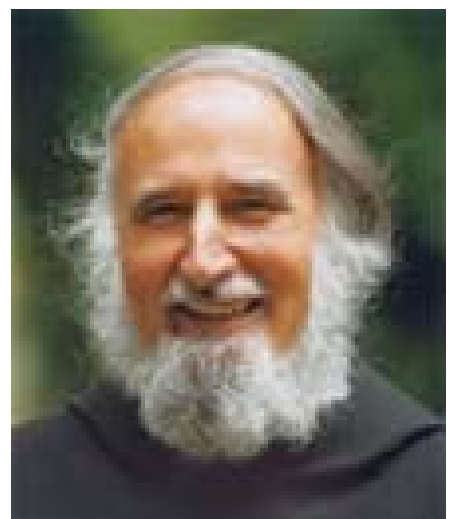
**Anselm Grün, bencés szerzetes
(1945-)**

Misztika és erósz c. művében ír a következő témákról:

A valóság a cél, nem a
tökéletesség...

Szexualitás, ami önmagunk fölé
emel, Isten felé hajt, ha nem
leigázzuk, hanem elfogadjuk.

Nem az a cél, hogy kevesebbet
szeressünk, hanem, hogy
jobban szeressünk!

További fontos művei:

Alulról induló lelkeség
Bocsáss meg magadnak
Élet az életért
Imádság és önismeret
Az Evangéliumból élő imádság
Az emberélet útjának felén
Álmaink és lelki életünk

Gyökössy Endre, református lelkész (1913-1997)

A „Magunkról magunknak” c. könyve
lelki térkép, kézikönyv önmagunk és
Isten személyes megismeréséhez.
Fontos témái:

Pszichikus energiáink használata

A mélylélektan arra a
következtetésre jutott, hogy
pszichikus energiáinknak csak
20-40%-át használjuk fel egy
hosszú életen át, a többit még
(vagy már?) nem tudjuk
bevetni, ezért kárba vész.

Dr. Gyökössy Endre

Projekcióink

Félelmeink

Akár ésszerűtlen, akár ésszerű a félelmünk, így szól hozzánk az Ige: *Ne féljete!*
Ez vagy ehhez hasonló biztatás 365 helyen található a Bibliában (megszámolta
valaki).

Férfi, női lélek

Álmaink

Szenvedéseink

Ismerkedés árnyékainkkal

További művek:

Életápolás
Együtt a szeretetben
Élet és ige

Anthony de Mello
(1931-1987)

Bombayban született 1931-ben.
Teológiai tanulmányai mellett
Barcelonában filozófiát, Chicagóban
pszichológiát, Rómában lelkiségi
teológiát tanul.

Először misszióba kerül, majd
fiatalokkal foglalkozik,
lelkigyakorlatokat ad.
Jezsuita szerzetes az indiai Poonában
dolgozott a Szadhana Pasztorális
Tanácsadó Intézet igazgatójaként.
De Mello, a bombayi jezsuita
rendtartomány tagja az angol és
spanyol nyelvű területeken széles
körökben ismert volt lelkigyakorlati,
műhelyei, imaszemináriumai és
terápiakurzusai révén, melyeket
tizennyolc éven keresztül tartott
világszerte.

Bár 1987-ben hirtelen elhunyt, leírt és
magnóra vett szavain keresztül a lelki
tanítás gazdag örökségét hagyta ránk.

A „Test és lélek imája” c. műve gazdag lelki-gyakorlatos anyag (új kiadásban: „Úton Isten felé”).

Az önismereti csavar

„Inkább a boldogság legyen enyém, mint te.”

„Hogy lehetsz annyira önző, hogy helyettem a boldogságot választod?”

De ki az önző?!

Fő motívum: megszabadulás a ragaszkodásoktól

Illúzióktól, megcsontosodott elképzelésektől Istenről, emberről

Megszokásoktól

További fontos munkái:

Meditációs, lelkigyakorlatos témák

Forrás fakad

Kapcsolat

Példázatok

A csend szava

Abszurd egypercesek

A madár dala

Szárnyalás

A szív ébredése

Önismeret
Ébredj tudatára
A szeretet útja

*„...ha hitelessé akarjuk tenni a kereszténységet,
akkor az emberi lélek legmélyére kell eljutnunk
át kell lépnünk jelenlegi határainkat.”
(Anthony de Mello)*

9. Idézetek

(Kecskés Pál: A lelki élet mesterei c. könyvéből, 1964. Szent István Társulat)

A szemlélődésről

„Talán megérted Isten nyomdokait és elérsz a Mindenható tökéletességéig?” (Jób 11,7) Mi mást ért Isten nyomdokain, mint az Ő látogatásának jóságát? Általa szólít fel, hogy törekedjünk a magasságok felé, mikor Lelkének fuvallata megérint s a test korlátozottsága fölé emeltetve a szeretet által megismerjük szemlélődésünk tárgyát, Teremtőnket. Kövessük azt. Mert amikor a lelki haza szeretete lángra gyullaszt, mintegy megmutatja az utat követőinek s az áthaladó Isten mintegy lába nyomát nyomja lelkünk talajába, hogy Ő vezesse gondolatainkat helyes lépésben az élet útján. Hiszen még nem látjuk Őt. Így nincs más mód, minthogy kövessük szeretetének nyomdokait, míg nem eljut valamikor lelkünk az Ő szemléletére, akit mostan mintegy háta mögött követve vágyaival fürkész.

Teremtőnk nyomdokainak követését jól értette a Zsoltáros, amikor azt mondja: „Lelkem tehozzád tapad” (Zsolt 62,9). S keresésében fenségének látására törekedett, mondván: „Szomjazza lelkem az erős, élő Istent; mikor jutok oda, hogy az Isten színe előtt megjelenjek?” (Zsolt 41,3) Gondolkodásunk számára bizonyos akkor tárul fel a mindenható Isten, amikor halandó voltunkat a romlás teljesen széttaposva, magához véve bennünket istenségének világosságában mutatja meg magát.

De most, a belénk öntött Lélek kegyelme szabadítja fel a lelket a testies gondolkodástól. A mulandó dolgok megvetése fölé emeli mindazt, amire a lélek idelent vágyakozott, kevésre tartja, fellángol benne a magasságok vágya és szemlélődésének ereje túlemeli a testen, mely romlásának súlyával még visszatartja. A határtalan világosság fényét igyekezik látni, de nem képes rá; gyöngeségétől visszavetve a lélek semmiképpen sem hatol be abba. Ám visszavetve is szeret. Mert a Teremtő megmutatta már magáról azt, amiért szeretni lehet Őt, de önmaga tiszta látását megvonja azoktól, akik szeretik.

Így hát csak nyomdokait látva haladunk, ajándékainak jelei által követjük Őt, akit még nem látunk. Sőt még e nyomok sem foghatók fel tökéletesen, mert nem tudjuk honnan, hol, milyen módon jönnek Lelkének ajándékai, az Igazság bizonyossága szerint, aki azt mondja: „A szél ott fúj, ahol akar. Hallod zúgását, de nem tudod, honnan jön és hová megy” (Jn 3,8).

A juttatás csúcán a Mindenható megtalálható a szemlélődés színében. De tökéletesen mégsem, mert habár némelykor tiszta világosságában pillantjuk meg, mégsem szemléljük teljességgel lényegét. Mert amikor az angyali, vagy emberi lélek a határtalan világosság után áhítozik, éppen teremtett voltánál fogva magába szorul. S ha elragadtatva maga fölé törekszik, még tovább terjeszkedve sem képes az Ő fényességének felfogására, aki minden fölött állva, mindent hordozva és betöltve magába foglal.

Nagy Szent Gergely

+ + +

Nagy ember az, aki érzékei használatát, mintegy polgártársai kincsét, igyekszik hasznosítani magának és másoknak javára fordítva. De az sem kisebb, aki azt lépcsőnek használja a láthatatlan dolgokról való elmélkedéshez. Ez utóbbi kedvesebb, amaz hasznosabb; ez szerencsésebb, amaz erőteljesebb. Ám valamennyi közt a legnagyobb, aki túlhaladva a dolgok és érzékek használatán, amennyire az az emberi törekenység számára lehetséges, nem felfelé haladó léptekben, de váratlan elragadtatásban szokott időközönként a magasságokba röppenni. Úgy vélem, ez utóbbihoz tartoznak Pál elragadtatásai. Elragadtatás az, nem feljutás, mert maga mint elragadtatást beszéli azt el (2Kor 12,14)...

E három viszonya egymáshoz az, hogy a vizsgálódás a földi zarándoklás helyén az erény buzgóságából és kegyelem segítségével felsőbbrendűvé válva, az érzékiséget vagy fékezi, hogy el ne csapongjon, vagy kényszeríti, hogy ne szóródjék szét, vagy elmenekül tőle, hogy ne szennyezze az be. Az első fokon erősebbé, a másodikban szabaddá, a harmadikon tisztábbá válik. A tisztaság és frissesség kettős szárnyán történik a lélek röpte.

Akarod a vizsgálódás eme fajait nevekkal megkülönböztetni? Ha úgy tetszik, nevezzük az elsőt szétosztónak, a másodikat értékelőnek, a harmadikat elmélődőnek. Ezeket az elnevezéseket meghatározásai megvilágítják. A szétosztó vizsgálódás az érzékeket és az érzéki dolgokat rendezetten és közhasznúan használja Isten kiérdemlésére. Az értékelő vizsgálódás okosan és szorgalmasan kutatja és mérlegeli Istennek a nyomait. Az elmélődő vizsgálódás önmagába mélyed, s amennyiben isteni segítségben részesül, kiemelkedik az emberi dolgokból Isten szemléletére.

Azt hiszem, jól megfigyelted, ez utóbbi a másik kettőnek gyümölcse; ha azok nem irányulnak erre, látszólag annak mondhatók, de nem azok. Az első az utóbbira tekintet nélkül sokat vet, mit sem arat; a második pedig, ha nem erre irányul, halad, de nem halad túl. Tehát amit az első megalapoz, a második annak illatát adja, a harmadik gyümölcsének ízét.

Szent Bernát

+ + +

Nézetem szerint a szemlélődés eléréséhez szükségesebb a szív töredelme, mint az ész mélyreható vizsgálódása; szükségesebb a lélek vágyakozása, mint következtetése; szükségesebb a sóhajtozás, mint a bizonyítás. Nagyon jól tudjuk, mi sem tisztítja meg annyira a szívet, mi sem teszi annyira tisztává a lelket, mi sem űzi el hathatósabban a tévely felhőit, mint az igazi bűnbánat és töredelem. Mert mit mond az írás? „Boldogok a tisztaszívűek, ők meglátják Istent” (Mt 5,8). Igyekeztek hát szívét megtisztítani az, aki látni vágyik Istent és el akar jutni az isteni dolgok szemléletére.

Szentviktori Richárd

+ + +

A szemlélődés a kegyelem által történik, de segít az arra való igyekezet is, amennyiben elkülönít mindattól, ami nem Isten, s önmagunktól is, ha lehetséges. A legfőbb egyesülés ez a szeretet által. S hogy az csak a szeretet által történik, állítja az Apostol: „Gyökeret verve és alapot vetve a szeretetben, majd fel tudjátok fogni az összes szentekkel együtt, mi a szélesség és hosszúság, magasság és mélység, megismeritek Krisztusnak minden ismeretét felülmúló szeretetét” (Ef 3,17-18). Ez a szeretet túlhalad minden értelmet és tudományt.

Ám, ha túlhaladja a tudományt, hogyan látható ez a bölcsesség? Ezért teszi hozzá az Apostol: „Aki a bennünk működő erővel mindent megtehet, azon fölül is, amit kérünk vagy megértünk” (Ef 3,20). Mert nem bárki részesül abban, hanem csak az, akinek Isten kinyilatkoztatta. Ezért mondja az Apostol: „Nekünk azonban Lelke által nyilatkoztatta ki Isten” (1Kor 2,10). Ezért amidőn ez az egyesülés a lelket Istennel köti egybe, alszik bizonyos értelemben, másrészt ébren van: „Aludtam, de szívem ébren volt” (Én 5,2). Csak az érzelmi rész éber s elcsitítja az összes többi képességet, s akkor az érzékektől elidegenült s elragadtatásba jutott ember hallja: „a kimondhatatlan szavakat, amelyeket ember el nem mondhat” (2Kor 12,4).

Szent Bonaventura

+ + +

A szemlélődés a szeretet tudománya, ez pedig nem egyéb, mint belénk öntött szerető ismerete Istennek, amely egyidejűleg megvilágosítja és szeretetre lobbantja a lelket, mígcsak fokról fokra föl nem vezet a teremő Istenéhez. Mert egyesegyedül a szeretet az, ami a lelket Istenhez köti és vele egyesíti.

Keresztes Szent János

+ + +

A két medence... különbözőképpen telik meg vízzel.[14] Az egyiknek vize messziről jön, s úgy van mesterségesen odavezetve, boltíves csatornán. A másikat ellenben ott helyben táplálja egy forrás, s megtölti minden csobogás, vagy más egyéb zaj nélkül. A forrás bővizű, úgy hogy ha a medence színig telt, túlárad és tekintélyes patak ömlik ki belőle. Itt tehát nincs szükség mesterséges vízvezetékre, vagy boltíves csatornára: a víz anélkül is ömlik szüntelenül.

A két medence vize között nagy a különbség. Az, amely a boltíves csatornán jön, a szívbeli vigasztalásokat jelképezi. Ezek ugyanis az elmélkedés gyümölcsei, s mi magunk vezetjük be őket lelkünkbe, hogy a teremtett dolgokat értelmünk munkájával elemezzük... Ellenben a másik medence magából a forrásból, ez esetben magából Istentől kapja vizét. Ha tehát Ő Szent Felségének úgy tetszik, hogy valami természetfölötti kegyelemben részesítsen bennünket, a legnagyobb nyugalomban, szép csendesen és gyöngéden bugyogtatja ezt a vizet lelkünk mélyéből.

Az Úr nem vezet mindenkit egyazon úton s esetleg az olyan, aki saját nézete szerint nagyon alacsonyan jár, a legmagasabb úton van az Úr szemében... A szemlélődés Istennek rendkívüli ajándéka, amely az üdvösségre egyáltalán nem szükséges. Az Úr nem kívánja azt tőlünk... Sőt még az sincs kizárva, hogy sokkal több érdeme lesz annak, akinek a haladás több munkájába kerül. Az Úr ugyanis erős léleknek tekint, mint olyant vezet, s majd egyszerre adja meg neki odaát azt, amit idelelt meg sem ízlelt.

Szent Teréz

Az önismeretről

„Gondosan vigyázz magadra” (MTörv 4,9). Más az, ami mi vagyunk, más ami a miénk, más ami körülöttünk van. Mi lélek és értelem vagyunk, mienk a test tagjai és érzékei; körülöttünk pedig a pénz, a szolgák, és az élet pompája. Magadra figyelj hát, s ismerd meg magadat, azaz nem azt, hogy milyenek izmaid, mekkora tested ereje, mennyi a vagyoned, mekkora a hatalmad, hanem hogy milyen lelked és gondolkodásod, melyből erednek elhatározásaid, melyből fakad tetteid gyümölcse. Mert az töltekezik bölcsességgel, istenfélelemmel, igazságossággal, hiszen minden erény Istentől van. Ennek mondja Isten: „Íme tenyereimre rajzoltalak téged, falaid szemem előtt vannak szüntelen” (Iz 49,16). Isten rajzolja ki a lelket, rajta az erények tündöklése s az istenfélelem fénye. Az a jól alakult lélek, amelyen ott ragyog az isteni működés képe. Az a jól fejlett lélek, amelyen ott van a dicsőség fénye és az atyai lényeg képe. Ennek a képnek a visszfénye mértékében értékes a kép.

Ezt a képet hordta Ádám a véték előtt. Mikor elbukott, levetette a mennyei képet, felvette a földiesség képét. De menekülnünk ettől a képtől, nem léphet az be Isten városába, mert írva van: „Mint ahogy elenyészik az álom, ha felébred az ember, úgy tűnteted el, Uram, városodból képüket.” (Zsolt 72,20). Nem lép oda be a méltatlan képmás, s ha belépne, kizárják onnan, mert úgymond: „Nem léphet be oda tisztátalan, szentségtörő és hazug” (Jel 21,27). Hanem az lép be oda, akinek a homlokára a Bárány neve van írva.

Lelkünk tehát Isten képére van alkotva. Ebben vagy egész ember; mert enélkül semmi sem vagy, hanem föld vagy és a földben felbomlasz. Végre is, tudd meg, hogy lélek nélkül semmi a test: „Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de a lelket nem tudják megölni” (Mt 10,28). Miért bízod hát magadat a testre, semmit sem veszítesz el, ha a testet elveszíted. De attól félj, ha lelked segítségével csalatkoznál. Mert mit ad az ember cserébe lelkéért? Nem parányi része az, hanem az emberi teljes egész hordozója.

Szent Ambrus

+ + +

Semmi létező nincsen olyan nagy, mely hasonlítható lenne a te nagyságodhoz. Az eget Isten tenyere tartja, a földet és a tengert ökle fogja át. S mégis, őt, aki oly nagy, oly hatalmas, aki az egész teremtett világot pusztá kezébe szorítja, őt fogadod magadba, ő lakozik benned, s aki az egész természetet áthatja, nem szorul azért beléd. Hisz' ő mondja: „Köztük fogok lakni és járni” (Kiv 25,8). Ha egyszer ezt beláttad, nem nyugodhat meg tekinteted többé semmi földi dolgon. Mit mondtam? Magát az eget sem fogod már csodálatosnak találni.

Nisszai Szent Gergely

+ + +

Mindnyájunknak könnyebb mást kíváncsian vizsgálni, mint önmagunkra és a magunk dolgára figyelni. Hogy megóvjon bennünket ettől, mondja az Írás, hagyj föl más bajával foglalkozni, ne engedj szabadra képzeletedet nyomorúságuk kutatására, hanem vigyázz önmagadra, azaz lelked szemét fordítsd a magad bensejének vizsgálatára. Nem kevesen vannak ugyanis, az Úr szava szerint, akik meglátják a szálkát

testvérük szemében, de nem veszik észre a gerendát a magukéban. (Mt 7,3). Ne lankadj hát az önvizsgálatban, hogy lássad megfelel-e életed a parancsolatoknak?

Óvakodj a külső dolgok figyelésétől, hogy azok alapján ócsárolhass mást, utánozva a rosszindulatú és vakmerő farizeust, aki fennhéjázva önmaga igaz voltával dicsekedett s megvetette a vámost. Ellenkezőleg, ne hagyj fel az önvizsgálattal, hogy nem vétettél-e gondolattal, nem tévedt-e meg nyelved, gondolatod megelőzésével, nem szaladt-e ki meggondolatlan cselekedet kezéd alól. Ha életedben sok hibát találsz (bizonyára találni fogsz, mert ember vagy), mondd a vámost: „Istenem, légy irgalmas hozzám, bűnöshöz” (Lk 18,14).

Nagy Szent Vazul

+ + +

Az Apostol hívei lelki szemei megvilágosításáról beszél (Ef 1,18). Térj bensődbe! Szemlélődjél abban, mit gondolsz Istenről, mert ott van az Isten képe. A benső emberben lakik Krisztus (uo. 16,17), a benső emberben újulsz meg Isten képére, az ő képében ismerd meg Alkotóját.

Szent Ágoston

+ + +

Vannak emberek, akik csak a testi nagyságokat tudják csodálni, mintha szellemiek nem is volnának; viszont mások csak a szellemieket csodálják, mintha a bölcsesség nem volnának végtelenül magasabbak. Valamennyi test, az égboltozat, a csillagok, a Föld és birodalmai nem érik meg a legkisebb szellemet, mert ez megismeri mindezt és önmagát, a testek pedig semmit se ismernek meg. Valamennyi test együttvéve és valamennyi szellem együttvéve s minden művük nem ér annyit, mint a keresztény szeretet legkisebb mozdulata. Ez végtelenül magasabb rendű.

Pascal

+ + +

Az emberben mintegy háromféle ember van. Az állati ember az érzékekre beállítva, a szellemi ember s azután a legfelsőbb ember, az Istenhez hasonló, Isten képét viselő ember. Ebbe a legfelsőbb, benső emberbe kell térnünk, s azzal az isteni mélység elé helyezkednünk, önmagunkból kilépünk s magunkat teljesen neki átadunk.

Tauler

+ + +

Ha azután egyszer urai vagyunk önmagunknak, akkor képesek vagyunk arra is, hogy tökéletesen Isten szolgálatára szentelhessük magunkat. Fölajánljuk neki akaratunkat egész tisztaságával, hogy azt egyesítve az övével, esedezzünk hozzá, küldjön tüzet az égből, amely megeméssze ezt az áldozatot, és kiégessen abból mindent, ami öneki visszatetszhetnék.

Szent Teréz

+ + +

Veszendőbe megy olaja és fáradsága annak, aki mások erkölceinek javítására törekedve, nem önmagán kezdi.

Legyen mindenki meggyőződve, annyira halad a lelkiekben, amennyire az önszeretettől s a saját érdeke hajlamától mentesítette magát.

Minél szorosabbra fűzi magát valaki Istenhez, s minél bőkezűbbnek bizonyul a legfőbb Felség iránt, annál inkább tapasztalni fogja az ő bőkezűségét önmagával szemben.

Hogy a magunk dolgainak megfontolásánál az önszeretet ne vigyen tévútra, vizsgáljuk meg azokat úgy, mintha azok másokhoz, nem hozzánk tartoznának, hogy így az igazság, ne az érzés hozza meg a ítéletet.

Loyolai Szent Ignác

+ + +

Ha valaki igazán arra vágyik, hogy lépcsőket találjon az Istenhez emelkedéshez, önmaga vizsgálatánál kell kezdenie. Mert mindegyikünk Isten teremtménye s képmása, és semmi sincs oly közel hozzánk, mint önmagunk. Ezért nem ok nélkül mondja Mózes: „Vigyázz magadra”, ... aki ugyanis végigtekintett önmagán s megvizsgálta, mi rejtőzik benne, megtalálja magában mintegy az egész világ foglalatát, ahonnan nem emelkedik nehezen fel a minden lét létesítőjéhez...

Megértem, annyira szoros az én kapcsolatom és ráutaltságom Istenre, hogy egyedül ő teremtem, létesítöm, atyám, mintaképem, boldogságom és mindenem. S ha ezt beláttam, hogyan történhetett, hogy leghevesebben ne őt keresssem, ne őrá gondoljak, ne ő utána sóhajtsak, ne őt kívánjam látni és ölelni; másképp, hogyne borzadnék el lelkem sűrű sötéttségén, hogy sok időn keresztül másra se gondolt, vágyott vagy keresett kevésbé, mint Istent, aki egyedül az én mindenem.

Bellarmin Szent Róbert

+ + +

A keresztény ember öntudata nem személyes, önmagát kereső érzület, hanem az isteni Mesterhez való hűséges önátadásban és tiszteletben gyökerezik, aki leereszkedő jóságával kegyelmében részesített bennünket. Ezért cselekvése nem heveskedő, hanem fegyelmezett és óvatos, mert tudja, hogy Isten tekintete néz rá, Isten keze nyugszik rajta s Isten szava szól lelkiismeretében. Minden tettében és magatartásában tudatossá lesz, hogy a Mindentudó, aki vezeti, eljövendő Bírója is lesz.

Newman

+ + +

Naponta kettős, igen különböző természetű és eredetű tartozásunk áll fenn Istennel szemben. Az egyik számtalan jótéteményéből ered, melyben részesít; a másik számtalan vétünkéből származik, amivel megbántjuk őt. Az elsőt lerójuk hálaadásunkkal, a másodikat bánatunkkal. Méltó és igazságos tehát, hogy amint naponként mind a két tartozás terhel Istennel szemben, úgy a nap végén mindkettőnek eleget tenni igyekezzünk.

Kezdjük az elsőn, ami a második könnyebb teljesítését készíti elő. Mert amint Szent Vazul mondja, ha imába kezdünk, nem illik mindig a magunk hasznára vonatkozó kéréssel kezdeni, nehogy úgy lássék, mintha leginkább ez okból járulnánk Istenhez. Hanem megfelelő, hogy némelykor Isten dicséretével és a kapott jótétemények hálás érzésével kezdjük azt, amivel kimutatjuk, hogy leginkább Isten dicsőségét keressük, azt minden más javunk elé helyezzük és mindennél többre tartjuk.

+ + +

Lelkünk minden bűntől és vétektől való megtisztításának általános gondján és igyekezetén túl, amint arra a szentatyák s különösen Cassianus figyelmeztetnek, különös gondot és szorgalmat kell fordítanunk egyik vagy másik vétek kiirtására, amelyik ártalmasabb. Ha különös gondot fordítunk rá, könnyebben küzdjük azt le; s ha azt teljesen leküzdöttük, hozzáfogunk egy másik kiirtásához, mígnem valamennyin győzedelmeskedünk.

De Ponte

+ + +

Életünk egyik legfontosabb teendője uralkodó szenvedélyünk felfedezése. S ez éppoly nehéz, mint amilyen fontos amiatt a rejtettség miatt, amibe ez a ravasz szenvedély állandóan beburkolódik... Az

egyik embernél az önszeretet az, a másikonál az érzékiség, a harmadikonál a hiúság, a negyediknél a becsvág, az ötödiknél a restség csaknem legyőzhetetlen vétke...

Azok az emberek, akik meg vannak győződve, hogy magatartásukat nem védhetik meg egyenlően minden oldalon, arra találják, hogy vannak bizonyos pontok, amelyeken minden körülmény közt védik magukat s amelyekben betegesen érzékenyek. Ez az érzékenység tárja fel előttünk az uralkodó szenvedélyt. Ez szinte csalhatatlan módszere felfedezésének.

Faber

10. Irodalomjegyzék

1. Szentírás, Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 1999
2. Biblia, Szent István Társulat, 1987
3. Újszövetségi Szentírás, Szent István Társulat, Budapest, 1996
4. Biblia Hebraica, Stuttgart, 1973
5. Apokrif iratok: Az apostolok csodás cselekedetei, Csodás evangéliumok, Telosz, Bp., 1996
6. Szinopszis, Magyar Bibliatársulat, A magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadó, 1994
7. Fröhlich Ida ford.: A qumrani szövegek magyarul, Szent István Társulat, Piliscsaba-Budapest, 2000
8. Herbert Haag: Bibliai lexikon, Szent István Társulat, 1989
9. Biblikus teológiai szótár, Szent István Társulat, Budapest, 1986
10. Bruno Chenu, Francois Coudreau: A katolikusok hite, Szent István Társulat
11. A Katolikus Egyház Katekizmusa, Szent István Társulat, Budapest, 1994
12. Baán István ford.: Az atyák bölcsessége, Vízöntő Könyvek, 1991
13. Nyíri Tamás: Filozófiatörténet, Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Akadémia, Budapest, 1983
14. Turay Alfréd: Filozófiatörténeti vázlatok
15. Kecskés Pál: A Bölcsélet története, Szent István Társulat, 1981
16. Kecskés Pál: A lelki élet mesterei, 1964. Szent István Társulat
17. Puskely Mária: Keresztény szerzetesség I-II., Bencés Kiadó, Budapest, 1995
18. Török József: Szerzetesek és lovagrendek Magyarországon, Panoráma, Budapest, 1990
19. Ruzsa György: Ikonok könyve, Képzőművészeti alap kiadványai, 1981
20. Olga Popova- Jengolina Szmirnova- Paola Cortesi: Az ikon, Officina'96
A. Banck: Byzantine art, Moscow
21. Helmut Fischer: Die Ikone, Herder, 1989
22. Romeo Cianchetta: Assisi, Italia, Narni-Terni, 1989
23. A keresztény művészet lexikona, Corvina, 1986
24. Faludy Anikó: Bizánc festészete és mozaikművészete, Corvina, 1982
25. Verbényi-Arató: Liturgikus lexikon, Ecclesia, Budapest, 1989
26. Cifka-Friss-Kertész-Tótfalusi: Képek és jelképek, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1988
27. Adriányi Gábor: Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975
28. Pierre Pierrard: A katolikus egyház története, Agape, Újvidék, 1987
29. Nemeshegyi Péter: Mi a kereszténység?, Agape, Szeged
30. Diós István: A szentek élete I-II., Szent István Társulat
31. Christian Schütz: A keresztény szellemiség lexikona, Szent István Társulat, Budapest, 1993
32. Puskely Mária: Ezer év misztikájából, Szent Gellért, Szeged, 1990
33. Avilai Szent Teréz: Belső várkastély, Szent István Társulat, 1979
34. Frederico Ruiz: Bevezetés Keresztes Szent János tanításába, Plugg Verlag, 1987
35. Keresztes Szent János: A lélek sötét éjszakája, Európa, Budapest, 1999
36. Keresztes Szent János: Út a Kármel hegy csúcsára (Klemm Nándor szerk.), Szent Gellért Könyvkiadó
37. Eckhart mester: Intelmek és tanító beszédek, Farkas Lőrinc Imre Kiadó, 2000
38. Eckhart mester: A teremtés könyvének magyarázata, Farkas Lőrinc Imre Kiadó, 1997
39. Tauler: A hazatérés útjelzői (Buji Ferenc szerk.), Kairosz, Budapest, 2002
40. Loyolai Szent Ignác: Lelki gyakorlatok (Szabó Ferenc ford.), A Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya
41. Anselm Grün-Gerhard Riedl: Misztika és erősz, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2000
42. Anselm Grün: Imádság és önismeret, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 1998
43. Anselm Grün: alulról induló lelkiség, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 1998
44. M. Scott Peck: Járatlan úton, Tovább a járatlan úton, Park, Budapest, 1997, 1998, 1999
45. Gyökössy Endre: Magunkról magunknak, A Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1984
46. Anthony de Mello: A test és lélek imája, Szent Gellért Egyházi Kiadó, 1992
47. Anthony de Mello: Ébredj tudatára, Gondverő, 1999
48. Anthony de Mello: A szív ébredése, Korda, Kecskemét, 1998
49. Anthony de Mello: A madár dala, Korda, Kecskemét, 2001

11. Elérhetőség

Gyimóthy Gábor

Tel.: 30/391-8004

E-mail: gyimo@dunakanyar.net, gyimog@gmail.com

Web: www.gyimothy.uw.hu

Csoportok: <http://www.efa.fw.hu/> - Önismereti tréningek

A következő csoportokat januártól tervezzük indítani keddenként.

A de Mello csoportra és a kreatív, festő önismereti csoportra is szeretettel várom a jelentkezőket. A megadott e-mail címen kérném jelezni a részvételi szándékot.